5. ULUSLARARASI SİGORTACILIK, BANKACILIK VE FİNANS SEMPOZYUMU

"Türk Dünyasında Bölgesel İş Birliği ve Kalkınma: Geçiş Sürecindeki Finansal Sistemlerin Risk, Dayanıklılık, Sürdürülebilirlik ve Hukuki Süreçleri"

EKİM 6-9, 2026 TAŞKENT / ÖZBEKİSTAN

ABSTRACTS
BİLDİRİ ÖZETLERİ

5. Uluslararası Sigortacılık, Bankacılık ve Finans Sempozyumu Özet Bildiriler Kitabı

5. Uluslararası Sigortacılık, Bankacılık ve Finans Sempozyumu Özet Bildiriler Kitabı

EDİTÖR / EDITOR

Arş. Gör. Mert DEMİR
Balıkesir Üniversitesi

Res. Asst. Mert DEMİR
Balıkesir University

Bu Özet Bildiriler Kitabı, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi'nin katkılarıyla hazırlanmıştır.

This Book of Abstracts has been prepared with the contributions of Istanbul Nişantaşı University.

5th INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON INSURANCE, BANKING AND FINANCE OCTOBER 6-9, 2026 TASHKENT / UZBEKISTAN

COORDINATOR / KOORDİNATÖR

PROF. DR. FEVZİ SERKAN ÖZDEMİR	ANKARA UNIVERSITY / NEW YORK UNIVERSITY

CHAIRMAN OF THE SYMPOSIUM PERIOD / SEMPOZYUM DÖNEM BAŞKANI

PROF. DR. ZOKIR ZIKRIYAYEV	OLMALIQ DAVLAT TEXNIKA INSTITUTI

HONOR BOARD / ONUR KURULU

PROF. DR. ADALAT MURAD JALALOV	RECTOR OF AZERBAIJAN STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS
PROF. DR. AHMET VECDİ CAN	RECTOR OF INTERNATIONAL VISION UNIVERSITY
PROF. DR. AYŞEGÜL KOMSUOĞLU ÇITIPITOĞLU	RECTOR OF İSTANBUL NİŞANTAŞI UNIVERSITY
PROF. DR. HASAN USLU	RECTOR OF NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
PROF. DR. MEHMET NACİ BOSTANCI	RECTOR OF ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
PROF. DR. NECDET ÜNÜVAR	RECTOR OF ANKARA UNIVERSITY
PROF. DR. RUSTAM IBRAGIMOVICH KHALMURADOV	RECTOR OF SAMARKAND STATE UNIVERSITY
PROF. DR. SHOHRUH SHAVKAT O‘G‘LI NURALIYEV	RECTOR OF RENAISSANCE EDUCATIONAL UNIVERSITY
PROF. DR. TO‘LQIN ZOKIROVICH TESHABOYEV	RECTOR OF TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS
PROF. DR. YÜCEL OĞURLU	RECTOR OF BALIKESİR UNIVERSITY
ABDULLAH EREN	PRESIDENT OF THE TURKISH COOPERATION AND COORDINATION AGENCY (TIKA)
DAVUT MENTEŞ	CHAIRMAN OF THE INSURANCE AND PRIVATE PENSION REGULATION AND SUPERVISION AGENCY
DR. İBRAHİM ÖMER GÖNÜL	CHAIRMAN OF THE PUBLIC OVERSIGHT, ACCOUNTING AND AUDITING STANDARDS AUTHORITY

EXECUTIVE COMMITTEE / YÜRÜTME KURULU

PROF. DR. GANİTE KURT (CHAIR / BAŞKAN)	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
PROF. DR. AHMET VECDİ CAN	INTERNATIONAL VISION UNIVERSITY
PROF. DR. ERCAN BAYAZITLI	ANKARA UNIVERSITY
PROF. DR. GULNORA ABDURAXMONOVA	TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS
PROF. DR. HAKİM HUSHVAQTOV	SAMARKAND STATE UNIVERSITY
PROF. DR. HALUK BENGÜ	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
PROF. DR. SUAT KARA	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. HAYRETTİN KURT	PUBLIC OVERSIGHT, ACCOUNTING AND AUDITING STANDARDS AUTHORITY (KGK)
LEVENT KORKUT	TOBB TÜRKİYE INSURANCE AGENTS ASSEMBLY

ADVISORY BOARD / DANIŞMA KURULU

PROF. DR. BANU ESRA ASLANERTİK	THE CITY UNIVERSITY OF NEW YORK
PROF. DR. JOSHUA RONEN	NEW YORK UNIVERSITY
PROF. DR. MEHMET YÜCE	TÜRKİYE ENVIRONMENT AGENCY
PROF. DR. ORHAN ÇELİK	ANKARA UNIVERSITY
PROF. DR. SERDAR ÖZKAN	AMERICAN UNIVERSITY OF THE MIDDLE EAST (AUM)
PROF. DR. ULUGBEK KHALIKOV	TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS

CHAIRMAN OF THE ORGANIZING COMMITTEE / DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

PROF. DR. SUAT KARA	BALIKESİR UNIVERSITY

5th INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON INSURANCE, BANKING AND FINANCE OCTOBER 6-9, 2026 TASHKENT / UZBEKISTAN

ORGANIZING COMMITTEE / ORGANİZASYON KOMİTESİ

PROF. DR. MİHRİBAN COŞKUN ARSLAN	TOKAT GAZİOSMANPAŞA UNIVERSITY
ASSOC. PROF. CEYDA AKTAN	UNIVERSITY OF TURKISH AERONAUTICAL ASSOCIATION
ASSOC. PROF. GİZEM VERGİLİ	BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASSOC. PROF. MEHMET ALİ AKSOY	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
ASSOC. PROF. METEHAN KÜÇÜKER	MALATYA TURGUT ÖZAL UNIVERSITY
ASSIST. PROF. ELİF KARAKAŞ	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. MOHAMMED ALNOUR	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. TANSU ÖZBAYSAL	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. ZEYNEP YAROĞLU	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
RES. ASST. DR. İSMAİL HAKKI ÜNAL	İZMİR DEMOCRACY UNIVERSITY
RES. ASST. MERT DEMİR	BALIKESİR UNIVERSITY
LECT. ÖZLEM ERDİL	BALIKESİR UNIVERSITY
SERAP NUR ÖZATA	

SCIENTIFIC BOARD / BİLİM KURULU

PROF. DR. ABİTTER ÖZULUCAN	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
PROF. DR. AHMET ÇALIK	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. AHMET FETHİ DURMUŞ	İNÖNÜ UNIVERSITY
PROF. DR. AHMET VECDİ CAN	INTERNATIONAL VISION UNIVERSITY
PROF. DR. AHMET YANIK	RECEP TAYYİP ERDOĞAN UNIVERSITY
PROF. DR. ALİ ALAGÖZ	SELÇUK UNIVERSITY
PROF. DR. ALİ ÇAKSU	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. ALİ DERAN	TARSUS UNIVERSITY
PROF. DR. ALPER ÖZER	ANKARA UNIVERSITY
PROF. DR. ARMAN ZAFER ÇAĞLAYAN	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. A. R. ZAFER SAYAR	ATILIM UNIVERSITY
PROF. DR. BANU ESRA ASLANERTİK	DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY
PROF. DR. BAŞAK ATAMAN	MARMARA UNIVERSITY
PROF. DR. BAŞAK TANINMIŞ YÜCEMEMİŞ	CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF TÜRKİYE
PROF. DR. BATUHAN GÜVEMLİ	İSTANBUL UNIVERSITY
PROF. DR. BEYHAN MARŞAP	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
PROF. DR. BHARAT SARATH	RUTGERS BUSINESS SCHOOL, NEW JERSEY
PROF. DR. BURCU ADİLOĞLU	İSTANBUL UNIVERSITY
PROF. DR. BURCU ASLANTAŞ ATEŞ	SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. BÜNYAMİN ER	KARADENİZ TECHNICAL UNIVERSITY
PROF. DR. CEMAL İBİŞ	ALTINBAŞ UNIVERSITY
PROF. DR. DAVUT AYGÜN	RECEP TAYYİP ERDOĞAN UNIVERSITY
PROF. DR. DEĞER ALPER	BURSA ULUDAĞ UNIVERSITY
PROF. DR. DURMUŞ ACAR	BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. EDA BALIKÇIOĞLU YEŞİL	KIRIKKALE UNIVERSITY
PROF. DR. EMİNE EBRU AKSOY	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
PROF. DR. ERCAN BAYAZITLI	ANKARA UNIVERSITY
PROF. DR. ERDEM KIRKBEŞOĞLU	BAŞKENT UNIVERSITY
PROF. DR. ERHAN ARSLANOĞLU	İSTANBUL TOPKAPI UNIVERSITY
PROF. DR. ERİŞAH ARICAN	MARMARA UNIVERSITY
PROF. DR. ESİN OKAY	İSTANBUL TİCARET UNIVERSITY
PROF. DR. EŞREF SAVAŞ BAŞCI	HİTİT UNIVERSITY
PROF. DR. FATİH COŞKUN ERTAŞ	ATATÜRK UNIVERSITY
PROF. DR. FATMA TEMELLİ	AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN UNIVERSITY
PROF. DR. FAZLI YILDIZ	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. FERİDE HAYIRSEVER	BİLECİK ŞEYH EDEBALİ UNIVERSITY
PROF. DR. FERİT KULA	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. FEVZİ SERKAN ÖZDEMİR	ANKARA UNIVERSITY
PROF. DR. FEYYAZ ZEREN	YALOVA UNIVERSITY
PROF. DR. GANİTE KURT	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

PROF. DR. GÖKHAN SÖNMEZLER	TRAKYA UNIVERSITY
PROF. DR. GÜLER ARAS	YILDIZ TECHNICAL UNIVERSITY
PROF. DR. GÜLFEN TUNA	SAKARYA UNIVERSITY
PROF. DR. GÜRAY KÜÇÜKKOCAOĞLU	BAŞKENT UNIVERSITY
PROF. DR. GÜRBÜZ GÖKÇEN	MARMARA UNIVERSITY
PROF. DR. GÜVEN SAYILGAN	ANKARA UNIVERSITY
PROF. DR. HAKAN ÇETİNTAŞ	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. HAKAN TUNAHAN	SAKARYA UNIVERSITY
PROF. DR. HALİL EMRE AKBAŞ	YILDIZ TECHNICAL UNIVERSITY
PROF. DR. HALİL İBRAHİM KARAKAŞ	BAŞKENT UNIVERSITY
PROF. DR. HALUK BENGÜ	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
PROF. DR. HASAN MEMİŞ	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. HASAN SALIU	KOSOVA AAB UNIVERSITY
PROF. DR. HAYRETTİN USUL	İZMİR KÂTİP ÇELEBİ UNIVERSITY
PROF. DR. H. N. KARTAL DEMİRGÜNEŞ	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
PROF. DR. HÜSEYİN DALGAR	BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. İBRAHİM AKSU	İNÖNÜ UNIVERSITY
PROF. DR. İDİL ÖZLEM KOÇ	MARMARA UNIVERSITY
PROF. DR. İLHAN KÜÇÜKKAPLAN	PAMUKKALE UNIVERSITY
PROF. DR. İLKER KIYMETLİ ŞEN	İSTANBUL TİCARET UNIVERSITY
PROF. DR. İSMAİL ÇELİK	BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. İSMET SAYHAN	ANKARA MEDİPOL UNIVERSITY
PROF. DR. JIM HASLAM	SHEFFIELD UNIVERSITY
PROF. DR. JOSHUA RONEN	NEW YORK UNIVERSITY
PROF. DR. KADİR GÜRDAL	ANKARA UNIVERSITY
PROF. DR. KADİR MURAT ALTINBAŞ	BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY
PROF. DR. KENAN AYDIN	YILDIZ TECHNICAL UNIVERSITY
PROF. DR. LUCIA LIMA RODRIGUES	UNIVERSITY OF MINHO
PROF. DR. MEHMET AYGÜN	VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
PROF. DR. MEHMET EMİN KARABAYIR	KAFKAS UNIVERSITY
PROF. DR. MEHMET HASAN EKEN	KIRKLARELİ UNIVERSITY
PROF. DR. MEHMET NİHAT SOLAKOĞLU	ÇANKAYA UNIVERSITY
PROF. DR. MEHMET SARAÇ	İSTANBUL UNIVERSITY
PROF. DR. MEHMET YÜCE	AZERBAIJAN STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS
PROF. DR. METİN ÇOŞKUN	ANADOLU UNIVERSITY
PROF. DR. METİN SABAN	BARTIN UNIVERSITY
PROF. DR. M. FATİH BAYRAMOĞLU	ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT UNIVERSITY
PROF. DR. MIEKE JANS	UNIVERSITEIT HASSELT
PROF. DR. MİHRİBAN COŞKUN ARSLAN	TOKAT GAZİOSMANPAŞA UNIVERSITY
PROF. DR. MURAT ERDOĞAN	KASTAMONU UNIVERSITY
PROF. DR. MUSTAFA CEM KIRANKABEŞ	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. MUSTAFA İSMAİL KAYA	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
PROF. DR. MUTLU BAŞARAN ÖZTÜRK	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
PROF. DR. NALAN AKDOĞAN	BAŞKENT UNIVERSITY
PROF. DR. NECDET ŞENSOY	İSTANBUL TİCARET UNIVERSITY
PROF. DR. NİLDAĞ BAŞAK CEYLAN	ANKARA YILDIRIM BEYAZIT UNIVERSITY
PROF. DR. NURİ ÖMÜRBEK	SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. ONUR GÖZBAŞI	NUH NACİ YAZGAN UNIVERSITY
PROF. DR. ORHAN ÇELİK	ANKARA UNIVERSITY
PROF. DR. ORKUN BAYRAM	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. OYA İNCİ BOLAT	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. OYA SEYMEN	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. ÖMER FARUK BİÇEN	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. ÖMER TEKŞEN	BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. ÖZGÜR ÇATIKKAŞ	MARMARA UNIVERSITY
PROF. DR. PEDRO JOSÉ ARRIFANO TADEU	INSTITUTO POLITÉCNICO DA GUARDA
PROF. DR. PELİN VARDARLIER	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. PITABAS MOHANTY	XAVIER SCHOOL OF MANAGEMENT

PROF. DR. RAMAZAN AKTAŞ	TOBB UNIVERSITY OF ECONOMICS AND TECHNOLOGY
PROF. DR. RECEP YILMAZ	SAKARYA UNIVERSITY
PROF. DR. REŞAT KARCIOĞLU	ATATÜRK UNIVERSITY
PROF. DR. SABRİ BURAK ARZOVA	MARMARA UNIVERSITY
PROF. DR. SAİME ÖNCE	ANADOLU UNIVERSITY
PROF. DR. SAMİ BUHUR	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. SELÇUK KENDİRLİ	HİTİT UNIVERSITY
PROF. DR. SEMRA KARACAER	HACETTEPE UNIVERSITY
PROF. DR. SERPİL SENAL	SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. SEVAL KARDEŞ SELİMOĞLU	ANADOLU UNIVERSITY
PROF. DR. SEYHAN ÇİL KOÇYİĞİT	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
PROF. DR. SHAIP BYTYQI	KOSOVA AAB UNIVERSITY
PROF. DR. SİNAN AYTEKİN	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. SİNAN ESEN	SAKARYA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
PROF. DR. STUART HYDE	THE UNIVERSITY OF MANCHESTER
PROF. DR. SUAT KARA	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. SUPRITI MISHRA	INTERNATIONAL MANAGEMENT INSTITUTE BHUBANESWAR
PROF. DR. SÜLEYMAN UYAR	ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT UNIVERSITY
PROF. DR. SÜLEYMAN YÜKÇÜ	DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY
PROF. DR. SÜPHİ ASLANOĞLU	KIRIKKALE UNIVERSITY
PROF. DR. ŞAKİR SAKARYA	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. ŞENİZ ANBARLI BOZATAY	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. ŞERİF ÖNER	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. TAHSİN GÜLER	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. TAMER BOLAT	BALIKESİR UNIVERSITY
PROF. DR. TOLGA ULUSOY	KASTAMONU UNIVERSITY
PROF. DR. TURHAN KORKMAZ	MERSİN UNIVERSITY
PROF. DR. UĞUR KAYA	KARADENİZ TECHNICAL UNIVERSITY
PROF. DR. VESİLE ÖMÜRBEK	SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. YASEMİN ERSOY	ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT UNIVERSITY
PROF. DR. YILDIZ ÖZERHAN	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
PROF. DR. YUNUS CERAN	SELÇUK UNIVERSITY
ASSOC. PROF. AHMET FATİH AYDEMİR	ATATÜRK UNIVERSITY
ASSOC. PROF. ALİ ASLAN ŞENDOĞDU	NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
ASSOC. PROF. AVNİ ÖNDER HANENDAR	SAKARYA UNIVERSITY
ASSOC. PROF. AYBERK NURİ BERKMAN	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. AYSEL ÖZTÜRKÇÜ AKÇAY	VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. BİNALİ KILIÇ	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. BÜŞRA TOSUNOĞLU	GÜMÜŞHANE UNIVERSITY
ASSOC. PROF. CAN ÖZTÜRK	ÇANKAYA UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DİLEK ÖZDEMİR	ATATÜRK UNIVERSITY
ASSOC. PROF. EYYÜP ENSARİ ŞAHİN	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. FATİH KANCA	ANKARA YILDIRIM BEYAZIT UNIVERSITY
ASSOC. PROF. FIRAT ALTINKAYNAK	ATATÜRK UNIVERSITY
ASSOC. PROF. GÖKHAN KALAĞAN	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. GÜRÇEM ÖZAYTÜRK	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. HİLMİ TUNAHAN AKKUŞ	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. HÜSEYİN TEMİZ	SAMSUN UNIVERSITY
ASSOC. PROF. İBRAHİM EREM ŞAHİN	SELÇUK UNIVERSITY
ASSOC. PROF. İBRAHİM MURAT BİCİL	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. İLKER SAKINÇ	ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY
ASSOC. PROF. İLKUT ELİF KANDİL GÖKER	ANKARA UNIVERSITY
ASSOC. PROF. KUMRU TÜRKÖZ	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. MARTA MACIAS	UNIVERSIDAD CARLOS III DE MADRID
ASSOC. PROF. MEHMET SİNAN ÇELİK	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. METEHAN KÜÇÜKER	MALATYA TURGUT ÖZAL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. METİN KILIÇ	BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL UNIVERSITY

ASSOC. PROF. MİNE BİNİŞ	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. MUHARREM UMUT	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
ASSOC. PROF. MURAT ÖZCAN	BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. MURAT SERÇEMELİ	GİRESUN UNIVERSITY
ASSOC. PROF. MUSA ATGÜR	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. MUSTAFA BEYBUR	DİCLE UNIVERSITY
ASSOC. PROF. MUTLU YORULDU	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. OĞUZ YUSUF ATASEL	TRABZON UNIVERSITY
ASSOC. PROF. ÖMER FARUK GÜLEÇ	KIRKLARELİ UNIVERSITY
ASSOC. PROF. ÖZKAN HAYKIR	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. ÖZKAN SARISOY	TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. ÖZLEM KUVAT	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. RUKİYE ŞEBNEM YAŞAR	DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. SİNEM ŞAHNAGİL	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. ŞERİFE ÖZKAR	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. TAJUL ARIFFIN MASRON	UNIVERSITY SAINS MALAYSIA
ASSOC. PROF. TÜRKER BATMAZ	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. ULAŞ ÜNLÜ	AKDENİZ UNIVERSITY
ASSOC. PROF. YASEMİN HAYTA	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSOC. PROF. YASİN ŞEKER	HİTİT UNIVERSITY
ASSOC. PROF. YENER COŞKUN	CAPITAL MARKETS BOARD (CMB)
ASSIST. PROF. ABDULLAH ERKUL	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. AYSUN YILMAZTÜRK	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. AYŞE GAMZE ÇİFTÇİ AYTEKİN	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. ELİF KARAKAŞ	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. EMRAH ERTUGAY	ANKARA UNIVERSITY
ASSIST. PROF. ENES FİLİZ	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. MELEK AKSU	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. MUSTAFA OĞUZ	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. SERAP YÜCEL	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. TANSU ÖZBAYSAL	BALIKESİR UNIVERSITY
ASSIST. PROF. TUBA TOKSÖZ	KOÇ UNIVERSITY
ASSIST. PROF. ZEYNEP GÜNAY	BALIKESİR UNIVERSITY
DR. ERSA TRI WAYUNI, S.E., M.ACC., CPMA	UNIVERSITAS PADJADJARAN
DR. GÖKHAN AYDOĞAN	ANKARA UNIVERSITY
DR. MUHAMMAD NAJIB BIN MOHAMED RAZALI	UNIVERSITI TEKNOLOGI MALAYSIA
DR. SUMARIA SULTAN	FATIMA JINNAH WOMEN UNIVERSITY
DR. ZAMRI AHMAD	UNIVERSITI SAINS MALAYSIA
ZUBIR AZHAR (CA, CPA)	UNIVERSITI SAINS MALAYSIA

EDITORIAL OF ABSTRACT BOOK /
BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI EDİTÖRLÜĞÜ

RES. ASST. MERT DEMİR	BALIKESİR UNIVERSITY

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

TÜRK BANKACILIĞINDA VARLIK VE KAYNAK (AKTİF VE PASİF) YAPISINDAKİ GELİŞMELER: TANIMLAYICI BİR ARAŞTIRMA 13
DEVELOPMENTS IN THE ASSET AND LIABILITY STRUCTURE OF TURKISH BANKING: A DESCRIPTIVE STUDY 14
GEÇİŞ SÜRECİNDEKİ FİNANSAL SİSTEMLERDE MUHASEBE KÜLTÜRÜNÜN ROLÜ: TÜRKİYE VE ÖZBEKİSTAN ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA 15
THE ROLE OF ACCOUNTING CULTURE IN FINANCIAL SYSTEMS IN TRANSITION: A COMPARATIVE STUDY OF TÜRKİYE AND UZBEKISTAN 16
CUMHURİYET DÖNEMİNDE TANIKLARIN İFADELERİYLE BİR MİLLÎ BANKANIN KURULUŞU: TÜRKİYE İŞ BANKASI VAK'ASI 17
THE ESTABLISHMENT OF A NATIONAL BANK THROUGH WITNESS ACCOUNTS IN THE REPUBLICAN ERA: THE CASE OF TÜRKİYE İŞ BANKASI 18
SAĞLIK KURULUŞLARINDA KARBON MUHASEBESİ VE MALİYET-EMİSYON ETKİNLİĞİ: SİSTEMATİK DERLEME 19
CARBON ACCOUNTING AND COST-EMISSION EFFICIENCY IN HEALTHCARE ORGANIZATIONS: A SYSTEMATIC REVIEW 20
GELENEKSEL FİNANSAL SİSTEMLERDEN DİJİTAL DÖNÜŞÜME: ÇAĞDAŞ FİNANSTA YENİ PARADİGMALAR 21
FROM TRADITIONAL FINANCIAL SYSTEMS TO DIGITAL TRANSFORMATION: EMERGING PARADIGMS IN MODERN FINANCE 22
FİNANSAL BAŞARISIZLIK TAHMİNİNDE ÇEVRESEL SOSYAL YÖNETİŞİM (ÇSY) SKORUNUN TAHMİN GÜCÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ 23
AN EVALUATION OF THE PREDICTIVE POWER OF ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE (ESG) SCORES IN PREDICTING FINANCIAL FAILURE 24
ÖZBEKİSTAN HIZLI TÜKETİM MALLARI OPERASYONLARINDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: BELİRSİZLİK DUYARLI KARBON EMİSYONU TAHMİN YAZILIMI 25
SUSTAINABILITY IN UZBEKISTAN'S FAST-MOVING CONSUMER GOODS OPERATIONS: UNCERTAINTY-SENSITIVE CARBON EMISSION FORECASTING SOFTWARE 26
OPERASYONEL BECERİLERDEN STRATEJİK KARARLARA: KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASI (ERP) YETKİNLİK ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ 27
FROM OPERATIONAL SKILLS TO STRATEGIC DECISIONS: DEVELOPMENT AND PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE ENTERPRISE RESOURCE PLANNING (ERP) COMPETENCY SCALE 29
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERFORMANSI VE BORÇLANMA MALİYETİ: KÂR KALİTESİ ÖNEMLİ Mİ? GELİŞMEKTE OLAN PİYASALARDAN KANITLAR 30
SUSTAINABILITY PERFORMANCE AND COST OF DEBT: DOES EARNINGS QUALITY MATTER? EVIDENCE FROM EMERGING MARKETS 31
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI KAPSAMINDA ESG RİSKLERİNİN ANALİZİ: BIST 100 ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 32
ANALYSIS OF ESG RISKS WITHIN THE SCOPE OF SUSTAINABILITY REPORTING: A STUDY ON BIST 100 COMPANIES 33
YÖNETİMDE İYİ ASKER SENDROMUNUN MUHASEBE HİLE DAVRANIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TÜRKİYE VE DÜNYADAN ÖRNEKLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 34

THE EFFECT OF THE GOOD SOLDIER SYNDROME IN MANAGEMENT ON ACCOUNTING FRAUD BEHAVIOR: AN EVALUATION ON EXAMPLES FROM TURKEY AND THE WORLD 35
DÖVİZ KURLARI VE EMTİA FİYATLARINDAKİ DEĞİŞİMİN BİST SEKTÖREL ENDEKSLERİNDEKİ VOLATİLİTEYE ETKİSİ 36
THE IMPACT OF CHANGES IN EXCHANGE RATES AND COMMODITY PRICES ON THE VOLATILITY OF BIST SECTORAL INDICES 37
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASINDA YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ DÖNÜŞÜM: KOBİ'LER, MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI VE EĞİTMENLERİ İÇİN BİR YOL HARİTASI VE MÜFREDAT ÖNERİSİ 38
AI-ENABLED TRANSFORMATION IN SUSTAINABILITY REPORTING: A ROADMAP AND CURRICULUM PROPOSAL FOR SMEs, ACCOUNTING PROFESSIONALS, AND EDUCATORS 39
SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ MODELLERİ İÇİN MALİYET TASARRUFU ODAKLI TERS FİNANSAL MODEL: VERNE PROJESİ PİLOT UYGULAMA 40
A COST-SAVINGS-ORIENTED REVERSE FINANCIAL MODEL FOR SUSTAINABLE BUSINESS MODELS: A PILOT APPLICATION WITHIN THE VERNE PROJECT 41
KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERDE FİNANSAL PERFORMANSIN BELİRLEYİCİLERİ 42
DETERMINANTS OF FINANCIAL PERFORMANCE IN SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES 43
DARBOĞAZDAKİ BANKALAR: 2026 HÜRMÜZ BOĞAZI ŞOKUNDA ENERJİ MARUZİYETİ, YENİLENEBİLİR ENERJİ VE FİNANSAL DAYANIKLILIK 44
BANKS AT THE CHOKEPOINT: ENERGY EXPOSURE, RENEWABLE ENERGY, AND FINANCIAL RESILIENCE DURING THE 2026 STRAIT OF HORMUZ SHOCK 45
YÖNETİM KURULU YAPISI, ESG PERFORMANSI VE FİRMA SONUÇLARI: KÜRESEL LOJİSTİK SEKTÖRÜ ÜZERİNE DİNAMİK PANEL VERİ ANALİZİ 46
BOARD STRUCTURE, ESG PERFORMANCE AND FIRM OUTCOMES: A DYNAMIC PANEL DATA ANALYSIS OF THE GLOBAL LOGISTICS SECTOR 47
BANKA SİGORTACILIĞI İLE HAYAT DIŞI SİGORTA SEKTÖRÜNÜN PERFORMANSI ARASINDAKİ İLİŞKİ: SEÇİLMİŞ AB ÜLKELERİ ÜZERİNE 2017–2024 DÖNEMİ PANEL VERİ ANALİZİ 48
THE RELATIONSHIP BETWEEN BANCASSURANCE AND THE PERFORMANCE OF THE NON-LIFE INSURANCE SECTOR: A PANEL DATA ANALYSIS OF SELECTED EU COUNTRIES (2017–2024) 49
DENETÇİ BAĞIMSIZLIĞI ALGISININ HİLE ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE CİNSİYET VE EĞİTİM DÜZEYİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ: TÜRKİYE'DEKİ DENETÇİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 50
THE MODERATING ROLE OF GENDER AND EDUCATIONAL LEVEL IN THE EFFECT OF PERCEIVED AUDITOR INDEPENDENCE ON PERCEIVED FRAUD: A STUDY OF AUDITORS IN TÜRKİYE 51
BANKACILIK VE SİGORTACILIK EĞİTİMİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE UYGULAMALI ÖĞRENME: TOGÜBANK SİMÜLASYON SİSTEMİ VE UYGULAMA LABORATUVARI 52
DIGITAL TRANSFORMATION AND APPLIED LEARNING IN BANKING AND INSURANCE EDUCATION: TOGÜBANK SIMULATION SYSTEM AND PRACTICE LABORATORY 54
TÜRKİYE'DE MUHASEBE ALANINDA YAYIN EĞİLİMLERİ: SEÇİLMİŞ DERGİLER ÜZERİNE BİR İNCELEME (2020-2025) 56
PUBLICATION TRENDS IN THE FIELD OF ACCOUNTING IN TURKEY: A STUDY OF SELECTED JOURNALS (2020–2025) 57

TÜRKİYE'DE E-TİCARET HACMİNİN BANKALARIN FAİZ DIŞI GELİRLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR ZAMAN SERİSİ ANALİZİ 58
THE EFFECT OF E-COMMERCE VOLUME ON THE NON-INTEREST INCOME OF BANKS IN TÜRKİYE: A TIME SERIES ANALYSIS 59
DÎVÂNU LUGÂTİ'T-TÜRK'TE MUHASEBE İLE İLİŞKİLİ TARİHSEL İZLER: KAYNAK-DOĞRULAMALI SÖZCÜK/ANLAM DÜZEYİNDE BİR ANALİZ 60
HISTORICAL TRACES RELATED TO ACCOUNTING IN THE DÎVÂNU LUGÂTİ'T-TÜRK: AN ANALYSIS AT THE WORD/MEANING LEVEL BASED ON SOURCE VERIFICATION. 62
FİNANSAL HAREKETLERİN HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI DENETİMİNDE KULLANILAN GÜNCEL SİSTEMLER VE UYGULAMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ 64
AN EVALUATION OF CONTEMPORARY SYSTEMS AND PRACTICES USED IN THE AUDIT OF FINANCIAL TRANSACTIONS BY THE MINISTRY OF TREASURY AND FINANCE 65
GEÇİŞ DÖNEMİNDEKİ FİNANSAL SİSTEMLERDE ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK: TÜRK DÜNYASI İÇİN ENTEGRE BİR RİSK–KONTROL–GÜVENCE MODELİ 66
ORGANIZATIONAL RESILIENCE IN TRANSITIONAL FINANCIAL SYSTEMS: AN INTEGRATED RISK–CONTROL–ASSURANCE MODEL FOR THE TURKIC WORLD 68
SİGORTA KÂRLILIĞININ TAHMİNİNDE MAKİNE ÖĞRENMESİ MODELLERİ: TÜRKİYE'DEKİ HAYAT VE HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNDEN BULGULAR 70
MACHINE LEARNING MODELS FOR INSURANCE PROFITABILITY FORECASTING: EVIDENCE FROM LIFE AND NON-LIFE INSURERS IN TÜRKİYE 71
VOLATİLİTENİN PİYASA LİKİDİTESİNE ETKİSİ: BIST 100 ENDEKSİ ÜZERİNE BİR ANALİZ 72
THE EFFECT OF VOLATILITY ON MARKET LIQUIDITY: AN ANALYSIS OF THE BIST 100 INDEX 73
ENERJİ EMTİALARI VE DEĞERLİ METALLER PORTFÖYLERİNDE SHARPE ORANINA DAYALI RİSK-GETİRİ PERFORMANSI: 2010-2025 DÖNEMİNE İLİŞKİN AMPİRİK BİR ANALİZ 74
SHARPE RATIO-BASED RISK-RETURN PERFORMANCE OF ENERGY COMMODITY AND PRECIOUS METAL PORTFOLIOS: AN EMPIRICAL ANALYSIS OF THE 2010-2025 PERIOD 75
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AÇIKLAMALARININ KODLANMASINDA BÜYÜK DİL MODELLERİ: ARAŞTIRMACININ REFERANS KODLAMASI İLE BİR KARŞILAŞTIRMA 76
LARGE LANGUAGE MODELS IN THE CODING OF SUSTAINABILITY DISCLOSURES: A COMPARISON WITH RESEARCHER REFERENCE CODING 77
JEOPOLİTİK RİSK, EKONOMİK BELİRSİZLİK VE KÜRESEL FİNANSAL OYNAKLIĞIN BIST BANKA HİSSE SENEDİ GETİRİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 78
THE EFFECTS OF GEOPOLITICAL RISK, ECONOMIC UNCERTAINTY, AND GLOBAL FINANCIAL VOLATILITY ON BIST BANK STOCK RETURNS 79
BANKACILIKTA LİKİDİTE RİSKİNİN BELİRLEYİCİLERİ: TÜRKİYE BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE MMQR ANALİZİ 80
DETERMINANTS OF LIQUIDITY RISK IN BANKING: AN MMQR ANALYSIS OF THE TURKISH BANKING SECTOR 81
TÜRKİYE VE ÖZBEKİSTAN'DA KATILIM/İSLAMİ BANKACILIKTA DÜZENLEYİCİ DÖNÜŞÜM VE ŞER'İ YÖNETİŞİM: 2025–2026 REFORMLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ 82
REGULATORY TRANSFORMATION AND SHARĪʿAH GOVERNANCE IN PARTICIPATION/ISLAMIC BANKING IN TÜRKİYE AND UZBEKISTAN: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE 2025–2026 REFORMS 83

FİNANS SEKTÖRÜNDE GÜNCEL BİR KAVRAM: YEŞİL VARLIK ORANI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 84
AN EMERGING CONCEPT IN THE FINANCIAL SECTOR: AN ASSESSMENT OF THE GREEN ASSET RATIO 85
MUHASEBE EĞİTİMİNDE GELECEĞİN YETKİNLİKLERİ: ULUSLARARASI ÇERÇEVELER ÜZERİNDEN SEKİZ BOYUTLU BİR MODEL ÖNERİSİ 86
FUTURE COMPETENCIES IN ACCOUNTING EDUCATION: AN EIGHT DIMENSIONAL MODEL PROPOSAL BASED ON INTERNATIONAL FRAMEWORKS 88
BORSA İSTANBUL'DA İSTEĞE BAĞLI TAHAKKUKLAR VE ZARAR ÖNLEME: FİNANSMAN VE İHTİYATLILIĞIN ROLLERİ 90
DISCRETIONARY ACCRUALS AND LOSS AVOIDANCE IN BORSA ISTANBUL: THE ROLES OF FINANCING AND CONSERVATISM 91
ÖZBEKİSTAN'IN KALKINMA SÜRECİNDE FİNANSAL RAPORLAMA REFORMLARI: TÜRKİYE DENEYİMİNDEN KURUMSAL VE POLİTİK ÇIKARIMLAR 92
FINANCIAL REPORTING REFORMS IN UZBEKISTAN'S DEVELOPMENT PROCESS: INSTITUTIONAL AND POLICY IMPLICATIONS FROM TÜRKİYE'S EXPERIENCE 93
KRİPTO PARA BİRİMLERİ KÜRESEL LİKİDİTE TARAFINDAN YÖNLENDİRİLİYOR MU: XRP'NİN EŞBÜTÜNLEŞME VE DOLS ANALİZİNDEN ELDE EDİLEN KANITLAR 94
ARE CRYPTOCURRENCIES DRIVEN BY GLOBAL LIQUIDITY: EVIDENCE FROM XRP'S COINTEGRATION AND DOLS ANALYSIS 95
YEŞİL FİNANS LİTERATÜRÜNÜN GELİŞİMİ: ÜLKE UYGULAMALARI VE İSLAMİ FİNANS İLE KESİŞİMİ ÜZERİNE SİSTEMATİK BİR DEĞERLENDİRME 96
THE EVOLUTION OF THE GREEN FINANCE LITERATURE: A SYSTEMATIC REVIEW OF COUNTRY PRACTICES AND ITS INTERSECTION WITH ISLAMIC FINANCE 97
ULUSLARARASI ENDEKSLERDE YER ALAN ÜNİVERSİTELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI KAPSAMINDAKİ DERSLERİN TESPİTİ: TÜRKİYE VE ÖZBEKİSTAN ÖRNEĞİ 98
IDENTIFYING SUSTAINABILITY REPORTING COURSES IN UNIVERSITIES LISTED IN INTERNATIONAL RANKINGS: THE CASES OF TÜRKİYE AND UZBEKISTAN 99

TÜRK BANKACILIĞINDA VARLIK VE KAYNAK (AKTİF VE PASİF) YAPISINDAKİ GELİŞMELER: TANIMLAYICI BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Burcu Adiloğlu
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, adiloglu@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9680-1408

Prof. Dr. Göksel Yücel
Türk-Alman Üniversitesi, gokselyucel@istanbul.edu.tr, ORCID: 00-0003-1940-8789

ÖZET

Bankacılık sektörü, finansal sistem içerisinde tasarrufların ekonomiye aktarılması, kredi mekanizmasının işletilmesi ve finansal istikrarın sağlanmasında önemli bir role sahiptir. Bankaların aktif ve pasif yapıları ise sektörün gelişimini, kaynak kullanım tercihlerini ve ekonomik koşullara uyum kapasitesini değerlendirmede temel göstergeler arasında yer almaktadır. Bu çalışma, Türk bankacılık sektöründe varlık ve kaynak yapısında (aktif ve pasif kalemlerde) meydana gelen gelişmeleri tanımlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada, Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yayımlanan sektörel raporlar, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) istatistikleri ve ilgili finansal verilerden yararlanılarak Türk bankacılık sektörünün bilanço yapısındaki değişimler değerlendirilecektir. Bu kapsamda, bankaların aktif yapısında yer alan krediler, menkul değerler ve likit varlıklar ile pasif yapısını oluşturan mevduatlar, mevduat dışı kaynaklar ve özkaynak kalemlerinin zaman içerisindeki gelişimi analiz edilecektir.

Çalışmada, Türk bankacılık sektörünün geçirdiği yapısal dönüşümler; ekonomik gelişmeler, finansal krizler, düzenleyici reformlar ve sektörel dinamikler çerçevesinde ele alınacaktır. Özellikle 2001 krizi sonrasında gerçekleştirilen yeniden yapılandırma sürecinin ve sonrasındaki düzenlemelerin bankaların bilanço yapısı, sermaye yeterliliği ve kaynak kullanım tercihleri üzerindeki etkileri incelenecektir.

Araştırma sonucunda, Türk bankacılık sektörünün aktif ve pasif yapısındaki uzun dönemli değişim eğilimlerinin ortaya konulması, bilanço kalemlerindeki dönüşümlerin değerlendirilmesi ve sektörün finansal yapısına ilişkin tanımlayıcı bir çerçeve oluşturulması hedeflenmektedir. Bu yönüyle çalışma, sektörel raporlar ve finansal göstergeler aracılığıyla Türk bankacılık sektörünün gelişim sürecine ilişkin kapsamlı bir değerlendirme sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Bankacılık Sektörü, Aktif-Pasif Yapısı, Bilanço Analizi, Mevduat, Finansal Yapı
JEL Kodları: G21, G28, G32, E44

DEVELOPMENTS IN THE ASSET AND LIABILITY STRUCTURE OF TURKISH BANKING: A DESCRIPTIVE STUDY

ABSTRACT

The banking sector plays a significant role in the financial system by channeling savings into the economy, facilitating the credit mechanism, and contributing to financial stability. The asset and liability structures of banks are among the key indicators used to evaluate the development of the sector, funding preferences, and its capacity to adapt to changing economic conditions. This study aims to examine the developments in the asset and liability structure of the Turkish banking sector through a descriptive approach.

The research will analyze changes in the balance sheet structure of the Turkish banking sector by utilizing sectoral reports published by the Banks Association of Türkiye (TBB), statistics provided by the Banking Regulation and Supervision Agency (BDDK), and relevant financial data. Within this framework, the study will examine the development of major asset items, including loans, securities, and liquid assets, as well as liability items such as deposits, non- deposit funding sources, and equity over time.

The study will address the structural transformations experienced by the Turkish banking sector within the framework of economic developments, financial crises, regulatory reforms, and sectoral dynamics. In particular, the effects of the restructuring process implemented after the 2001 financial crisis and subsequent regulatory arrangements on banks' balance sheet structures, capital adequacy, and funding preferences will be examined.

The research aims to reveal the long-term trends in the asset and liability structures of the Turkish banking sector, evaluate the transformations in balance sheet components, and provide a descriptive framework regarding the financial structure of the sector. In this respect, the study seeks to present a comprehensive assessment of the development process of Turkish banking through sectoral reports and financial indicators.

Keywords: Turkish Banking Sector, Asset-Liability Structure, Balance Sheet Analysis, Deposits, Financial Structure
JEL Codes: G21, G28, G32, E44

GEÇİŞ SÜRECİNDEKİ FİNANSAL SİSTEMLERDE MUHASEBE KÜLTÜRÜNÜN ROLÜ: TÜRKİYE VE ÖZBEKİSTAN ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Ganite Kurt
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, Ankara, Türkiye, ganite.kurt@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6438-2501

Doç. Dr. Özkan Sarısoy
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Muratlı Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Tekirdağ, Türkiye, osarisoy@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2226-0191

ÖZET

Amaç: Bu araştırma, Türkiye ile Özbekistan karşılaştırması üzerinden muhasebe kültürünün geçiş sürecindeki finansal sistemlerde finansal raporlamanın rolünü nasıl koşullandırdığını incelemektedir. Gray'in dört muhasebe değerinin yaptırım ve gözetim, mesleki kapasite, vergi ve hukuk bağlantıları, mülkiyet ve finansman yapıları ile devralınmış raporlama rutinleriyle nasıl etkileştiği ve bu etkileşimlerin biçimsel Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) benimsemesi ile uygulamadaki kurumsallaşma arasındaki açığı nasıl etkilediği araştırılmaktadır.

Yöntem: Araştırmada yapılandırılmış bütünleştirici literatür incelemesi ve karşılaştırmalı kurumsal belge analizi kullanılmıştır. Öncü ve güncel akademik çalışmalar, ülke araştırmaları, IFRS Foundation (2021, 2024) ve IFAC (2026) ülke profilleri, Dünya Bankasının (2006, 2008) muhasebe ve denetim değerlendirmeleri, IMF'nin (2023) finansal sektör kanıtları ve güncel resmî reform belgelerinden oluşan 42 kaynak doğrulanmış ve kodlanmıştır. Kanıtlar üç kalite düzeyinde sınıflandırılmış; biçimsel raporlama çerçeveleri, yaptırım, mesleki örgütlenme, tarihsel raporlama mantığı, vergi bağlantısı, mülkiyet ve finansman bağlamı, uygulama açıkları ve finansal sistemdeki bilgi kanalları bakımından sentezlenmiştir.

Bulgular: Elde edilen bulgulara göre biçimsel yakınsama gerekli fakat yetersizdir. Türkiye; uzun UFRS geçmişi, ayrı kamu gözetimi ve katmanlı raporlama mimarisinin vergi ve hukuk mirası, sektörel istisnalar, karma mesleki değerler ve heterojen raporlama sonuçlarıyla birlikte bulunduğu daha ileri bir kurumsallaşma evresini temsil etmektedir. Özbekistan ise belirli işletmeler için 2021'den beri zorunlu UFRS raporlamasının ve yeni ulusal standart reformlarının Sovyet sonrası idari rutinler, devlet öncülüğündeki uygulama, gelişmekte olan mesleki kapasite ve bakanlık merkezli gözetimle bir arada bulunduğu etkin bir tercüme evresini temsil etmektedir. Özbekistan'ın muhasebe değerlerine ilişkin doğrudan ampirik kanıtlar ulusal bir kültür puanı veya sıralamasını destekleyemeyecek kadar sınırlıdır. Bu nedenle en savunulabilir karşılaştırma, her ülkedeki biçimsel benimseme–uygulamadaki kurumsallaşma açığının büyüklüğü ve niteliğidir. Bu açık; raporlamanın güvenilirliği, denetim kalitesi, risk değerlendirmesi, kredi tahsisi, piyasa disiplini ve ihtiyati gözetim üzerinden finansal sistemleri dolaylı olarak etkilemektedir.

Sonuç ve Değerlendirme: Muhasebe kültürü, belirleyici bir ulusal özellik olarak değil, kurumlar tarafından üretilen ve sınırlandırılan, zaman içinde değişen bir mesleki değerler bütünü şeklinde ele alınmalıdır. Reformların finansal sistem dayanıklılığına katkısı; standartlar, yaptırım, eğitim, etik ve denetim kalitesi sistemleri ile gerçek finansal bilgi talebi birbirini tamamladığında en yüksek düzeye ulaşmaktadır. Özbekistan açısından hazırlayıcı, denetçi, düzenleyici ve kullanıcıları kapsayan saha araştırmaları önceliklidir. Türkiye açısından ise katmanlar arası tutarlılık, sektörel eş güdüm ve vergi raporlaması ile genel amaçlı raporlama arasındaki süregelen ilişki araştırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Kültürü, UFRS, Finansal Sistemler, Geçiş Ekonomileri, Türkiye ve Özbekistan
JEL Kodları: M41, G38, O16, P20

THE ROLE OF ACCOUNTING CULTURE IN FINANCIAL SYSTEMS IN TRANSITION: A COMPARATIVE STUDY OF TÜRKİYE AND UZBEKISTAN

ABSTRACT

Objective: This research examines how accounting culture conditions the role of financial reporting in the financial systems of transition economies through a comparative study of Türkiye and Uzbekistan. It investigates how Gray's four accounting values interact with enforcement and oversight, professional capacity, tax and legal linkages, ownership and financing structures, and inherited reporting routines, and how these interactions affect the gap between the formal adoption of International Financial Reporting Standards (IFRS) and their institutionalization in practice.

Methodology: The study utilizes a structured integrative literature review and a comparative institutional document analysis. Forty-two sources—comprising pioneering and contemporary academic studies, country research, country profiles by the IFRS Foundation (2021, 2024) and IFAC (2026), accounting and auditing assessments by the World Bank (2006, 2008), financial sector evidence from the IMF (2023), and recent official reform documents—were verified and coded. The evidence was classified into three quality levels and synthesized in terms of formal reporting frameworks, enforcement, professional organization, historical reporting logic, tax linkage, ownership and financing context, implementation gaps, and information channels within the financial system.

Findings: The findings indicate that formal convergence is necessary but insufficient. Türkiye represents a more advanced stage of institutionalization, where a long IFRS history, distinct public oversight, and a tiered reporting architecture coexist with a tax and legal legacy, sectoral exceptions, mixed professional values, and heterogeneous reporting outcomes. Uzbekistan, on the other hand, represents an active translation stage, where mandatory IFRS reporting for specific entities since 2021 and recent national standard reforms coexist with post-Soviet administrative routines, state-led implementation, developing professional capacity, and ministry-centric oversight. Direct empirical evidence regarding Uzbekistan's accounting values is too limited to support a national culture score or ranking. Therefore, the most defensible comparison lies in the magnitude and nature of the gap between formal adoption and practical institutionalization in each country. This gap indirectly affects financial systems through reporting reliability, audit quality, risk assessment, credit allocation, market discipline, and prudential oversight.

Conclusion and Implications: Accounting culture should be treated not as a deterministic national trait, but as a dynamic set of professional values generated and constrained by institutions, changing over time. The contribution of reforms to financial system resilience peaks when standards, enforcement, education, ethics, and audit quality systems complement the genuine demand for financial information. For Uzbekistan, field research encompassing preparers, auditors, regulators, and users is a priority. For Türkiye, the focus should be on inter-tier consistency, sectoral coordination, and the ongoing relationship between tax reporting and general-purpose reporting.

Keywords: Accounting Culture, IFRS, Financial Systems, Transition Economies, Türkiye and Uzbekistan
JEL Codes: M41, G38, O16, P20

CUMHURİYET DÖNEMİNDE TANIKLARIN İFADELERİYLE BİR MİLLÎ BANKANIN KURULUŞU: TÜRKİYE İŞ BANKASI VAK'ASI

Prof. Dr. Göksel Yücel
Türk-Alman Üniversitesi, gokselyucel@istanbul.edu.tr, ORCID: 00-0003-1940-8789

Prof. Dr. Burcu Adiloğlu
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, adiloglu@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9680-1408

ÖZET

Cumhuriyet'in ekonomik bağımsızlık anlayışının kurumsal yansımalarından biri olan Türkiye İş Bankası, 1924 yılında millî sermayeyi güçlendirmek ve ekonomik kalkınmayı desteklemek amacıyla kurulmuştur. Bir asrı aşan geçmişiyle banka, yalnızca Türkiye'nin en köklü finans kuruluşlarından biri değil, aynı zamanda Cumhuriyet'in iktisadi kurumsallaşmasının yaşayan örneklerinden biri haline gelmiştir. Bu çalışma, Türkiye İş Bankası'nın kuruluş sürecini döneme tanıklık edenlerin ifadeleri üzerinden değerlendirilmiş, erken Cumhuriyet döneminin ekonomik yapılanmasına farklı bir bakış sunmayı amaçlamaktadır. Böylelikle bankanın kuruluş fikrinin ortaya çıkışı, sermaye yapısının oluşturulması, kurucu kadronun rolü ve kuruluş felsefesi ele alınmıştır.

Çalışma, tanık ifadelerinin yalnızca tarihsel olayların doğrulanmasına katkı sağlayan kaynaklar olmadığını; aynı zamanda karar alma süreçlerini, dönemin iktisadi anlayışını ve Cumhuriyet'in kurumsallaşma dinamiklerini anlamada önemli veriler sunduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanında, Türkiye İş Bankası'nın kuruluşundan günümüze uzanan kurumsal gelişimi değerlendirilerek, erken Cumhuriyet döneminde benimsenen millî bankacılık anlayışının günümüzdeki kurumsal yapıya ve Türk bankacılık sektöründeki öncü konumuna etkisi tarihsel süreklilik çerçevesinde ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye İş Bankası, Millî Bankacılık, Bankacılık Tarihi, Cumhuriyet Dönemi, Sözlü Tarih
JEL Kodları: G21, N01, N25, N85

THE ESTABLISHMENT OF A NATIONAL BANK THROUGH WITNESS ACCOUNTS IN THE REPUBLICAN ERA: THE CASE OF TÜRKİYE İŞ BANKASI

ABSTRACT

Türkiye İş Bankası, as one of the institutional reflections of the Republic of Türkiye's understanding of economic independence, was established in 1924 with the aim of strengthening national capital and supporting economic development. With a history spanning more than a century, the bank has become not only one of Türkiye's oldest financial institutions but also a living example of the economic institutionalization process of the Republic. This study evaluates the establishment process of Türkiye İş Bankası through the testimonies of those who witnessed the period and aims to provide a different perspective on the economic structuring of the early Republican era. In this context, the emergence of the idea behind the establishment of the bank, the formation of its capital structure, the role of its founding figures, and its founding philosophy are examined.

The study demonstrates that witness accounts are not merely sources that contribute to the verification of historical events; they also provide significant insights into decision-making processes, the economic understanding of the period, and the institutionalization dynamics of the Republic. Furthermore, the institutional development of Türkiye İş Bankası from its foundation to the present day is evaluated, and the influence of the national banking approach adopted during the early Republican period on the bank's current institutional structure and leading position within Türkiye's banking sector is discussed from the perspective of historical continuity.

Keywords: Türkiye İş Bankası, National Banking, Banking History, Republican Era, Oral History
JEL Codes: G21, N01, N25, N85

SAĞLIK KURULUŞLARINDA KARBON MUHASEBESİ VE MALİYET-EMİSYON ETKİNLİĞİ: SİSTEMATİK DERLEME

Dr. Öğr. Üyesi İlknur Arslan Aras
Department of Health Management, Faculty of Health Sciences, Yüksek İhtisas University, Ankara, Türkiye, ilknur.arslan@yuksekihtisas.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4030-0158

Prof. Dr. Seyhan Çil Koçyiğit
Department of Health Management, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Ankara Hacı Bayram Veli University, Ankara, Türkiye, seyhan.cil@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1012-3605

Prof. Dr. Şükran Güngör Tanç
Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Nevşehir, Türkiye, sgungor@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0675-2479

ÖZET

Arka Plan: Sağlık kuruluşlarında sera gazı emisyonlarının ölçülmesine yönelik çalışmalar giderek artmaktadır. Bununla birlikte, kullanılan muhasebe sınırları, hesaplama yöntemleri, emisyon yoğunluğu göstergeleri ve karbon verilerinin finansal karar alma süreçleriyle ilişkilendirilme biçimleri parçalı bir görünüm sergilemektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, insan sağlığı hizmeti sunan kuruluşlarda ve sağlık hizmetlerinde kullanılan karbon muhasebesi ve maliyet-emisyon yaklaşımlarını sistematik olarak haritalandırmak ve daha karşılaştırılabilir bir muhasebe mimarisinin oluşturulmasına yönelik yöntemsel ve yönetsel öncelikleri belirlemektir.

Yöntem: Web of Science Core Collection veri tabanı, karbon muhasebesi, sağlık hizmetleri ve maliyet/raporlama kavramlarını içeren arama terimleri kullanılarak 25 Temmuz 2026 tarihinde taranmıştır. Tarih veya dil sınırlaması uygulanmamıştır. Elde edilen 35 kaydın tamamı uygunluk açısından değerlendirilmiştir. İnsan sağlığı hizmetleri kapsamında karbon veya çevre muhasebesini, sera gazı ölçümünü, sürdürülebilirlik raporlamasını, karbon-maliyet analizini ya da yönetsel karbonsuzlaştırma uygulamalarını ele alan çalışmalar incelemeye dâhil edilmiştir. Veriler, Web of Science kayıtlarından ve erişilebilen rapor bilgilerinden elde edilerek sınıflandırılmış ve PRISMA 2020 rehberi doğrultusunda anlatı temelli olarak sentezlenmiştir.

Bulgular: 2003–2026 yılları arasında yayımlanan 25 çalışma incelemeye dâhil edilmiştir. Bu çalışmaların 17'si (%68) 2023 ve sonrasında yayımlanmıştır. Kanıtlar; kuruluş düzeyindeki emisyon envanterleri ve operasyonel analizler, çevre yönetim muhasebesi ve açıklama uygulamaları, bakım süreçleri ve tıbbi prosedür değerlendirmeleri, yapılı çevre muhasebesi ile yönetişim ve uygulama olmak üzere beş temel alanda kümelenmiştir. Faaliyet temelli emisyon envanterleri, süreç yaşam döngüsü değerlendirmesi, harcama temelli girdi-çıktı yöntemleri ve hibrit modeller en yaygın kullanılan yaklaşımlar olmuştur. Kapsam 3 emisyonlarının, satın alma faaliyetlerinin ve tedarik zinciri verilerinin çalışmalarda tutarlı bir şekilde ele alınmadığı belirlenmiştir. Parasal maliyet, tasarruf veya maliyet etkililik değişkenleri çalışmaların yarısından daha azında açık biçimde analizlere dâhil edilmiştir. En gelişmiş yönetsel uygulamaların karbon verilerini atıkların ayrıştırılması ve yönlendirilmesi, hasta seyahatleri, bina ve tesis enerjisi, satın alma, uzaktan sağlık hizmetleri ve sağlık teknolojisi değerlendirmesiyle ilişkilendirdiği görülmüştür.

Sonuç: Sağlık hizmetlerinde karbon muhasebesi, birbirinden bağımsız karbon ayak izi çalışmalarından yönetsel karar destek sistemlerine doğru gelişmektedir. Bununla birlikte, sistem sınırlarının, emisyon faktörlerinin, kullanılan paydaların ve belirsizlik raporlama yöntemlerinin farklılaşması, çalışmaların karşılaştırılabilirliğini sınırlandırmaktadır. Fiziksel karbon akışlarını çevresel ve finansal maliyet bilgileriyle birleştiren çift katmanlı bir kayıt modelinin; standartlaştırılmış emisyon yoğunluğu göstergeleri ve bağımsız güvence mekanizmalarıyla desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karbon Muhasebesi, Sağlık Hizmetleri, Hastane, Sera Gazı Envanteri, Çevre Yönetim Muhasebesi, Maliyet-Emisyon Etkinliği, Sürdürülebilirlik Raporlaması, PRISMA
JEL Kodları: I11, I18, M41, Q54, Q56

CARBON ACCOUNTING AND COST-EMISSION EFFICIENCY IN HEALTHCARE ORGANIZATIONS: A SYSTEMATIC REVIEW

ABSTRACT

Background: Healthcare organisations increasingly quantify greenhouse-gas emissions, yet the accounting boundaries, calculation methods, intensity indicators and links to financial decision-making remain fragmented.

Objective: To systematically map carbon-accounting and cost-emission approaches used in human healthcare organisations and services, and to identify methodological and managerial priorities for a more comparable accounting architecture.

Methods: Web of Science Core Collection was searched on 25 July 2026 using carbon-accounting, healthcare and cost/reporting terms. No date or language restriction was applied. All 35 retrieved records were screened. Human-healthcare studies addressing carbon or environmental accounting, greenhouse-gas measurement, sustainability reporting, carbon-cost analysis or managerial decarbonisation were eligible. Data were charted from Web of Science records and available report information and synthesised narratively in accordance with PRISMA 2020.

Results: Twenty-five studies published between 2003 and 2026 were included; 17 (68%) were published from 2023 onward. The evidence clustered into facility inventories and operational analytics, environmental management accounting and disclosure, care-pathway and procedure assessment, built-environment accounting, and governance or implementation. Activity-based inventories, process life-cycle assessment, spend-based input-output methods and hybrid models were the dominant approaches. Scope 3 emissions, procurement and supply-chain data were inconsistently represented. Monetary cost, savings or cost-effectiveness were explicitly integrated in fewer than half of the studies. The most developed applications linked carbon data to waste routing, patient travel, estate energy, procurement, remote care and health technology assessment.

Conclusion: Healthcare carbon accounting is moving from isolated footprint studies toward decision-support systems, but comparability is constrained by variable boundaries, emission factors, denominators and uncertainty reporting. A dual-ledger model combining physical carbon flows with environmental and financial cost information, supported by standardised intensity indicators and assurance, is needed.

Keywords: Carbon Accounting, Healthcare, Hospital, Greenhouse-Gas Inventory, Environmental Management Accounting, Cost-Emission Efficiency, Sustainability Reporting, PRISMA
JEL Codes: I11, I18, M41, Q54, Q56

GELENEKSEL FİNANSAL SİSTEMLERDEN DİJİTAL DÖNÜŞÜME: ÇAĞDAŞ FİNANSTA YENİ PARADİGMALAR

Öğr. Gör. Özgür Yalçın
Gaziantep Üniversitesi, Nizip MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Gaziantep, Türkiye,
ozyalcin@gantep.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2020-015X

ÖZET

Finans sektörü, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin etkisiyle son yıllarda köklü bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bankacılık, sigortacılık ve sermaye piyasaları gibi geleneksel finansal sistemler; dijitalleşme, yapay zekâ, büyük veri analitiği, blokzincir teknolojisi ve finansal teknolojiler (FinTech) ekseninde yeniden şekillenmektedir. Bu dönüşüm yalnızca finansal hizmetlerin sunuluş biçimini değiştirmekle kalmamakta, aynı zamanda finansal aracılık mekanizmalarını, risk yönetimi yaklaşımlarını ve müşteri deneyimini de yeniden tanımlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, geleneksel finansal sistemlerden dijital finans ekosistemine geçiş sürecini incelemek ve çağdaş finansta ortaya çıkan yeni paradigmaları değerlendirmektir. Çalışmada öncelikle geleneksel finansal sistemlerin temel özellikleri ele alınmakta, ardından dijital dönüşümün finansal kurumlar üzerindeki etkileri analiz edilmektedir. Ayrıca açık bankacılık uygulamaları, dijital ödeme sistemleri, merkeziyetsiz finans (DeFi) ve yapay zekâ destekli finansal karar mekanizmalarının finansal sektörde yarattığı dönüşüm incelenmektedir.

Araştırma kapsamında literatür taraması yöntemi kullanılarak güncel akademik çalışmalar, sektör raporları ve uluslararası kuruluşların yayımladığı veriler değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, dijital dönüşümün finansal erişimi artırdığını, işlem maliyetlerini düşürdüğünü ve hizmet kalitesini geliştirdiğini göstermektedir. Bununla birlikte siber güvenlik riskleri, veri gizliliği sorunları, düzenleyici uyum gereklilikleri ve teknolojik bağımlılık gibi yeni risk alanlarının da ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak, finans sektöründe yaşanan dijital dönüşüm, geleneksel finansal yapıların yerini tamamen almaktan ziyade onları dönüştüren ve tamamlayan yeni bir paradigma oluşturmaktadır. Gelecekte finansal kurumların rekabet avantajı sağlayabilmeleri için teknolojik yenilikleri etkin biçimde benimsemeleri, sürdürülebilir dijital stratejiler geliştirmeleri ve değişen müşteri beklentilerine uyum sağlamaları kritik önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Finansal Teknolojiler (FinTech), Açık Bankacılık, Blokzincir, Merkeziyetsiz Finans (DeFi)
JEL Kodları: O33, G21, G23, G15

FROM TRADITIONAL FINANCIAL SYSTEMS TO DIGITAL TRANSFORMATION: EMERGING PARADIGMS IN MODERN FINANCE

ABSTRACT

The financial sector has undergone a profound transformation in recent years, driven by rapid advancements in information and communication technologies. Traditional financial systems, including banking, insurance, and capital markets, are being reshaped through digitalization, artificial intelligence, big data analytics, blockchain technology, and financial technologies (FinTech). This transformation not only alters the way financial services are delivered but also redefines financial intermediation mechanisms, risk management approaches, and customer experience.

The aim of this study is to examine the transition process from traditional financial systems to the digital financial ecosystem and to evaluate the emerging paradigms in contemporary finance. The study first discusses the fundamental characteristics of traditional financial systems and subsequently analyzes the effects of digital transformation on financial institutions. In addition, it investigates the transformative impact of open banking practices, digital payment systems, decentralized finance (DeFi), and artificial intelligence-driven financial decision-making mechanisms on the financial sector.

Within the scope of the research, a literature review methodology was employed to evaluate recent academic studies, industry reports, and data published by international organizations. The findings indicate that digital transformation enhances financial inclusion, reduces transaction costs, and improves the quality of financial services. However, the study also reveals the emergence of new risk areas, including cybersecurity threats, data privacy concerns, regulatory compliance requirements, and technological dependence.

In conclusion, the digital transformation taking place in the financial sector does not entirely replace traditional financial structures; rather, it establishes a new paradigm that transforms and complements them. To achieve and sustain a competitive advantage in the future, financial institutions must effectively adopt technological innovations, develop sustainable digital strategies, and adapt to evolving customer expectations. These capabilities are expected to play a critical role in ensuring long-term competitiveness and resilience within the rapidly changing financial landscape.

Keywords: Digital Transformation, Financial Technologies (FinTech), Open Banking, Blockchain, Decentralized Finance (DeFi)
JEL Codes: O33, G21, G23, G15

FİNANSAL BAŞARISIZLIK TAHMİNİNDE ÇEVRESEL SOSYAL YÖNETİŞİM (ÇSY) SKORUNUN TAHMİN GÜCÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Saime Önce
Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, sonce@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9828-1872

Araş. Gör. Dr. Gülşen Çavuş
Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, gulsencavus@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8483-0121

ÖZET

Geleneksel finansal başarısızlık tahmin modelleri temel olarak muhasebe temelli oranlara odaklanırken, modern literatür sürdürülebilirlik performansının kurumsal dayanıklılık üzerindeki etkisini giderek daha fazla vurgulamaktadır. Mevcut literatür, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetişim (ÇSY) finansal etkiler yarattığını ve istikrarı teşvik ettiğini ileri sürmektedir. Araştırmalarda finansal başarısızlığı çeşitli unsurlarla ilişkilendirmesine rağmen, finansal başarısızlık ile çevresel, sosyal ve kurumsal yönetişim (ESG) arasındaki ilişki araştıran araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Türkiye'de BİST TÜM'de sıralanan işletmelerin çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim skorlarının bir işletmenin finansal başarısızlık olasılığı üzerinde etkinliğini paydaş ve sinyalizasyon teorileri çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada bağımlı değişken olarak Altman Z-skoru kullanılmıştır. Metodolojik olarak, temel belirleyicileri saptamak için Lojistik Regresyon analizi uygulanmıştır. Ampirik bulgular, yüksek ÇSY performansının finansal başarısızlık olasılığını anlamlı ve negatif yönde etkilediğini, diğer bir ifade ile sürdürülebilirlik odaklı yönetim anlayışının bir "risk kalkanı" görevi göreceği beklenmektedir. ÇSY göstergelerinin finansal başarısızlığı doğru bir şekilde belirleme konusundaki öngörücü yeteneğini geliştireceği beklenmektedir. Alt boyut analizleri, özellikle Kurumsal Yönetişim (G) ve Sosyal (S) puanlarının finansal başarı üzerinde en güçlü açıklayıcı güce sahip olacağı beklenmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında yatırımcılar, politika yapıcılar ve risk yöneticileri için stratejik çıkarımlar sunmakta; ÇSY raporlamasının finansal risk yönetiminin ayrılmaz bir parçası haline gelmesi gerektiğini vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Başarısızlık, İflas, Finansal Sıkıntı, Çevresel Sosyal ve Yönetişim (ÇSY), ÇSY Skoru
JEL Kodları: C25, G32, G33, M14, Q56

AN EVALUATION OF THE PREDICTIVE POWER OF ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE (ESG) SCORES IN PREDICTING FINANCIAL FAILURE

ABSTRACT

While traditional financial failure prediction models primarily focus on accounting-based ratios, modern literature increasingly emphasizes the impact of sustainability performance on corporate resilience. The current literature suggests that environmental, social, and corporate governance (ESG) creates financial impacts and promotes stability. Although research associates financial failure with various factors, studies investigating the relationship between financial failure and environmental, social, and corporate governance (ESG) are quite limited. In this context, the aim of this research is to examine the effectiveness of environmental, social, and corporate governance scores of companies listed on BIST ALL in Turkey on the probability of financial failure, within the framework of stakeholder and signaling theories. The Altman Z-score was used as the dependent variable in the research. Methodologically, Logistic Regression analysis was applied to identify the key determinants. The empirical findings suggest that high ESG performance significantly and negatively affects the probability of financial failure; in other words, a sustainability-oriented management approach is expected to act as a "risk shield." It is expected that ESG indicators will improve their predictive ability to accurately identify financial failure. Sub-dimension analyses suggest that Corporate Governance (G) and Social (S) scores are expected to have the strongest explanatory power on financial success. Based on the research findings, strategic implications are offered for investors, policymakers, and risk managers; it will be emphasized that ESG reporting should become an integral part of financial risk management.

Keywords: Financial Failure, Bankruptcy, Financial Distress, Environmental, Social and Governance (ESG), ESG Score
JEL Codes: C25, G32, G33, M14, Q56

ÖZBEKİSTAN HIZLI TÜKETİM MALLARI OPERASYONLARINDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: BELİRSİZLİK DUYARLI KARBON EMİSYONU TAHMİN YAZILIMI

Prof. Dr. Suat Kara
Balıkesir Üniversitesi, İ.İ.B.F., suatkara@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7818-2551

Öğr. Gör. Özlem Erdil
Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir M.Y.O., ozlemerdil@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6472-2147

Dr. Pelin Özcan
SMMM, pbekret@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6507-9763

Prof. Dr. Zikriyaev Zokir Mamirovich
Almalyk State Technical Institute, ORCID: 0009-0005-6938-3980

ÖZET

İklim değişikliğiyle mücadele, sürdürülebilirlik raporlaması ve düşük karbonlu üretim hedefleri, işletmelerin sera gazı emisyonlarını güvenilir, izlenebilir ve karşılaştırılabilir biçimde ölçmelerini gerekli hâle getirmektedir. Bununla birlikte özellikle gelişmekte olan pazarlardaki hızlı tüketim malları operasyonlarında tesis bazlı enerji tüketimi, yakıt dağılımı, üretim yoğunluğu ve emisyon faktörleri gibi hesaplama için gerekli faaliyet verilerine düzenli ve bütüncül biçimde erişilememesi, kurumsal karbon ayak izi çalışmalarını sınırlandırmaktadır. Bu araştırmanın amacı, işletmeye özgü faaliyet verilerinin eksik veya sınırlı olduğu durumlarda ikincil verilerden yararlanarak Scope 1 ve Scope 2 emisyonlarını tahmin edebilen, veri kaynaklarını izleyebilen ve hesaplama belirsizliğini raporlayabilen bir yazılım modeli geliştirmektir.

Önerilen model, GHG Protocol ve ISO 14064-1 ilkeleri doğrultusunda yapılandırılacaktır. Model girdileri; işletmenin kamuya açıklanmış üretim veya satış hacmi, bağımsız sektörel karşılaştırmalardan elde edilen enerji yoğunluğu göstergeleri, ulusal enerji dengelerinden türetilen elektrik ve yakıt kullanım dağılımları ile ülkeye özgü elektrik şebekesi ve yakıt emisyon faktörlerinden oluşacaktır. Toplam enerji ihtiyacı, faaliyet ölçeği ile sektörel enerji yoğunluğunun ilişkilendirilmesi yoluyla tahmin edilecek; tahmini enerji tüketimi elektrik, doğal gaz ve diğer yakıt türleri arasında ayrıştırılarak Scope 1 ve Scope 2 emisyonları hesaplanacaktır. Yazılım, kullanılan her veri için kaynak, yıl, coğrafi uygunluk, veri kalite düzeyi ve tahmin yöntemini kayıt altına alacaktır.

Modelin uygulama ve doğrulama aşamasında, Özbekistan'da faaliyet gösteren uluslararası bir hızlı tüketim malları işletmesinin kamuya açıklanmış sera gazı emisyon verileri referans olarak kullanılacaktır. Raporlanmış Scope 1 ve Scope 2 değerleri model girdilerine dâhil edilmeyecek, yalnızca ikincil verilerle üretilen tahminlerin doğruluğunun değerlendirilmesinde kullanılacaktır. Model performansı mutlak hata, yüzde hata, ortalama mutlak yüzde hata ve tahmin aralığı kapsama oranı göstergeleriyle ölçülecektir. Enerji yoğunluğu, faaliyet hacmi, elektrik emisyon faktörü ve yakıt dağılımındaki değişkenliğin sonuçlar üzerindeki etkisi duyarlılık analizi ve olasılıksal senaryolar aracılığıyla incelenecektir.

Araştırmanın, eksik faaliyet verileri nedeniyle karbon emisyonlarını hesaplamakta zorlanan işletmeler için kesinlik iddiası taşımayan; kullanılan varsayımları, veri kalitesini ve belirsizlik aralıklarını şeffaf biçimde sunan bir ön değerlendirme ve karar destek sistemi geliştirmesi beklenmektedir. Önerilen yazılımın, Özbekistan'daki hızlı tüketim malları operasyonlarında karbon muhasebesinin dijitalleştirilmesine, sürdürülebilirlik raporlama kapasitesinin geliştirilmesine ve emisyon azaltım önceliklerinin belirlenmesine katkı sağlaması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Karbon Emisyonu, Hızlı Tüketim Malları, Belirsizlik Analizi, Özbekistan
JEL Kodları: Q56, C53, C63, M41

SUSTAINABILITY IN UZBEKISTAN'S FAST-MOVING CONSUMER GOODS OPERATIONS: UNCERTAINTY-SENSITIVE CARBON EMISSION FORECASTING SOFTWARE

ABSTRACT

The fight against climate change, sustainability reporting, and low-carbon production targets necessitate that businesses measure their greenhouse gas emissions in a reliable, traceable, and comparable manner. However, the inability to regularly and comprehensively access the necessary operational data for calculations, such as facility-based energy consumption, fuel distribution, production intensity, and emission factors, particularly in fast-moving consumer goods operations in developing markets, limits corporate carbon footprint studies. The aim of this research is to develop a software model that can estimate Scope 1 and Scope 2 emissions, track data sources, and report calculation uncertainties by utilizing secondary data in cases where company-specific activity data is incomplete or limited.

The proposed model will be structured in accordance with the GHG Protocol and ISO 14064-1 principles. Model inputs will consist of the publicly disclosed production or sales volume of the business, energy intensity indicators obtained from independent sectoral comparisons, electricity and fuel usage distributions derived from national energy balances, and country-specific electricity grid and fuel emission factors. Total energy demand will be estimated by correlating the scale of operations with sectoral energy intensity; estimated energy consumption will be differentiated between electricity, natural gas, and other fuel types, and Scope 1 and Scope 2 emissions will be calculated. The software will record the source, year, geographical suitability, data quality level, and forecasting method for each data used.

During the implementation and validation phase of the model, publicly disclosed greenhouse gas emission data from an international fast-moving consumer goods company operating in Uzbekistan will be used as a reference. Reported Scope 1 and Scope 2 values will not be included in the model inputs; they will only be used to evaluate the accuracy of the estimates produced with secondary data. Model performance will be measured using indicators such as absolute error, percentage error, mean absolute percentage error, and prediction interval coverage. The impact of variability in energy intensity, activity volume, electricity emission factor, and fuel mix on the results will be examined thru sensitivity analysis and probabilistic scenarios.

The research is expected to develop a preliminary assessment and decision support system that does not claim precision for businesses struggling to calculate carbon emissions due to missing activity data, transparently presenting the assumptions used, data quality, and uncertainty ranges. It is anticipated that the proposed software will contribute to the digitization of carbon accounting in fast-moving consumer goods operations in Uzbekistan, the enhancement of sustainability reporting capacity, and the determination of emission reduction priorities.

Keywords: Sustainability, Carbon Emission, Fast-Moving Consumer Goods, Uncertainty Analysis, Uzbekistan
JEL Codes: Q56, C53, C63, M41

OPERASYONEL BECERİLERDEN STRATEJİK KARARLARA: KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASI (ERP) YETKİNLİK ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ

Prof. Dr. Suat Kara
Balıkesir Üniversitesi, İ.İ.B.F., suatkara@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7818-2551

Öğr. Gör. Özlem Erdil
Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir M.Y.O., ozlemerdil@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6472-2147

Dr. Öğr. Üyesi Tahir Benli
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Seydikemer Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, tbenli@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-6380-3562

Araş. Gör. Mert Demir
Balıkesir Üniversitesi, İ.İ.B.F., mert.demir@balikesir.edu.tr, ORCID: 0009-0001-9403-2542

Dr. Pelin Özcan
SMMM, pbekret@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6507-9763

Prof. Dr. Zikriyaev Zokir Mamirovich
Almalyk State Technical Institute, ORCID: 0009-0005-6938-3980

ÖZET

Dijital dönüşüm süreci, işletmelerin üretim, finans, lojistik, insan kaynakları ve karar verme süreçlerini bütünleşik bilgi sistemleri aracılığıyla yönetmesini gerekli hâle getirmiştir. Bu süreçte Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) sistemleri, işletme kaynaklarının etkin kullanılması, birimler arası bilgi akışının güçlendirilmesi ve veriye dayalı kararların desteklenmesi bakımından stratejik önem taşımaktadır. ERP sistemlerinin etkin kullanımı ise bireylerin yalnızca yazılımın teknik özelliklerine hâkim olmasını değil, aynı zamanda işletme süreçlerini bütüncül biçimde değerlendirebilmesini ve sistemde üretilen verileri karar süreçlerinde kullanabilmesini gerektirmektedir. Bu nedenle üniversitelerde verilen uygulamalı ERP eğitimi, öğrencilerin operasyonel, analitik ve dijital yetkinliklerinin geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir.

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin ERP sistemlerine ilişkin yetkinliklerini ölçmek üzere geçerli ve güvenilir ERP Yetkinlik Ölçeği geliştirmektir. Araştırmanın örneklemini, Balıkesir Üniversitesi'nde öğrenim gören ve Kurumsal Kaynak Planlama dersini alan öğrenciler oluşturmuştur. Eksik veri ve uç değer incelemelerinin ardından analizler 46 katılımcıdan elde edilen veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesinde literatür taraması, madde havuzunun oluşturulması, uzman değerlendirmesi, ön uygulama ve madde azaltma aşamaları izlenmiştir.

Verilerin faktör analizine uygun olduğu belirlenmiş (KMO=0,792; Bartlett $\chi^2(10)=155,164$; $p<0,001$) ve keşfedici faktör analizi sonucunda toplam varyansın %86,5'ini açıklayan beş maddeli ve iki faktörlü yapı elde edilmiştir. Faktörler, ERP sistemlerinin operasyonel kullanımına ilişkin becerileri temsil eden "Temel Yetkinlik" ile verilerin analiz edilmesi ve karar süreçlerinde kullanılmasına yönelik becerileri kapsayan "Stratejik Yetkinlik" olarak adlandırılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları iki faktörlü modelin verilerle mükemmel düzeyde uyum gösterdiğini ortaya koymuştur ($\chi^2/df=1,083$; CFI=0,998; TLI=0,995; RMSEA=0,043; SRMR=0,020). Cronbach alfa ve McDonald omega katsayıları ölçeğin yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu; AVE, CR ve HTMT değerleri ise yakınsak ve ayırt edici geçerliğin sağlandığını göstermiştir. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda Temel ve Stratejik ERP yetkinlik puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda ise ERP eğitimi sonrasında kadın ve erkek katılımcıların yetkinlik kazanımları arasında anlamlı ve büyük fark olmadığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak geliştirilen ERP Yetkinlik Ölçeği, üniversite öğrencilerinin ERP sistemlerine ilişkin operasyonel ve stratejik yetkinliklerini değerlendirmede kullanılabilecek kısa, uygulanabilir, geçerli ve güvenilir ölçme aracıdır. Ölçeğin, ERP eğitimlerinin çıktılarının değerlendirilmesine ve eğitim

içeriklerinin öğrencilerin gelişim gereksinimlerine göre düzenlenmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte ölçeğin psikometrik özelliklerinin daha geniş ve farklı örneklemler üzerinde yeniden sınanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Kaynak Planlaması, ERP Eğitimi, ERP Yetkinliği, Dijital Dönüşüm, Ölçek Geliştirme
JEL Kodları: M15, I23, J24, C38

FROM OPERATIONAL SKILLS TO STRATEGIC DECISIONS: DEVELOPMENT AND PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE ENTERPRISE RESOURCE PLANNING (ERP) COMPETENCY SCALE

ABSTRACT

The digital transformation process has made it necessary for businesses to manage their production, finance, logistics, human resources, and decision-making processes thru integrated information systems. In this process, Enterprise Resource Planning (ERP) systems are of strategic importance in terms of the effective use of business resources, strengthening the flow of information between units, and supporting data-driven decision-making. The effective use of ERP systems requires individuals not only to master the technical features of the software but also to evaluate business processes holistically and to use the data produced by the system in decision-making processes. Therefore, the practical ERP training provided at universities plays an important role in developing students' operational, analytical, and digital competencies.

The aim of this study is to develop a valid and reliable ERP Competency Scale to measure university students' competencies related to ERP systems. The sample of the study consisted of students studying at Balıkesir University and taking the Enterprise Resource Planning course. After examining missing data and outliers, the analyzes were conducted on the data obtained from 46 participants. In the development of the scale, literature review, item pool creation, expert evaluation, pilot application, and item reduction stages were followed.

It was determined that the data were suitable for factor analysis (KMO=0.792; Bartlett $\chi^2(10)=155.164$; $p<0.001$), and as a result of the exploratory factor analysis, a five-item and two-factor structure explaining 86.5% of the total variance was obtained. The factors were named "Core Competence," representing the skills related to the operational use of ERP systems, and "Strategic Competence," encompassing the skills for analyzing data and using it in decision-making processes. The results of the confirmatory factor analysis revealed that the two-factor model showed an excellent fit with the data ($\chi^2/df=1.083$; CFI=0.998; TLI=0.995; RMSEA=0.043; SRMR=0.020). Cronbach's alpha and McDonald's omega coefficients indicate that the scale has high internal consistency; AVE, CR, and HTMT values demonstrate that convergent and discriminant validity are achieved. In the comparisons made by gender, no statistically significant differences were found in terms of Basic and Strategic ERP competency scores.

In the comparisons made by gender, it was determined that there was no significant and large difference in the competency gains of female and male participants after ERP training. In conclusion, the developed ERP Competency Scale is a short, applicable, valid, and reliable measurement tool that can be used to evaluate university students' operational and strategic competencies related to ERP systems. It is expected that the scale will contribute to the evaluation of the outputs of ERP training and the organization of training content according to the developmental needs of students. However, it is recommended that the psychometric properties of the scale be re-evaluated on larger and different samples.

Keywords: Enterprise Resource Planning, ERP Training, ERP Competence, Digital Transformation, Scale Development
JEL Codes: M15, I23, J24, C38

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERFORMANSI VE BORÇLANMA MALİYETİ: KÂR KALİTESİ ÖNEMLİ Mİ? GELİŞMEKTE OLAN PİYASALARDAN KANITLAR

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Yaroğlu
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, zeynep.k.yaroglu@gmail.com

ÖZET

Bu çalışma, sürdürülebilirlik performansının firmaların borçlanma maliyetine yansıyıp yansımadığını ve bu ilişkinin finansal raporlamanın güvenilirliğine bağlı olarak değişip değişmediğini incelemektedir. Borsa İstanbul'da işlem gören finansal olmayan firmalardan oluşan bir panel veri seti kullanılarak, değiştirilmiş Jones modeli aracılığıyla tahmin edilen ihtiyari tahakkuklarla ölçülen kazanç kalitesinin, ESG skorları ile borçlanma maliyeti arasındaki ilişkideki düzenleyici rolü test edilmektedir. Bu çerçevede çalışma, sürdürülebilirlik açıklamalarının kredi verenler tarafından tek başına değil, bu açıklamalara eşlik eden muhasebe bilgilerinin güvenilirliğiyle birlikte fiyatlandığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

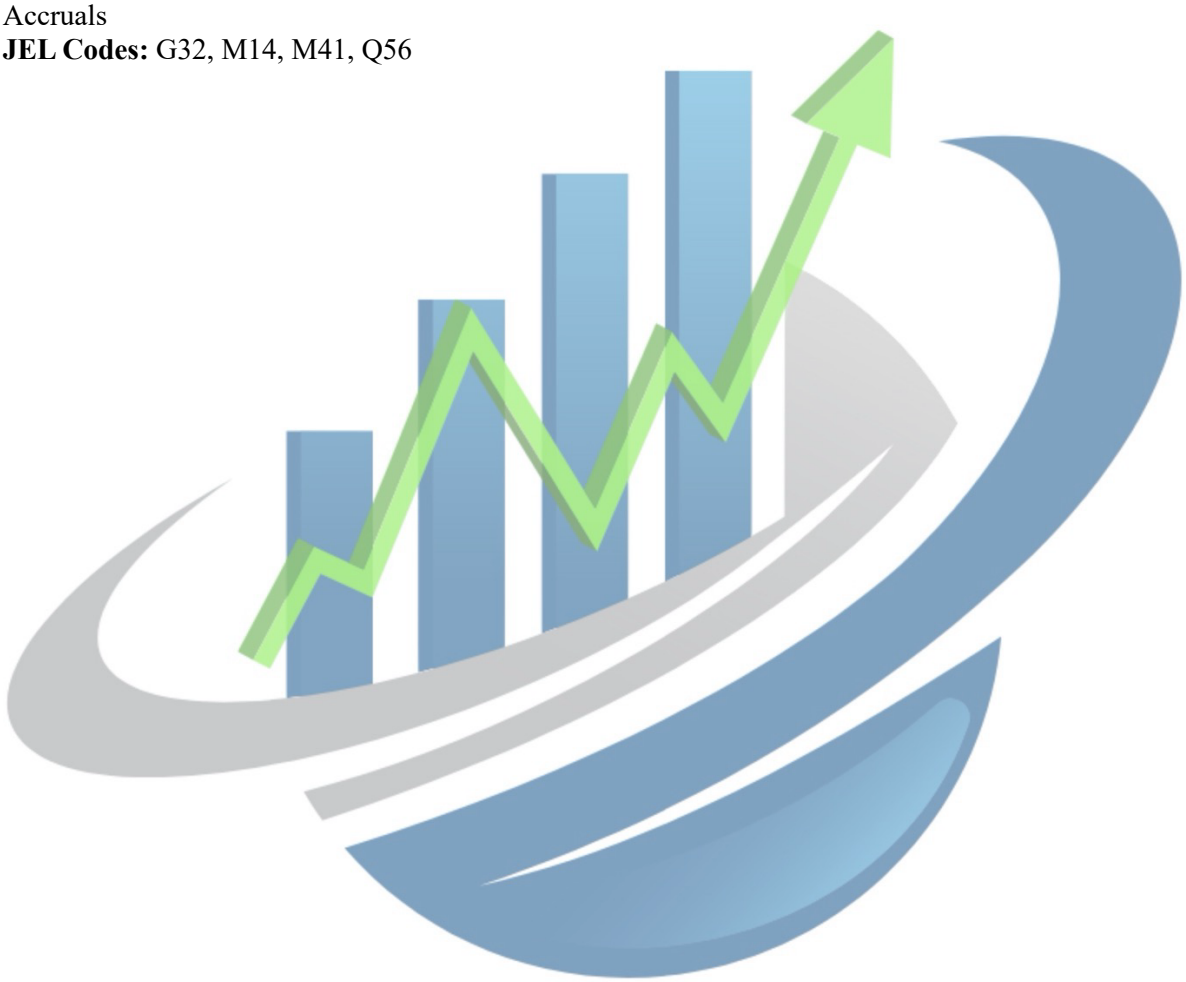
Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik Performansı, ESG Skorları, Borçlanma Maliyeti, Kazanç Kalitesi, İhtiyari Tahakkuklar
JEL Kodları: G32, M14, M41, Q56

SUSTAINABILITY PERFORMANCE AND COST OF DEBT: DOES EARNINGS QUALITY MATTER? EVIDENCE FROM EMERGING MARKETS

ABSTRACT

This study examines whether sustainability performance is reflected in firms' cost of debt, and whether this relationship is conditional on the credibility of financial reporting. Using a panel of non-financial firms listed on Borsa İstanbul, the study tests the moderating role of earnings quality, measured through discretionary accruals estimated via the modified Jones model, in the association between ESG scores and the cost of debt. The paper thereby aims to show that sustainability disclosure is priced by lenders not in isolation, but jointly with the reliability of the accounting information that accompanies it.

Keywords: Sustainability Performance, ESG Scores, Cost of Debt, Earnings Quality, Discretionary Accruals
JEL Codes: G32, M14, M41, Q56

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI KAPSAMINDA ESG RİSKLERİNİN ANALİZİ: BIST 100 ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Çağnur Balsarı
Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Bölümü, İzmir, Türkiye, cagnur.kaytmaz@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6320-0080

Prof. Dr. Aylin Poroy Arsoy
Bursa Uludağ Üniversitesi, İşletme Bölümü, Bursa, Türkiye, aporoy@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8208-4329

Dr. Özlem Arslan
Bursa Uludağ Üniversitesi, İşletme Bölümü, Bursa, Türkiye, ozlemarslan@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2585-3961

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, BIST 100 endeksinde yer alan ve finansal kuruluşlar ile TSRS'ye uyumlu raporlama gerçekleştirmeyen işletmelerin dışında kalan şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarında açıkladıkları çevresel, sosyal ve yönetişim (ESG) risklerini incelemek ve bu risklerin işletmelerin risk yönetimi süreçlerine ne ölçüde entegre edildiğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda çalışma, şirketlerin hangi ESG risklerini açıkladıklarını, bu risklere ilişkin açıklamaların kapsam ve niteliğini ve söz konusu risklerin yönetişim, stratejik karar alma, risk yönetimi, metrikler ve hedefler aracılığıyla nasıl ele alındığını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Böylece sürdürülebilirlik raporlamasının yalnızca bilgi açıklama ve şeffaflık işleviyle sınırlı olup olmadığı, aynı zamanda işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili riskleri belirleme, değerlendirme, yönetme ve izleme süreçlerini destekleyen bir mekanizma olarak işlev görüp görmediği değerlendirilecektir.

Yöntem: Araştırmanın evrenini BIST 100 endeksinde yer alan şirketler oluşturmaktadır. Finansal kuruluşlar ile TSRS'ye uyumlu sürdürülebilirlik raporu yayımlamayan şirketlerin kapsam dışında bırakılması sonucunda 52 şirket araştırma örneklemini oluşturmuştur. Şirketlerin TSRS'ye uyumlu sürdürülebilirlik raporları içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz çerçevesi, Di Marco vd. (2023) tarafından kullanılan TCFD temelli yaklaşım esas alınarak TSRS 1 ve TSRS 2 hükümlerine uyarlanmış ve yönetişim, strateji, risk yönetimi ile metrikler ve hedefler olmak üzere dört boyuttan oluşturulmuştur. Ayrıca raporlarda açıklanan ESG riskleri çevresel, sosyal ve yönetişim boyutlarında değerlendirilerek risk açıklama düzeyi ile risk yönetimi açıklama kalitesi belirlenmiştir.

Bulgular: Araştırmada, BIST 100 kapsamında yer alan ve örneklem kriterlerini karşılayan 52 şirketin sürdürülebilirlik raporları, literatürdeki çalışmalardan hareketle TSRS 1 ve TSRS 2 hükümlerine uyarlanmış içerik analizi ölçeği kullanılarak dört temel kriter üzerinden incelenmiştir. Bu kriterler; yönetişim, strateji, risk yönetimi ile metrikler ve hedefler olarak belirlenmiştir. Analiz kapsamında şirketlerin ESG risklerini açıklama düzeyleri ile bu risklerin işletmelerin risk yönetimi süreçlerine ne ölçüde entegre edildiği değerlendirilmiştir. Ayrıca çevresel, sosyal ve yönetişim risklerinin açıklanma düzeyleri karşılaştırılarak şirketlerin sürdürülebilirlikle ilgili risklere yönelik raporlama yaklaşımları ortaya konulmuştur.

Sonuç ve Değerlendirme: Çalışmanın, sürdürülebilirlik raporlamasının işletmelerin ESG risklerini görünür kılmasının yanı sıra, bu risklerin kurumsal risk yönetimi süreçlerine ne ölçüde dahil edildiğini değerlendirmeye imkân sağlaması beklenmektedir. TSRS 1 ve TSRS 2 temelinde gerçekleştirilecek analiz ile Türkiye'deki işletmelerin sürdürülebilirlik raporlamalarının risk yönetimi perspektifinden değerlendirilmesine katkı sunulması amaçlanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, sürdürülebilirlik raporlaması ile kurumsal risk yönetimi arasındaki ilişkinin Türkiye bağlamında ortaya konulmasına ve şirketlerin risk açıklamalarının yalnızca açıklama düzeyi açısından değil, yönetim süreçleriyle bütünleşme düzeyi açısından da değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: ESG Riskleri, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Risk Yönetimi, TSRS, İçerik Analizi
JEL Kodları: M14, M41, G32, G34, Q56

ANALYSIS OF ESG RISKS WITHIN THE SCOPE OF SUSTAINABILITY REPORTING: A STUDY ON BIST 100 COMPANIES

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study is to examine the environmental, social, and governance (ESG) risks disclosed in the sustainability reports of companies included in the BIST 100 Index, excluding financial institutions and companies that do not report in compliance with the Turkish Sustainability Reporting Standards (TSRS), and to determine the extent to which these risks are integrated into corporate risk management processes. Accordingly, the study seeks to assess which ESG risks companies disclose, the scope and quality of these disclosures, and how the risks are addressed through governance, strategic decision-making, risk management, and metrics and targets. It thus evaluates whether sustainability reporting is confined to the functions of information disclosure and transparency or also serves as a mechanism that supports companies' processes for identifying, assessing, managing, and monitoring sustainability-related risks.

Method: The research population consists of companies included in the BIST 100 Index. After excluding financial institutions and companies that do not publish TSRS-compliant sustainability reports, 52 companies constituted the research sample. The companies' TSRS-compliant sustainability reports were examined using content analysis. The analytical framework was based on the TCFD-oriented approach employed by Di Marco et al. (2023), adapted to the requirements of TSRS 1 and TSRS 2, and structured around four dimensions: governance, strategy, risk management, and metrics and targets. In addition, the ESG risks disclosed in the reports were evaluated across environmental, social, and governance dimensions to determine the level of risk disclosure and the quality of risk management disclosures.

Findings: The sustainability reports of the 52 companies included in the BIST 100 Index that met the sample criteria were examined against four core criteria using a content analysis framework adapted to the requirements of TSRS 1 and TSRS 2 on the basis of prior studies. These criteria were governance, strategy, risk management, and metrics and targets. The analysis assessed companies' levels of ESG risk disclosure and the extent to which these risks were integrated into their risk management processes. It also compared the disclosure levels of environmental, social, and governance risks to identify companies' reporting approaches to sustainability-related risks.

Conclusion and Evaluation: The study is expected to enable an assessment of the extent to which the ESG risks made visible through sustainability reporting are incorporated into corporate risk management processes. Through an analysis based on TSRS 1 and TSRS 2, the study aims to contribute to the evaluation of sustainability reporting practices among companies in Türkiye from a risk management perspective. In this respect, the study is expected to help elucidate the relationship between sustainability reporting and corporate risk management in the Turkish context and to support the evaluation of corporate risk disclosures not only in terms of the level of disclosure but also in terms of their degree of integration with management processes.

Keywords: ESG Risks, Sustainability Reporting, Risk Management, TSRS, Content Analysis
JEL Codes: M14, M41, G32, G34, Q56

YÖNETİMDE İYİ ASKER SENDROMUNUN MUHASEBE HİLE DAVRANIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TÜRKİYE VE DÜNYADAN ÖRNEKLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. Mehmet Emin Karabayır
Kars Kafkas Üniversitesi, karabayir@hotmail.com

Prof. Dr. Gözde Kosa
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, gozdekosa@gmail.com

Prof. Dr. Ganite Kurt
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, Ankara, Türkiye, ganite.kurt@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6438-2501

ÖZET

Örgütsel vatandaşlık davranış kavramından doğan ve kavramın aşırılaşmış bir biçimi olarak tanımlanan İyi Asker Sendromu, çalışanların örgütsel çıkarları kişisel değer yargılarının önüne koyarak yöneticilerine koşulsuz itaat etmesini ifade etmektedir. Bu çalışma, söz konusu sendromun muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkisini Cressey'in (1953) hile üçgeni kuramı (fırsat, baskı, meşrulaştırma) çerçevesinde ele alarak, "iyi asker" konumundaki çalışanların üstlerinden gelen hileli finansal raporlama taleplerine karşı direnç gösterme kapasitesinin nasıl zayıfladığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden doküman analizi ve çoklu vaka analizi yöntemini benimsemektedir. Araştırma sürecinde Türkiye'den ve dünyadan, kamuoyunda bilinen ve resmî denetim/soruşturma raporlarına, mahkeme kararlarına ya da güvenilir basın kaynaklarına yansımış hile vakaları amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Elde edilen veriler, kavramsal çerçevede sunulan "İyi Asker Sendromu" ve "Hile Üçgeni "unsurları temelinde betimsel içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmanın sınırlılığı, verilen ikincil kaynaklara dayanması ve bu nedenle çalışanların bireysel motivasyonlarına ilişkin doğrudan veri içermemesidir; bu sınırlılığın ortadan kaldırılması adına çalışma devamında nicel ve nitel karma desende makale olarak kurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: İyi Asker Sendromu, Muhasebe Hilesi, Kurumsal Yönetim
JEL Kodları: G34, K42, M14, M41

THE EFFECT OF THE GOOD SOLDIER SYNDROME IN MANAGEMENT ON ACCOUNTING FRAUD BEHAVIOR: AN EVALUATION ON EXAMPLES FROM TURKEY AND THE WORLD

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze the environmental, social, and governance (ESG) risks disclosed by companies included in the BIST 100 Index in their sustainability reports and to reveal the role of sustainability reporting in corporate risk management. In the study, risk disclosures presented in companies' sustainability reports will be examined using the content analysis method; prominent risk categories, management approaches adopted to address these risks, and the scope of the disclosures will be evaluated. Based on the findings, the study will demonstrate the potential of sustainability reporting not only as a reporting tool that enhances transparency but also as an important corporate governance mechanism that supports the identification and management of strategic risks.

Keywords: Good Soldier Syndrome, Accounting Fraud, Corporate Governance
JEL Codes: G34, K42, M14, M41

DÖVİZ KURLARI VE EMTİA FİYATLARINDAKİ DEĞİŞİMİN BİST SEKTÖREL ENDEKSLERİNDEKİ VOLATİLİTEYE ETKİSİ

Doktorant Tolga Tümer
Atılım Üniversitesi, İşletme Doktora Programı, Ankara, Türkiye, tolgatumer94@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5230-7886

Prof. Dr. A.R. Zafer Sayar
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Ankara, Türkiye, zsayar@bilkent.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2731-8209

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, döviz kurları ve emtia fiyatlarındaki değişimin BİST Sınai (XUSIN), BİST Hizmetler (XUHIZ) ve BİST Gıda İçecek (XGIDA) endekslerinin volatilitesi üzerindeki etkisini ampirik olarak araştırmaktır. Döviz kuru göstergesi olarak %50 dolar ve %50 avrodan oluşan sepet kur değeri, emtia göstergesi olarak ise Bloomberg Emtia endeksi (BCOM) ile Bloomberg Endüstriyel Metaller (BCOMIN), Bloomberg Değerli Metaller (BCOMPR), Bloomberg Petrol Malzemeleri (BCOMPE) ve Bloomberg Tarım (BCOMAG) emtia endeksleri kullanılmıştır.

Yöntem: Çalışmada, araştırma amacına uygun olarak TGARCH yöntemi kullanılmıştır. Analizler 2008 küresel krizi sonrası dönem dikkate alınarak, 2018 kur krizi temelinde iki alt döneme ayrılmıştır: 2009-2017 ve 2018-2024. Veriler günlük getiri serileri üzerinden analiz edilmiştir. Öncelikle ADF ve PP birim kök testleri uygulanmış, ardından White testi ile değişen varyans, ARCH-LM testi ile koşullu değişen varyans sınanmıştır. Son aşamada ise her sektörel endeks için TGARCH modelleri kurularak ortalama ve varyans denklemleri değerlendirilmiştir.

Bulgular: ADF ve PP testleri, tüm serilerin her iki dönemde de seviyesinde durağan olduğunu göstermiştir. 2009-2017 döneminde sepet kurun tüm sektörel endeksler üzerinde negatif ve anlamlı etkisi bulunmuştur. Emtia fiyatları ise genel olarak pozitif etkiler göstermiştir. Alt emtia grupları açısından bu dönemde özellikle endüstriyel metaller ve petrol malzemeleri etkileri öne çıkarken, değerli metaller ve tarım endekslerinin etkisi daha sınırlı kalmıştır. Bu dönemde XUHIZ endeksinde volatilite kalıcılığı yüksek, XUSIN ve XGIDA endekslerinde daha sınırlı bulunmuştur. Ayrıca XGIDA endeksinde negatif şokların volatiliteyi artırdığı görülmüştür. 2018-2024 döneminde sepet kurun tüm endeksler üzerindeki negatif ve anlamlı etkisi devam etmiştir. Emtia fiyatlarının etkisi bu dönemde daha geniş bir alana yayılmıştır. Bu kapsamda endüstriyel metaller, değerli metaller ve petrol malzemeleri endekslerinin etkileri belirginleşirken, tarım endeksinin etkisi görece sınırlı kalmıştır. Özellikle GARCH katsayılarının yükselmesi, volatilite şoklarının daha kalıcı hale geldiğini göstermektedir. Yeni şoklar tüm endekslerde volatiliteyi artırırken, negatif şokların artırıcı etkisi bu dönemde belirgin değildir.

Sonuç ve Değerlendirme: Çalışma, döviz kurunun her iki dönemde de sektörel endeksler üzerinde güçlü ve sürekli bir baskı unsuru olduğunu ortaya koymaktadır. 2018 sonrası dönemde volatilite kalıcılığının artması, piyasalarda şokların daha uzun süre etkili olduğunu göstermektedir. Bulgular, döviz kuru ve emtia fiyatlarındaki dalgalanmaların sektör bazlı risk yönetiminde dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bu kapsamda endüstriyel metaller, değerli metaller, petrol malzemeleri ve tarım gibi alt emtia gruplarındaki farklı etkiler sektör bazlı değerlendirmelerin önemini artırmaktadır. Özellikle XGIDA'nın negatif şoklara duyarlılığı ve XUHIZ'daki volatilite kalıcılığı, sektörel farklılıkların önemini göstermektedir. Çalışma, döviz ve emtia kaynaklı volatilite yayılımlarına ilişkin literatürü Türkiye ve sektör bazlı bulgularla desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Piyasalar, Döviz Kurları, Emtia Fiyatları, BİST Sektörel Endeksleri, Volatilite
JEL Kodları: C58, G15, F31, Q02

THE IMPACT OF CHANGES IN EXCHANGE RATES AND COMMODITY PRICES ON THE VOLATILITY OF BIST SECTORAL INDICES

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study is to empirically investigate the effect of changes in exchange rates and commodity prices on the volatility of the BIST Industrial (XUSIN), BIST Services (XUHIZ), and BIST Food and Beverage (XGIDA) indices. As the exchange rate indicator, a basket rate consisting of 50% US dollar and 50% euro was used, while the Bloomberg Commodity Index (BCOM) along with the Bloomberg Industrial Metals (BCOMIN), Bloomberg Precious Metals (BCOMPR), Bloomberg Energy (BCOMPE), and Bloomberg Agriculture (BCOMAG) sub-indices were employed as commodity indicators.

Methodology: The TGARCH method was employed in accordance with the research objective. The analyses cover the post-2008 global crisis period and are divided into two sub-periods based on the 2018 currency crisis: 2009–2017 and 2018–2024. Data were analyzed using daily return series. ADF and PP unit root tests were first applied, followed by the White test for heteroscedasticity and the ARCH-LM test for conditional heteroscedasticity. In the final stage, TGARCH models were constructed for each sectoral index and the mean and variance equations were evaluated.

Findings: The ADF and PP tests showed that all series are stationary at level in both periods. In the 2009–2017 period, the basket exchange rate had a negative and significant effect on all sectoral indices. Commodity prices generally exhibited positive effects. Among the commodity sub-groups, industrial metals and energy commodities were particularly prominent during this period, while the effects of precious metals and agricultural indices remained relatively limited. Volatility persistence was found to be high in the XUHIZ index and more limited in the XUSIN and XGIDA indices during this period. Additionally, negative shocks were found to increase volatility in the XGIDA index. In the 2018–2024 period, the negative and significant effect of the basket exchange rate on all indices continued. The impact of commodity prices expanded to a wider scope during this period. Industrial metals, precious metals, and energy commodities became more prominent, while the effect of the agricultural index remained relatively limited. In particular, the increase in GARCH coefficients indicates that volatility shocks have become more persistent. While new shocks increase volatility across all indices, the amplifying effect of negative shocks is not pronounced in this period.

Conclusion and Evaluation: The study reveals that exchange rates constitute a strong and continuous pressure factor on sectoral indices in both periods. The increase in volatility persistence in the post-2018 period indicates that shocks have had more prolonged effects on the markets. The findings suggest that fluctuations in exchange rates and commodity prices should be taken into account in sector-based risk management. In this context, the varying effects of commodity sub-groups such as industrial metals, precious metals, energy commodities, and agriculture underscore the importance of sector-specific assessments. In particular, the sensitivity of XGIDA to negative shocks and the volatility persistence observed in XUHIZ highlight the significance of sectoral differences. The study contributes to the existing literature on exchange rate and commodity-driven volatility spillovers with Turkey-specific and sector-level findings.

Keywords: Financial Markets, Exchange Rates, Commodity Prices, BIST Sectoral Indices, Volatility
JEL Codes: C58, G15, F31, Q02

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASINDA YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ DÖNÜŞÜM: KOBİ'LER, MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI VE EĞİTMENLERİ İÇİN BİR YOL HARİTASI VE MÜFREDAT ÖNERİSİ

Prof. Dr. Aylin Poroy Arsoy
Bursa Uludağ Üniversitesi, İşletme Bölümü, Bursa, Türkiye, aporoy@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8208-4329

Dr. Özlem Arslan
Bursa Uludağ Üniversitesi, İşletme Bölümü, Bursa, Türkiye, ozlemarslan@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2585-3961

ÖZET

Amaç: Çalışma; KOBİ'lerin, muhasebe/denetim meslek mensuplarının ve mesleki eğitim sağlayıcılarının ESG (Çevresel, Sosyal, Kurumsal Yönetim) farkındalığı, uygulama kapasitesi ve sürdürülebilirlik raporlama hazırlık düzeylerini beş Avrupa ülkesi bağlamında karşılaştırmalı olarak değerlendirmeyi ve tespit edilen bilgi-uygulama açıklarını kapatacak somut bir yol haritası ile eğitim müfredatı çözümü sunmayı hedeflemektedir.

Yöntem: Araştırma, nitel ve keşifsel bir desenle yürütülmüştür. Türkiye, İrlanda, Hollanda, İtalya ve Almanya'da faaliyet gösteren 82 paydaştan (KOBİ yöneticileri, muhasebeciler/denetçiler, eğitimciler) yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla veri toplanmıştır. Elde edilen veriler tematik analiz, haritalama analizi ve açık analizi olmak üzere çok aşamalı bir analitik çerçevede değerlendirilmiştir. Bulgular temelinde, farkındalık-uygulama-ileri entegrasyon olmak üzere üç aşamalı bir yol haritası geliştirilmiş; bu yol haritası, altı modülden oluşan (temel-orta-ileri düzey) yetkinlik temelli bir müfredata dönüştürülmüştür.

Bulgular: Bulgular, tüm paydaş gruplarında ESG farkındalığının arttığını, ancak kavramsal bilgi ile bunun ölçülebilir göstergelere ve yapılandırılmış raporlamaya dönüştürülmesi arasında belirgin bir uçurum bulunduğunu ortaya koymaktadır. KOBİ'ler ve muhasebe profesyonelleri için en kritik engel dijital altyapı yetersizliği (manuel veri toplama, entegre olmayan ERP sistemleri) iken, mesleki eğitim sağlayıcıları için asıl sorun teori-uygulama açığı ve pedagojik kaynak yetersizliğidir. Ülkeler arasında da farklılaşma gözlenmiştir: Almanya ve Hollanda dijital olgunluk ve düzenleyici uyum açısından öne çıkarken, Türkiye ve İrlanda dijitalleşme ve teknik yetkinlik boyutlarında daha geride kalmakta, İtalya ise orta düzeyde ve gelişmekte olan bir profil sergilemektedir.

Sonuç ve Değerlendirme: Çalışma, ESG raporlamasının KOBİ'ler için artık isteğe bağlı değil stratejik bir zorunluluk hâline geldiğini; ancak bu dönüşümün ancak aşamalı, uygulanabilir ve yapay zekâ destekli araçlarla mümkün olacağını göstermektedir. Geliştirilen yol haritası ve modüler müfredat, "yeşil ve dijital ikiz dönüşüm" vizyonuyla uyumlu, ölçeklenebilir bir kapasite geliştirme modeli sunarak; politika yapıcılara, mesleki eğitim kurumlarına ve KOBİ destek mekanizmalarına somut bir uygulama çerçevesi sağlamaktadır.

Sorumluluk Beyanı: Bu çalışma, Avrupa Birliği tarafından Erasmus+ KA220-VET Programı kapsamında finanse edilen ESG-AI Projesi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Ancak ifade edilen görüş ve düşünceler yalnızca yazar(lar)a aittir ve Avrupa Birliği'nin veya Türkiye Ulusal Ajansı'nın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. Avrupa Birliği veya hibe veren kuruluş, bu görüş ve düşüncelerden sorumlu tutulamaz.

Anahtar Kelimeler: ESG Raporlama, Sürdürülebilirlik, KOBİ, Yapay Zekâ, Mesleki Eğitim ve Öğretim (VET)
JEL Kodları: M41, Q56, I25, M14, O33

AI-ENABLED TRANSFORMATION IN SUSTAINABILITY REPORTING: A ROADMAP AND CURRICULUM PROPOSAL FOR SMEs, ACCOUNTING PROFESSIONALS, AND EDUCATORS

ABSTRACT

Purpose: This study aims to comparatively assess, across five European countries, the ESG (environmental, social, and governance) awareness, implementation capacity, and sustainability reporting readiness of SMEs, accounting and auditing professionals, and vocational education and training providers, and to propose a concrete roadmap and training curriculum designed to close the identified knowledge-to-practice gaps.

Method: The study employed a qualitative, exploratory research design. Data were collected through semi-structured interviews with 82 stakeholders (SME managers, accountants/auditors, and educators) in Türkiye, Ireland, the Netherlands, Italy, and Germany. The data were evaluated through a multistage analytical framework comprising thematic analysis, mapping analysis, and gap analysis. Based on the findings, a three-stage roadmap covering awareness, implementation, and advanced integration was developed and translated into a six-module, competency-based curriculum spanning foundation, intermediate, and advanced levels.

Findings: The findings indicate that ESG awareness is increasing across all stakeholder groups; however, a substantial gap remains between conceptual knowledge and its translation into measurable indicators and structured reporting. For SMEs and accounting professionals, the most critical barrier is inadequate digital infrastructure, particularly manual data collection and non-integrated ERP systems, whereas for vocational education and training providers, the primary challenges are the theory-practice gap and insufficient pedagogical resources. Cross-country differences were also observed: Germany and the Netherlands lead in digital maturity and regulatory compliance; Türkiye and Ireland are comparatively less advanced in digitalisation and technical competence; and Italy displays an intermediate but developing profile.

Conclusion and Evaluation: The study demonstrates that ESG reporting is no longer optional for SMEs but a strategic imperative, and that this transformation requires a phased, practical approach supported by AI-enabled tools. The roadmap and modular curriculum developed provide a scalable capacity-building model aligned with the vision of the "twin green and digital transition", offering policymakers, vocational education and training institutions, and SME support mechanisms a concrete implementation framework.

Responsibility Statement: This study was conducted within the framework of the ESG-AI Project, funded by the European Union under the Erasmus+ KA220-VET Programme. The views and opinions expressed, however, are solely those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the European Union or the Turkish National Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Keywords: ESG Reporting, Sustainability, SMEs, Artificial Intelligence, Vocational Education and Training (VET)
JEL Codes: M41, Q56, I25, M14, O33

SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ MODELLERİ İÇİN MALİYET TASARRUFU ODAKLI TERS FİNANSAL MODEL: VERNE PROJESİ PİLOT UYGULAMA

Prof. Dr. Elif Yücel
Bursa Uludağ Üniversitesi, İşletme, Bursa, Türkiye, emugal@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2708-6778

Dr. Oğuzhan Acar
Bursa Uludağ Üniversitesi, İşletme, Bursa, Türkiye, oguzhanacarl@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0238-3730

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Horizon Europe programı HORIZON-CL6-2024-CIRCBIO-01 çağrısı kapsamında yürütülen VERNE Projesi ("The one-stop-shop of accessible circular solutions for sustainable tourism") çerçevesinde, pilot bölgelerde geliştirilen sürdürülebilir ve döngüsel iş modelleri için özgün bir finansal değerlendirme aracı önermektir. Çalışma, klasik gelir odaklı finansal planlama yaklaşımlarının, döngüsel ekonomi temelli iş modellerinin yarattığı çok boyutlu değeri (ekonomik, çevresel ve sosyal) yakalamakta yetersiz kaldığı önermesinden hareketle, Üçlü Katmanlı İş Modeli Kanvası (Triple Layer Business Model Canvas – TLBMC) ile ters finansal mantığı bütünleştiren bir model geliştirmeyi hedeflemektedir.

Yöntem: Geleneksel ters finansal modelde hedef kâr (target profit) üzerinden geriye doğru gelir, müşteri tabanı ve maliyet yapısı hesaplanırken, geliştirilen TLBMC tabanlı modelde bu mantık "hedef maliyet tasarrufu" (target cost saving) etrafında yeniden kurgulanmıştır. Model, gelirleri tamamlayıcı bir unsur olarak konumlandırırken, önlenen maliyetleri temel değer sürücüsü olarak ele almaktadır. Uygulama, pilot bölgeye özgü değer akışları (örneğin atık azaltımı ve elektrikli araç tabanlı lojistik optimizasyonu) üzerinden, birim başına tasarruf, aktör başına katkı ve aktör sayısı gibi parametrelerle; ekonomik, sosyal ve çevresel katman maliyetlerinin ayrı ayrı modellendiği bir hesaplama çerçevesi ile test edilmektedir.

Bulgular: Çalışma halen devam etmekte olup nihai bulgular pilot bölge verilerinin tamamlanmasının ardından raporlanacaktır. Şimdiye kadar geliştirilen model üzerinden yapılan ön uygulamalar, toplam beklenen maliyet tasarrufunun büyük bir kısmının atık azaltımı değer akışından (yaklaşık %60), kalan kısmının ise lojistik optimizasyonu değer akışından (yaklaşık %40) kaynaklandığına işaret etmektedir. Ayrıca, doğrudan maliyetlerin yanı sıra ekonomik, sosyal ve çevresel katman maliyetlerinin modele dahil edilmesinin, döngüsel iş modellerinin toplam finansal etkisini daha gerçekçi biçimde yansıttığı görülmektedir. Modelin ürettiği net etki göstergesinin pozitif yönde seyrettiği, ancak bu sonucun bölgeler ve değer akışları arasında farklılaşabileceği ön bulgular arasındadır.

Sonuç ve Değerlendirme: Geliştirilen model, döngüsel ve sürdürülebilirlik odaklı iş modellerinin finansal değerlendirmesinde gelir merkezli yaklaşımların ötesine geçerek, önlenen maliyetleri ve çevresel-sosyal etkiyi ölçülebilir kılmaktadır. Bu yönüyle model, VERNE projesinin sürdürülebilir turizm için erişilebilir döngüsel çözümler sunma vizyonuyla örtüşmekte; pilot bölge paydaşlarına ve politika yapıcılara erken aşama yatırım kararlarında kullanılabilecek pratik bir araç sağlamaktadır. Çalışmanın devam eden analiz sürecinde elde edilecek bulgular, modelin farklı pilot bölge ve değer akışlarına genellenebilirliğini test etme imkânı sunacaktır.

Finansman: Bu araştırma, Avrupa Birliği'nin Horizon Europe Araştırma ve Yenilik Programı kapsamında, "Sürdürülebilir turizm için erişilebilir döngüsel çözümlerin tek elden merkezi (VERNE)" başlıklı proje (Hibe Sözleşmesi No. 101181941) ile finanse edilmiştir. Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Bununla birlikte, ifade edilen görüş ve düşünceler yalnızca yazar(lar)a aittir ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmayabilir. Avrupa Birliği veya fon sağlayan kurum bunlardan sorumlu tutulamaz.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel Ekonomi, Sürdürülebilir Turizm, Üçlü Katmanlı İş Modeli Kanvası (TLBMC), Ters Finansal Model, Maliyet Tasarrufu
JEL Kodları: M21, Q56, L83, Q01

A COST-SAVINGS-ORIENTED REVERSE FINANCIAL MODEL FOR SUSTAINABLE BUSINESS MODELS: A PILOT APPLICATION WITHIN THE VERNE PROJECT

ABSTRACT

Purpose: The purpose of this study is to propose a novel financial assessment tool for the sustainable and circular business models developed in the pilot regions within the framework of the VERNE Project ("The one-stop-shop of accessible circular solutions for sustainable tourism"), implemented under the HORIZON-CL6-2024-CIRCBIO-01 call of the Horizon Europe programme. Building on the premise that conventional revenue-centred financial planning approaches are insufficient to capture the multidimensional value (economic, environmental, and social) created by circular economy-based business models, the study aims to develop a model that integrates the Triple Layered Business Model Canvas (TLBMC) with reverse financial logic.

Method: In the conventional reverse financial model, revenue, customer base, and cost structure are calculated backwards from a target profit. In the proposed TLBMC-based model, however, this logic is reconfigured around "target cost savings". While positioning revenue as a complementary component, the model treats avoided costs as the principal value driver. The model is being tested using pilot-region-specific value streams (e.g. waste reduction and electric-vehicle-based logistics optimisation) through a calculation framework that incorporates parameters such as savings per unit, contribution per actor, and number of actors, with the costs associated with the economic, social, and environmental layers modelled separately.

Findings: The study is ongoing, and final findings will be reported after completion of pilot-region data collection. Preliminary applications conducted using the model developed to date indicate that most of the total expected cost savings derive from the waste-reduction value stream (approximately 60%), with the remaining share arising from the logistics-optimisation value stream (approximately 40%). Furthermore, incorporating the costs associated with the economic, social, and environmental layers alongside direct costs appears to provide a more realistic representation of the overall financial impact of circular business models. Preliminary findings also indicate that the net impact indicator generated by the model is positive, although this result may vary across regions and value streams.

Conclusion and Evaluation: The proposed model moves beyond revenue-centred approaches to the financial assessment of circular and sustainability-oriented business models by making avoided costs and environmental and social impacts measurable. In this respect, it aligns with the VERNE Project's vision of providing accessible circular solutions for sustainable tourism and offers pilot-region stakeholders and policymakers a practical tool for early-stage investment decisions. The findings to be obtained through the ongoing analysis will make it possible to test the model's generalisability across different pilot regions and value streams.

Funding: This research has been funded by the European Union's Horizon Europe Research and Innovation Programme through the project entitled "The one-stop-shop of accessible circular solutions for sustainable tourism" (VERNE) (Grant Agreement No. 101181941). Funded by the European Union. The views and opinions expressed, however, are solely those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Keywords: Circular Economy, Sustainable Tourism, Triple Layered Business Model Canvas (TLBMC), Reverse Financial Model, Cost Savings
JEL Codes: M21, Q56, L83, Q01

KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERDE FİNANSAL PERFORMANSIN BELİRLEYİCİLERİ

Doç. Dr. İ. Fatih Ceyhan
Bartın Üniversitesi, İİBF, İşletme, Bartın, Türkiye, ifceyhan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4314-7374

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat Demirci
Bartın Üniversitesi, İİBF, İşletme, Bartın, Türkiye, fdemirci@bartin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6206-1322

ÖZET

Amaç: KOBİ'ler ülke ekonomilerinin temel taşlarından olup, özellikle ekonominin sürükleyici gücü olarak önemleri artmıştır. Türkiye'nin temel ekonomik büyüme politikalarından biri olan yüksek ihracat hedefine yönelik potansiyelleri nedeniyle ülke ekonomisinde önemli bir rol oynayan KOBİ'ler, ayrıca istihdama da önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, KOBİ'lerin etkin bir şekilde yönetilmesi ve sürdürülebilir başarılarının sağlanması, ülkenin ekonomik refahının artması için kritik öneme sahiptir. Bu durum, KOBİ'lerin sürdürülebilir bir büyüme sağlamak adına finansal performanslarını etkileyen içsel ve dışsal faktörlerin belirlenmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla çalışmanın amacı KOBİ'ler için finansal performansın kritik belirleyicilerinin ortaya çıkarılmasıdır **Yöntem:** Araştırmanın yöntemi panel veri analizi olup, veri seti Borsa İstanbul KOBİ Endeksinde yer alan 16 şirketin, 2016-2025 dönemini kapsayan 10 yıllık finansal tablolarından yararlanarak elde edilmiştir. Yapılan analizlerde özsermaye karlılığı (ROE) bağımlı değişken olarak, cari oran, stok devir hızı ve finansal kaldıraç oranı ile firma büyüklüğü (toplam varlıkların doğal logaritması) ve üretici fiyat endeksi (ÜFE) bağımsız değişken olarak modellenmiştir. Serilerle ilgili yapılan birim kök testlerinde firma büyüklüğü ve üretici fiyat endeksi serilerinin birinci farkları alındığında durağanlık şartını sağladıklarından birinci farkları alınmıştır. Böylece modeldeki tüm seriler için durağanlık şartı sağlanmıştır. Hausman testi sonucunda iki model parametrelerinde sistematik farklılık yoktur hipotezi reddedildiğinden sabit etkiler modeli, heteroskedastisite veya panel verilerde aynı firmanın farklı zamanlardaki gözlemleri arasındaki otokorelasyona karşı robust standart hatalar tercih edilmiştir.

Bulgular: Bulgulara göre, finansal kaldıraç değişkeninin, ROE üzerinde %1 anlamlılık düzeyinde negatif ve güçlü bir etkiye sahiptir. KOBİ'lerin borçlanma düzeyi arttıkça özsermaye kârlılığı düşmektedir. KOBİ'ler, büyük ölçekli firmalara kıyasla daha kısıtlı finansman kaynaklarına erişebildiğinden, artan borç yükü faiz giderlerini ve finansal risk primini yükseltmekte, bu da ROE'yi baskılamaktadır. Diğer bir bulgu olarak firma büyüklüğü ROE üzerinde %1 düzeyinde anlamlı ve pozitif etkiye sahiptir. Büyüyen KOBİ'ler sabit maliyetleri daha geniş bir gelir tabanına yayabilmekte ve bu durum kârlılığa olumlu yansımaktadır. Ayrıca büyüyen firmaların kredi/pazar erişiminin genişlemesi ve ölçek büyüdükçe birim maliyetlerin azalması ile de açıklanabilir. Diğer yandan Üretici Fiyat Endeksi istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlı ve negatif etkiye sahip olsa da ekonomik etkisi sınırlıdır. Cari Oran ve Stok Devir Hızı ise ROE üzerinde negatif etkiye sahip görünse de istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Sonuç ve Değerlendirme: KOBİ'lerde özsermaye kârlılığını belirleyen temel faktörler finansal yapı (kaldıraç) ve büyüme kararları olduğu, kısa vadeli likidite ve operasyonel verimlilik göstergelerinin (cari oran, stok devir hızı) belirleyici olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, mevcut literatürde ağırlıklı olarak büyük ölçekli firmalar ve nispeten istikrarlı dönemler üzerinden incelenen finansal performans belirleyicilerini, yüksek enflasyon ve makroekonomik belirsizliğin yoğunlaştığı 2016-2025 dönemi için BİST KOBİ Endeksi özelinde ele alarak literatüre katkı sunmaktadır. Ayrıca ÜFE değişkeninin modele dahil edilmesiyle beraber KOBİ kârlılığının kısa vadeli enflasyonist etkilerden kısmen bağımsız, firmaya özgü faktörlerce belirlendiğine dair ek kanıt sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: BİST, Finansal Performans, KOBİ, Panel Veri Analizi
JEL Kodları: G32, L25, M21

DETERMINANTS OF FINANCIAL PERFORMANCE IN SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES

ABSTRACT

Purpose: Small and medium-sized enterprises (SMEs) are cornerstones of national economies and have become increasingly important as drivers of economic activity. Given their potential to contribute to Türkiye's export growth objectives, a central element of its economic growth policies, SMEs play a significant role in the national economy and also make a substantial contribution to employment. Effective management and sustained success of SMEs are therefore critical to increasing national economic prosperity. Achieving sustainable growth requires identifying the internal and external factors that affect their financial performance. Accordingly, this study aims to identify the critical determinants of financial performance in SMEs.

Method: The study employs panel data analysis. The dataset was compiled from the financial statements of 16 companies included in the Borsa Istanbul SME Index over the ten-year period from 2016 to 2025. Return on equity (ROE) was modelled as the dependent variable, while the current ratio, inventory turnover, financial leverage ratio, firm size (the natural logarithm of total assets), and the producer price index (PPI) were modelled as independent variables. Unit root tests indicated that firm size and PPI became stationary after first differencing; these variables were therefore included in first-differenced form. Stationarity was thus achieved for all series in the model. The Hausman test rejected the null hypothesis of no systematic differences between the coefficient estimates of the two models, leading to the selection of a fixed-effects model. Robust standard errors were used to address heteroskedasticity or serial correlation among observations of the same firm over time.

Findings: The findings show that financial leverage has a strong negative effect on ROE, statistically significant at the 1% level. As SMEs' indebtedness increases, their return on equity declines. Because SMEs have more limited access to financing than large firms, a rising debt burden increases interest expenses and the financial risk premium, thereby putting downward pressure on ROE. Firm size, by contrast, has a positive effect on ROE that is statistically significant at the 1% level. As SMEs grow, they can spread fixed costs over a broader revenue base, thereby improving profitability. This finding can also be explained by expanding firms' improved access to credit and markets and by declining unit costs as scale increases. The producer price index has a negative effect that is statistically significant at the 1% level, although its economic impact is limited. The current ratio and inventory turnover appear to have negative effects on ROE, but these effects are not statistically significant.

Conclusion and Evaluation: The study concludes that financial structure (leverage) and growth decisions are the main determinants of return on equity in SMEs, whereas short-term liquidity and operational efficiency indicators (the current ratio and inventory turnover) are not significant determinants. The study contributes to the literature by examining financial performance determinants specifically in the BIST SME Index over 2016-2025, a period of intensifying inflation and macroeconomic uncertainty, whereas much of the existing literature focuses on large firms and relatively stable periods. By incorporating PPI into the model, the study also provides additional evidence that SME profitability is driven by firm-specific factors and is partly independent of short-term inflationary effects.

Keywords: BIST, Financial Performance, SMEs, Panel Data Analysis
JEL Codes: G32, L25, M21

DARBOĞAZDAKİ BANKALAR: 2026 HÜRMÜZ BOĞAZI ŞOKUNDA ENERJİ MARUZİYETİ, YENİLENEBİLİR ENERJİ VE FİNANSAL DAYANIKLILIK

Dr. Ekrem Yılmaz
St. Petersburg State University, Faculty of Economics, St. Petersburg, Russia, ORCID: 0000-0002-1375-9660

Doç. Dr. Fatma Şensoy
İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi / Istanbul Health and Technology University, Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, İstanbul, Türkiye, fatma.sensoy@istun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3109-1457

ÖZET

Bu çalışma, 2 Mart 2026 işlem gününe eşlenen Hürmüz Boğazı şoku çevresinde enerji darboğazı maruziyetinin banka hisselerinin tepkisi ve toparlanmasıyla nasıl ilişkilendiğini ve yenilenebilir enerji payının bu ilişkiyi koşullandırıp koşullandırmadığını araştırmaktadır. UN Comtrade ikili HS27 enerji ticareti, ülke düzeyindeki yenilenebilir enerji ve makroekonomik göstergeler ile günlük hisse getirileri birleştirilerek 32 ülkeden 135 halka açık bankayı kapsayan özgün bir veri seti oluşturulmuştur. Hürmüz bağlantılı ihracatçı ekonomilerden gerçekleştirilen enerji ithalatının payını yansıtan çekirdek ve geniş Hürmüz Darboğazı Maruziyeti (HCE) göstergeleri geliştirilmiştir. Ampirik tasarım; çoklu olay pencerelerine dayalı ülke-kümeli olay testlerini, kesitsel etkileşim modellerini, banka ve işlem günü sabit etkili panel modellerini ve sağ sansürü dikkate alan Kaplan–Meier toparlanma analizini birleştirmektedir. Çıkarım, ülke düzeyinde kümelenmiş standart hatalara dayanmaktadır. Bulgular model bazında ayrışmaktadır. Olay çalışması, tüm örneklem için CAR[-1,+1] döneminde yüzde 1,94 ve CAR[-5,+10] döneminde yüzde 4,57 büyüklüğünde anlamlı kayıplar göstermektedir. Buna karşılık, yüksek ve düşük HCE grupları arasındaki farklar çoğu olay penceresinde anlamlı değildir; dolayısıyla HCE tek başına banka getirilerini sistematik biçimde ayrıştırmamaktadır. Kesitsel modelde HCE ile yenilenebilir enerji arasındaki etkileşim yalın modelde pozitif ve anlamlıdır, ancak kontroller ve geniş HCE tanımı eklendiğinde istatistiksel kesinliğini kaybetmektedir. Banka-gün panelinde olay sonrası HCE–yenilenebilir üçlü etkileşimi pozitif ve anlamlıdır. Kaplan–Meier sonuçları, yüksek HCE/düşük yenilenebilir grubunda 60 günlük toparlanma oranının yüzde 31, yüksek HCE/yüksek yenilenebilir grubunda yüzde 50 olduğunu betimsel olarak göstermektedir. Aynı karşılaştırmada medyan maksimum düşüşün yüzde 10,02'den yüzde 6,30'a gerilemesi panel örüntüsüyle uyumludur, ancak grup bileşimine duyarlıdır. Alternatif pencereler, Türkiye'nin ve oynaklık uçlarının dışlanması ile bir-ülke-dışarıda analizleri, etkileşimin pozitif yönünü koruduğunu fakat anlamlılığının model seçimine duyarlı olduğunu göstermektedir. Çalışma, yenilenebilir enerjiyi evrensel bir koruma aracı değil, enerji darboğazı maruziyeti altında ortaya çıkabilen koşullu bir finansal dayanıklılık unsuru olarak kavramsallaştırmaktadır. Nedensellik iddiası taşımayan bulgular, geçiş finansmanı, banka stres testleri, enerji çeşitlendirmesi ve finansal sistemlerin sürdürülebilirliği tartışmalarına özgün, politika açısından anlamlı bir ülke-karşılaştırmalı çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık Dayanıklılığı, Enerji Darboğazı Maruziyeti, Yenilenebilir Enerji, Olay Çalışması, Jeopolitik Risk
JEL Kodları: G14, G21, Q42, Q43, F51

BANKS AT THE CHOKEPOINT: ENERGY EXPOSURE, RENEWABLE ENERGY, AND FINANCIAL RESILIENCE DURING THE 2026 STRAIT OF HORMUZ SHOCK

ABSTRACT

This study examines how energy-chokepoint exposure is associated with bank-equity reactions and recovery around the 2026 Strait of Hormuz shock, mapped to the 2 March 2026 trading day, and whether the renewable-energy share conditions this association. A novel dataset combines UN Comtrade bilateral HS27 energy trade, renewable-energy and macroeconomic indicators, and daily equity returns for 135 banks across 32 countries. Core and broad Hormuz Chokepoint Exposure (HCE) measures capture the share of energy imports originating in Hormuz-linked exporting economies. The empirical design combines country-clustered event tests across multiple windows, cross-sectional interaction models, bank and trading-day fixed-effects panels, and Kaplan–Meier recovery analysis with right censoring. Inference relies on country-clustered standard errors. Results are model-specific. The event study documents significant losses of 1.94% over CAR[-1,+1] and 4.57% over CAR[-5,+10] for all banks. However, differences between high- and low-HCE groups are insignificant across most windows, indicating that HCE alone does not systematically distinguish bank returns. In the cross-section, the HCE–renewables interaction is positive and significant in the parsimonious specification, but loses precision after controls and the broad HCE definition are introduced. In the bank-day panel, the post-event HCE–renewables triple interaction is positive and significant. Kaplan–Meier estimates descriptively show a 60-day recovery rate of 31% for high-HCE/low-renewables banks and 50% for high-HCE/high-renewables banks. There, the decline in median maximum drawdown from 10.02% to 6.30% is consistent with the panel pattern, but remains sensitive to group composition. Alternative windows, the exclusion of Türkiye and volatility outliers, and leave-one-country-out exercises preserve the interaction's positive sign while revealing model-dependent significance. The study therefore conceptualizes renewable energy not as a universal shield, but as a potential source of conditional financial resilience under energy-chokepoint exposure. Without causal claims, the findings offer an original, policy-relevant cross-country framework for transition finance, bank stress testing, energy diversification, and the sustainability of financial systems.

Keywords: Banking Resilience, Energy-Chokepoint Exposure, Renewable Energy, Event Study, Geopolitical Risk
JEL Codes: G14, G21, Q42, Q43, F51

YÖNETİM KURULU YAPISI, ESG PERFORMANSI VE FİRMA SONUÇLARI: KÜRESEL LOJİSTİK SEKTÖRÜ ÜZERİNE DİNAMİK PANEL VERİ ANALİZİ[1]

Prof. Dr. Pelin Vardarlıer
Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Balıkesir, Türkiye, pelin.vardarlier@balikesir.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-5101-6841

Arş. Gör. Mert Demir
Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Balıkesir, Türkiye, mert.demir@balikesir.edu.tr,
ORCID: 0009-0001-9403-2542

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, küresel lojistik sektöründe faaliyet gösteren halka açık firmalarda yönetim kurulu yapısı ile sürdürülebilirlik performansı arasındaki ilişkiyi ve sürdürülebilirlik performansının finansal ve operasyonel sonuçlara yansımasını iki aşamalı bir çerçevede incelemektir. Çalışmanın ayırt edici yönü, sürdürülebilirlik performansını tek bir bileşik skorla değil; çevresel (E), sosyal (S) ve yönetişim (G) boyutlarının her biri için ayrı ayrı ele almasıdır. Toplam skor kullanıldığında bir boyuttaki olumlu etki başka bir boyuttaki olumsuz etkiyi gizleyebilmekte, bu da yönetişim mekanizmalarının gerçek etkisini görünmez kılmaktadır. Araştırma, Vekâlet Kuramı, Kaynak Bağımlılığı Kuramı ve Paydaş Kuramının kesişiminde kurgulanmıştır. Karbon yoğunluğu yüksek ve emek yoğun yapısı nedeniyle lojistik sektörü, bu ayrıştırmanın en anlamlı olduğu alanlardan biridir.

Yöntem: Araştırmada LSEG Workspace (Refinitiv Eikon) veri tabanından derlenen, 2016–2024 dönemini kapsayan dengeli panel veri seti kullanılmaktadır. Örneklem hava, deniz, kara ve demiryolu yük taşımacılığı, depolama, kurye–dağıtım ile liman ve terminal hizmetlerinden oluşmakta; yolcu odaklı saf faaliyetler kapsam dışı tutulmaktadır. Birinci aşamada bağımlı değişkenler çevresel, sosyal ve yönetişim pillar skorlarıdır. Bağımsız değişkenler yönetim kurulu bağımsızlığı, kadın üye oranı ve kritik kütle, sürdürülebilirlik komitesi varlığı, CEO ikiliği, kurul büyüklüğü, kurul uzmanlık ve kültürel çeşitliliği ile ESG bağlantılı üst yönetici ücretlendirmesidir. İkinci aşamada sürdürülebilirlik skorlarının finansal performans (aktif kârlılığı, Tobin Q) ve sektöre özgü operasyonel göstergeler (karbon yoğunluğu, enerji yoğunluğu) üzerindeki etkisi sınanmaktadır. Firma düzeyi finansal oranların yanı sıra ülkeler arası farklılıkları yakalamak amacıyla zamanla değişen kurumsal göstergeler modele dâhil edilmektedir. Sürdürülebilirlik skorlarının güçlü süreklilik göstermesi ve yönetişim değişkenlerinin içsellik taşıması nedeniyle tüm modeller iki aşamalı sistem GMM tahmincisi ile tahmin edilmektedir.

Bulgular: Veri derleme ve değişken oluşturma süreci devam ettiğinden ampirik bulgular henüz elde edilmemiştir. Kuramsal çerçeve ve yazın temelinde beklenen bulgular şunlardır: yönetim kurulu bağımsızlığı ve kadın üye oranının her üç boyutta olumlu etki üretmesi; sürdürülebilirlik komitesi ile ESG bağlantılı ücretlendirmenin en güçlü etkisini çevresel boyutta göstermesi; CEO ikiliğinin özellikle yönetişim boyutunda olumsuz etki yaratması; kültürel çeşitliliğin sosyal boyutta öne çıkması ve sürdürülebilirlik performansının gecikmeli olarak finansal performansı desteklerken karbon yoğunluğunu azaltması beklenmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme: Çalışma, sürdürülebilirlik performansını üç boyutta ayrıştırarak ve sonuç değişkenlerini de modele dâhil ederek lojistik sektörüne özgü, karşılaştırılabilir kanıt üretmeyi hedeflemektedir. Bulguların, işletmelere yönetim kurulu bileşimini sürdürülebilirlik öncelikleriyle uyumlu biçimde tasarlama konusunda yol göstermesi ve politika yapıcılara ölçülebilir hedef belirleme sürecinde katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetişim, ESG Performansı, Lojistik Sektörü, Yönetim Kurulu Yapısı, Dinamik Panel Veri Analizi
JEL Kodları: G34, M14, Q56, L91

[1] Bu bildiri, Balıkesir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenen ve yürütülmekte olan 2025/199 numaralı "Kurumsal Yönetim ve Sürdürülebilirlik Performansı Arasındaki İlişki: Lojistik Sektöründe Uluslararası Bir İnceleme" başlıklı proje kapsamında hazırlanmıştır.

BOARD STRUCTURE, ESG PERFORMANCE AND FIRM OUTCOMES: A DYNAMIC PANEL DATA ANALYSIS OF THE GLOBAL LOGISTICS SECTOR[1]

ABSTRACT

Purpose: This study examines, within a two-stage framework, the relationship between board structure and sustainability performance in publicly listed firms operating in the global logistics sector, and the extent to which sustainability performance translates into financial and operational outcomes. Its distinguishing feature is that sustainability performance is not treated as a single composite score, but is examined separately across the environmental (E), social (S) and governance (G) dimensions. When an aggregate score is used, a positive effect in one dimension may conceal a negative effect in another, obscuring the true influence of governance mechanisms. The research is framed at the intersection of Agency Theory, Resource Dependence Theory and Stakeholder Theory. Given its carbon-intensive and labour-intensive structure, the logistics sector is one of the settings in which such a decomposition is most meaningful.

Methodology: The study uses a balanced panel dataset covering 2016–2024, compiled from the LSEG Workspace (Refinitiv Eikon) database. The sample consists of firms operating in air, maritime, road and rail freight transport, warehousing, courier and delivery services, and port and terminal operations; pure passenger transport activities are excluded. In the first stage, the dependent variables are the environmental, social and governance pillar scores. The independent variables are board independence, the proportion of female directors and critical mass, the existence of a sustainability committee, CEO duality, board size, board specific skills and cultural diversity, and ESG-linked executive compensation. In the second stage, the effect of sustainability scores on financial performance (return on assets, Tobin's Q) and on sector-specific operational indicators (carbon intensity, energy intensity) is tested. In addition to firm-level financial ratios, time-varying institutional indicators are included to capture cross-country heterogeneity. Because sustainability scores are highly persistent and governance variables are potentially endogenous, all models are estimated using the two-step system GMM estimator.

Findings: As data collection and variable construction are still in progress, empirical findings have not yet been obtained. Based on the theoretical framework and prior literature, the expected findings are as follows: board independence and the proportion of female directors are expected to have a positive effect on all three dimensions; the sustainability committee and ESG-linked compensation are expected to exert their strongest effect on the environmental dimension; CEO duality is expected to have a negative effect, particularly on the governance dimension; cultural diversity is expected to be most influential in the social dimension; and sustainability performance is expected to support financial performance with a lag while reducing carbon intensity.

Conclusion: By decomposing sustainability performance into three dimensions and incorporating outcome variables into the model, the study aims to produce sector-specific and comparable evidence for the logistics industry. The findings are expected to guide firms in aligning board composition with their sustainability priorities and to support policymakers in setting measurable targets.

Keywords: Corporate Governance, ESG Performance, Logistics Sector, Board Structure, Dynamic Panel Data Analysis
JEL Codes: G34, M14, Q56, L91

[1] This paper has been prepared within the scope of the research project no. 2025/199, titled "The Relationship Between Corporate Governance and Sustainability Performance: An International Examination in the Logistics Sector", supported by the Scientific Research Projects Coordination Unit of Balikesir University.

BANKA SİGORTACILIĞI İLE HAYAT DIŞI SİGORTA SEKTÖRÜNÜN PERFORMANSI ARASINDAKİ İLİŞKİ: SEÇİLMİŞ AB ÜLKELERİ ÜZERİNE 2017–2024 DÖNEMİ PANEL VERİ ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Mukadder Horasan
Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Erzurum, Türkiye, mukadder.horasan@atauni.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-3886-2058

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, banka sigortacılığının bir dağıtım kanalı olarak hayat dışı sigorta sektörünün performansı üzerindeki etkisini incelemektir. Bu kapsamda, 2017–2024 döneminde Polonya, Fransa, Slovakya, Avusturya, Hırvatistan, Almanya, İtalya, İspanya ve Finlandiya olmak üzere dokuz Avrupa Birliği ülkesine ait veriler kullanılmıştır. Araştırmada sigorta sektörünün performansı, satış kârlılığı ve teknik faaliyet kârlılığı olmak üzere iki farklı kârlılık göstergesiyle ölçülmüş; banka sigortacılığı payı temel açıklayıcı değişken olarak modele dâhil edilmiştir. Analizlerde piyasa payı, brüt yazılan prim büyüme oranı, hasar büyüme oranı, sigorta yoğunluğu, primlerin GSYH'ye oranı, reasürans payı ve sigorta şirketi sayısı kontrol değişkenleri olarak kullanılmıştır. Ülke ve zaman boyutlarını birlikte değerlendirmek amacıyla statik panel veri analizi uygulanmış ve model seçiminde Hausman testi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular, banka sigortacılığı payının hem satış kârlılığı hem de teknik faaliyet kârlılığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermektedir. Buna karşılık, piyasa payının her iki kârlılık göstergesi üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu; sigorta yoğunluğunun ise yalnızca teknik faaliyet kârlılığı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki gösterdiği belirlenmiştir. Brüt yazılan prim büyüme oranı, hasar büyüme oranı, primlerin GSYH'ye oranı, reasürans payı ve sigorta şirketi sayısının kârlılık göstergeleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi tespit edilmemiştir.

Araştırma bulguları banka sigortacılığının yaygınlığının tek başına hayat dışı sigorta sektörünün kârlılık performansını artırdığı yönündeki beklentiyi desteklememektedir. Banka sigortacılığının performans üzerindeki etkisinin, dağıtım kanalının kullanım düzeyinin yanı sıra piyasa yapısı, sigorta piyasasının gelişmişlik düzeyi, maliyetler ve diğer dağıtım kanallarıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma, banka sigortacılığı literatüründe ağırlıklı olarak ele alınan hayat sigortasından farklı olarak, hayat dışı sigorta piyasalarını dokuz Avrupa Birliği ülkesi ve iki farklı kârlılık göstergesi çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelemesi bakımından literatüre katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Banka Sigortacılığı, Hayat Dışı Sigorta, Sigorta Performansı, Kârlılık, Panel Veri Analizi
JEL Kodları: C33, G21, G22, L25

THE RELATIONSHIP BETWEEN BANCASSURANCE AND THE PERFORMANCE OF THE NON-LIFE INSURANCE SECTOR: A PANEL DATA ANALYSIS OF SELECTED EU COUNTRIES (2017–2024)

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the impact of bancassurance as a distribution channel on the performance of the non-life insurance sector. For this purpose, data from nine European Union countries – Poland, France, Slovakia, Austria, Croatia, Germany, Italy, Spain, and Finland – for the period 2017–2024 were used. In the research, the performance of the insurance sector was measured using two different profitability indicators: sales profitability and technical operating profitability; the bancassurance share was included in the model as the main explanatory variable. Market share, gross written premium growth rate, claims growth rate, insurance intensity, premiums as a percentage of GDP, reinsurance share, and number of insurance companies were used as control variables in the analyses. Static panel data analysis was applied to evaluate both country and time dimensions, and the Hausman test was used for model selection. The findings show that the bancassurance share does not have a statistically significant effect on either sales profitability or technical operating profitability. In contrast, market share has a negative and statistically significant relationship with both profitability indicators; It was determined that insurance density only had a positive and significant effect on technical operating profitability. No statistically significant effect was found on gross written premium growth rate, claims growth rate, premiums as a percentage of GDP, reinsurance share, and the number of insurance companies on profitability indicators.

The research findings do not support the expectation that bancassurance alone increases the profitability performance of the non-life insurance sector. It was concluded that the impact of bancassurance on performance should be evaluated together with the level of distribution channel usage, market structure, the level of development of the insurance market, costs, and other distribution channels. Unlike life insurance, which is predominantly addressed in the bancassurance literature, this study contributes to the literature by comparatively examining non-life insurance markets in nine European Union countries and within the framework of two different profitability indicators.

Keywords: Bancassurance, Non-life Insurance, Insurance Performance, Profitability, Panel Data Analysis
JEL Codes: C33, G21, G22, L25

DENETÇİ BAĞIMSIZLIĞI ALGISININ HİLE ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE CİNSİYET VE EĞİTİM DÜZEYİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ: TÜRKİYE'DEKİ DENETÇİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. Mehmet Günlük
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, mehmetgunluk@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9665-7557

Doç. Dr. Murat Özcan
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, mozcan@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9106-4146

Prof. Dr. Rahmi Yücel
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, yucel_r@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8601-921X

ÖZET

Bağımsız denetim, finansal tabloların güvenilirliğini sağlayarak sermaye piyasalarındaki bilgi asimetrisini azaltan ve paydaşların karar alma süreçlerini destekleyen temel bir kurumsal mekanizmadır. Bu mekanizmanın etkinliği büyük ölçüde denetçinin bağımsızlığına ve bu bağımsızlığı nasıl algıladığına bağlıdır; zira bağımsızlık algısı, denetçinin hileli finansal raporlamayı fark etme, sorgulama ve raporlama konusundaki mesleki tutumunu doğrudan şekillendirmektedir. Dolayısıyla bağımsızlık algısı ile hile algısı arasındaki ilişki, denetim kalitesinin ve denetim mesleğine duyulan güvenin sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışmanın amacı, denetçilerin bağımsızlık algısını etkileyen bireysel ve mesleki faktörleri (yaş ve çalışılan denetim firmasının büyüklüğü) belirlemek ve bağımsızlık algısının hile algısı üzerindeki etkisini, cinsiyet ile eğitim düzeyinin düzenleyici rolünü de dikkate alarak incelemektir. Araştırma kapsamında hazırlanan anket formu aracılığıyla Türkiye'deki 95 bağımsız denetçiden veri toplanmış ve değişkenler arasındaki ilişkiler yol analizi ile test edilmiş; cinsiyet ve eğitim düzeyinin düzenleyici etkisi çoklu grup karşılaştırmalarıyla incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, denetçinin çalıştığı firmanın büyüklüğünün *(β=0,204; p=0,045)* ve yaşının *(β=0,438; p=0,052)* bağımsızlık algısını pozitif yönde etkilediği; bağımsızlık algısının da hile algısı üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve güçlü bir pozitif etkiye sahip olduğu *(β=0,453; p<0,01)* tespit edilmiştir. Model, bağımsızlık algısındaki varyansın %18'ini *(R^2=0,180)*, hile algısındaki varyansın ise %20,5'ini *(R^2=0,205)* açıklamaktadır. Analizin diğer bulguları, doktora düzeyinde eğitime sahip denetçilerde modeldeki tüm ilişkilerin diğer eğitim gruplarına (lisans, yüksek lisans) kıyasla istatistiki olarak anlamlı şekilde daha güçlü olduğunu göstermektedir. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda ise yalnızca bağımsızlık algısı ile hile algısı arasındaki etkileşimin farklılaştığı, bu etkinin erkek denetçilerde kadın denetçilere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları, denetim mesleğinin gelişimi açısından da önemli öneriler sunmaktadır. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) ile Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) gibi meslek kuruluşları, bağımsızlık algısını güçlendirecek düzenlemeler ve denetim kalitesi standartları geliştirmelidir. Mesleki eğitim programları; kıdemli ve genç denetçilerin farklı ihtiyaçlarını, farklı ölçekteki denetim firmalarının koşullarını ve cinsiyete duyarlı farkındalık boyutlarını gözeterek tasarlanmalı; ileri düzey akademik eğitimin (doktora) bağımsızlık ve etik duyarlılık üzerindeki güçlendirici etkisinden hareketle sürekli mesleki gelişim programları teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Denetçi Bağımsızlığı, Hile Algısı, Denetim Kalitesi, Yol Analizi, Düzenleyici Etki
JEL Kodları: M40, M42, M49

THE MODERATING ROLE OF GENDER AND EDUCATIONAL LEVEL IN THE EFFECT OF PERCEIVED AUDITOR INDEPENDENCE ON PERCEIVED FRAUD: A STUDY OF AUDITORS IN TÜRKİYE

ABSTRACT

Auditing is a core institutional mechanism that ensures the reliability of financial statements, reduces information asymmetry in capital markets, and supports stakeholders' decision-making processes. The effectiveness of this mechanism largely depends on the auditor's independence and how this independence is perceived, since independence perception directly shapes the auditor's professional attitude toward noticing, questioning, and reporting fraudulent financial reporting. Accordingly, the relationship between independence perception and fraud perception is of critical importance for audit quality and for the sustainability of trust in the auditing profession. The purpose of this study is to identify the individual and professional factors (age and the size of the audit firm) that affect auditors' independence perception, and to examine the effect of independence perception on fraud perception, taking into account the moderating role of gender and education level. Data were collected from 95 auditors working in Türkiye through a questionnaire, and the relationships between the variables were tested using path analysis; the moderating effect of gender and education level was examined through multi-group comparisons. As a result of the analysis, it was found that the size of the audit firm *(β=0.204; p=0.045)* and age *(β=0.438; p=0.052)* positively affect independence perception, and independence perception has a statistically significant and strong positive effect on fraud perception *(β=0.453; p<0.01)*. The model explains 18% of the variance in independence perception *(R^2=0.180)* and 20.5% of the variance in fraud perception *(R^2=0.205)*. Other findings of the analysis show that among auditors with a PhD-level education, all relationships in the model are statistically significantly stronger compared to other education groups (bachelor's, master's). Comparisons by gender reveal that only the interaction between independence perception and fraud perception differs, and this effect is higher among male auditors than female auditors. The research findings also provide important recommendations for the development of the auditing profession. Professional bodies such as the Public Oversight Authority (KGK) and Union of Chambers of Certified Public Accountants of Türkiye (TÜRMOB) should develop regulations and audit quality standards that strengthen independence perception. Vocational training programs should be designed considering the differing needs of senior and junior auditors, the conditions of audit firms of different sizes, and gender-sensitive awareness dimensions; continuous professional development programs should be encouraged given the strengthening effect of advanced academic education (PhD) on independence and ethical sensitivity.

Keywords: Auditor Independence, Fraud Perception, Audit Quality, Path Analysis, Moderating Effect
JEL Codes: M40, M42, M49

BANKACILIK VE SİGORTACILIK EĞİTİMİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE UYGULAMALI ÖĞRENME: TOGÜBANK SİMÜLASYON SİSTEMİ VE UYGULAMA LABORATUVARI

Dr. Öğr. Üyesi Murat Aksu
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Pazar Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye, murat.aksu@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7457-9762

Öğr. Gör. Muhammet Melih Sağıroğlu
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Pazar Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye, melih.sagiroglu@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7850-6584

Öğr. Gör. Numan Zengin
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Pazar Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye, numan.zengin@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0632-9160

ÖZET

Yükseköğretimde mesleki ve teknik eğitimin temel amaçlarından biri, öğrencilerin teorik bilgi birikimlerini sektörel uygulamalarla bütünleştirerek mesleki yetkinliklerini ve istihdam edilebilirliklerini artırmaktır. Bu çalışma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Pazar Meslek Yüksekokulu Bankacılık ve Sigortacılık Programı bünyesinde hayata geçirilen "TOGÜBANK Uygulama Laboratuvarı ve Eğitim Simülasyonu" projesini tanıtmayı ve projenin mesleki yükseköğretimde uygulamalı eğitime sağlayabileceği katkıları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

TOGÜBANK, bankacılık ve sigortacılık alanında yürütülen teorik ve uygulamalı dersleri sektörün güncel iş süreçleriyle bütünleştirmek amacıyla fiziksel laboratuvar altyapısı ile eğitim simülasyonu yazılımını bir araya getiren yenilikçi bir eğitim modeli olarak tasarlanmıştır. Proje kapsamında öğrencilerin gerçek bir banka şubesindeki çalışma ortamını deneyimleyebilmeleri amacıyla müşteri temsilcisi masaları, gişe alanları, Ziraat Bankası iş birliğiyle hazırlanan sektörel tanıtım materyalleri, sıramatik kiosku ve eğitimlerde aktif olarak kullanılan projeksiyon sistemiyle desteklenen uygulamalı bir banka şubesi ortamı oluşturulmuştur.

Projenin dijital altyapısını oluşturan TOGÜBANK Eğitim Simülasyonu ise öğrencilerin bankacılık sektöründe karşılaşabilecekleri temel iş ve işlem süreçlerini uygulamalı olarak deneyimlemelerine imkân sağlayacak bütünleşik bir eğitim platformu olarak geliştirilmektedir. Sistem aracılığıyla öğrencilerin müşteri işlemleri, hesap işlemleri, para transferleri, kredi ve kredi başvuruları, kart işlemleri, gişe işlemleri, döviz ve yatırım işlemleri, borsa işlemleri, çek ve senet işlemleri, POS işlemleri, onay süreçleri ve raporlama gibi farklı bankacılık operasyonlarını simülasyon ortamında gerçekleştirmeleri hedeflenmektedir. Bunun yanında sigortacılık eğitiminde, sektörde aktif olarak kullanılan harici sigorta yazılımlarından yararlanılarak öğrencilerin poliçe düzenleme, sigorta ürünlerini tanıma ve risk değerlendirme süreçlerinde uygulama deneyimi kazanmaları amaçlanmaktadır.

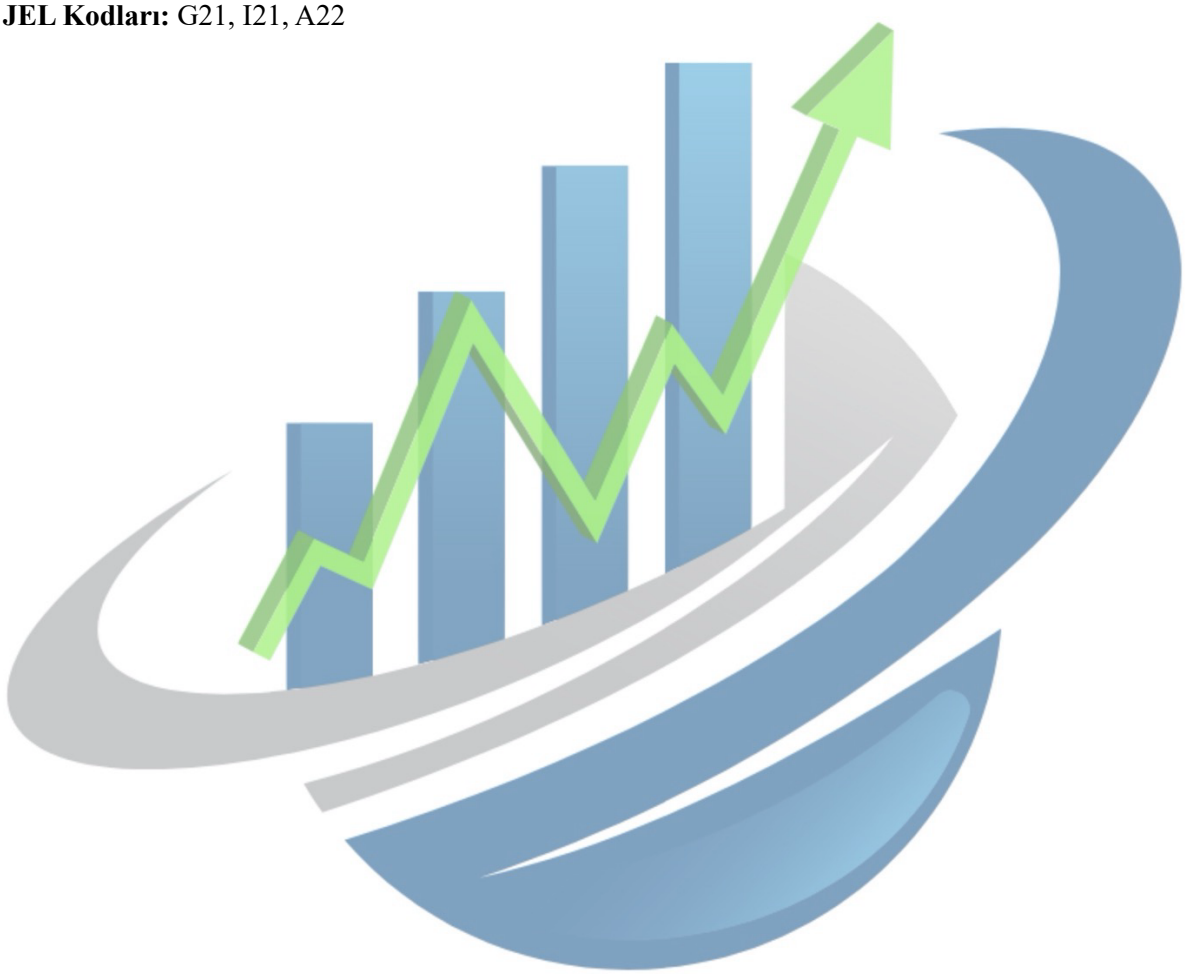
TOGÜBANK modelinin en önemli yönlerinden biri, geleneksel teorik ders anlatımının ötesine geçerek öğrenciyi mesleki sürecin aktif bir katılımcısı hâline getirmesidir. Öğrencilerin mezun olmadan önce gerçek çalışma ortamına benzer fiziksel ve dijital koşullarda uygulama yapmaları; sektörel süreçleri tanımalarına, mesleki özgüven geliştirmelerine ve operasyonel beceriler kazanmalarına katkı sağlayabilecek niteliktedir. Özellikle iki yıllık meslek yüksekokulu eğitiminde, öğrencilerin sektörü tanımaları için ayrılan staj ve işbaşı eğitim sürelerinin oldukça kısıtlı olduğu göz önüne alındığında; TOGÜBANK laboratuvarı öğrencilere kampüs ortamında "kısa sürede maksimum tecrübe" kazandırarak bu zaman kısıtını doğrudan aşmalarına olanak tanımaktadır. Bu yönüyle sistem, mezuniyet sonrasındaki işe uyum süreçlerini hızlandırarak finans eğitimi ile sektörün nitelikli insan kaynağı beklentileri arasında güçlü bir köprü oluşturmayı hedeflemektedir.

Projenin eğitimsel etkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla gelecek eğitim-öğretim döneminde öğrencilerin uygulama derslerindeki performanslarının, işlem tamamlama sürelerinin, başarı düzeylerinin ve sisteme yönelik memnuniyetlerinin nicel ve nitel yöntemlerle izlenmesi planlanmaktadır. Elde edilecek veriler doğrultusunda sistemin geliştirilmesi ve eğitim çıktıları

üzerindeki etkisinin bilimsel olarak değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca gelecek aşamalarda yapay zekâ destekli sanal müşteri uygulamalarının sisteme dâhil edilmesi ve sigortacılık modüllerinin sektörde kullanılan acente yazılımlarıyla daha ileri düzeyde bütünleştirilmesi planlanmaktadır.

Sonuç olarak TOGÜBANK Uygulama Laboratuvarı ve Eğitim Simülasyonu, mesleki yükseköğretimde teori ile uygulama arasındaki mesafeyi azaltmayı amaçlayan, sektör odaklı ve yenilikçi bir eğitim modeli sunmaktadır. Projenin geliştirilerek sürdürülebilir hâle getirilmesi ve farklı yükseköğretim kurumlarında benzer uygulama laboratuvarlarının yaygınlaştırılması, bankacılık ve sigortacılık eğitiminde uygulama temelli öğrenmenin güçlendirilmesine katkı sağlayabilecektir. Bu bağlamda TOGÜBANK projesinin, mesleki yükseköğretimde dijital dönüşüm ve sektör-üniversite iş birliği ekseninde geliştirilebilecek benzer eğitim modelleri için örnek bir uygulama oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: TOGÜBANK, Bankacılık Simülasyonu, Uygulamalı Eğitim, Mesleki Yükseköğretim, Bankacılık ve Sigortacılık
JEL Kodları: G21, I21, A22

DIGITAL TRANSFORMATION AND APPLIED LEARNING IN BANKING AND INSURANCE EDUCATION: TOGÜBANK SIMULATION SYSTEM AND PRACTICE LABORATORY

ABSTRACT

One of the primary objectives of vocational and technical education in higher education is to integrate students' theoretical knowledge with sectoral practices, thereby enhancing their professional competencies and employability. This study aims to introduce the "TOGÜBANK Practice Laboratory and Training Simulation" project implemented within the Banking and Insurance Program at Pazar Vocational School of Tokat Gaziosmanpaşa University and to highlight its potential contributions to applied education in vocational higher education.

TOGÜBANK was designed as an innovative educational model that integrates a physical laboratory environment with training simulation software to align theoretical and practical courses in banking and insurance with current industry processes. Within the scope of the project, a practice-oriented bank branch environment was established to enable students to experience working conditions similar to those of a real bank branch. The laboratory includes customer representative desks, teller service areas, sectoral promotional materials prepared in cooperation with Ziraat Bank, a queue management kiosk, and a projection system actively used during training sessions.

The TOGÜBANK Training Simulation, which constitutes the digital infrastructure and core component of the project, is being developed as an integrated educational platform that enables students to experience fundamental banking operations and processes in a simulated environment. Through the system, students are expected to perform various banking operations, including customer services, account transactions, money transfers, loans and loan applications, card transactions, teller operations, foreign exchange and investment transactions, stock market operations, cheque and promissory note transactions, point-of-sale (POS) operations, authorization processes, and reporting. In addition, external insurance software actively used in the sector is incorporated into insurance education, allowing students to gain practical experience in policy issuance, insurance product management, and risk assessment processes.

One of the most significant features of the TOGÜBANK model is its ability to move beyond conventional theory-based instruction by positioning students as active participants in professional processes. Providing students with opportunities to practice in physical and digital environments that closely resemble actual workplace conditions before graduation is expected to help them become familiar with sectoral processes, develop professional self-confidence, and acquire operational skills. Considering that internship and on-the-job training periods allocated for students to familiarize themselves with the sector are quite limited in two-year vocational higher education, the TOGÜBANK laboratory enables students to directly overcome this time constraint by providing 'maximum experience in a short time' on campus. In this respect, the system accelerates the adaptation period after entering the workforce and aims to establish a strong bridge between finance education and the banking and insurance sectors' demand for qualified human resources.

To evaluate the educational effectiveness of the project, students' performance in applied courses, transaction completion times, achievement levels, and satisfaction with the system are planned to be monitored using quantitative and qualitative methods during the upcoming academic year. Based on the data obtained, the system will be further developed, and its impact on educational outcomes will be evaluated through empirical evidence. Future development plans also include integrating artificial intelligence-supported virtual customers into the system and establishing more advanced integration between the insurance modules and agency software currently used in the sector.

In conclusion, the TOGÜBANK Practice Laboratory and Training Simulation presents an innovative and industry-oriented educational model designed to reduce the gap between theory and practice in vocational higher education. Ensuring the sustainability and continuous development of the project and promoting similar practice laboratories across other higher education institutions may contribute to strengthening practice-based learning in banking and insurance education. In this context, TOGÜBANK

is expected to serve as a model for similar educational initiatives that can be developed within the framework of digital transformation and university-industry collaboration in vocational higher education.

Keywords: TOGÜBANK, Banking Simulation, Applied Education, Vocational Higher Education, Banking and Insurance
JEL Codes: G21, I21, A22

TÜRKİYE'DE MUHASEBE ALANINDA YAYIN EĞİLİMLERİ: SEÇİLMİŞ DERGİLER ÜZERİNE BİR İNCELEME (2020-2025)

Dr. Öğr. Üyesi Birgül Bozkurt Yazar
Munzur Üniversitesi, İİBF, Sağlık Yönetimi, Tunceli, Türkiye, birgulbozkurt@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0126-2638

ÖZET

Muhasebe bilimi, işletmelerin finansal bilgilerinin ölçülmesi, raporlanması ve karar alma süreçlerine katkı sağlamasının yanı sıra ekonomik, teknolojik ve toplumsal gelişmelerden etkilenen dinamik bir araştırma alanı niteliğindedir. Özellikle son yıllarda dijital dönüşüm, yapay zekâ, sürdürülebilirlik, ESG ve yeni nesil raporlama yaklaşımlarının önem kazanması, muhasebe araştırmalarının konu ve yöntem bakımından çeşitlenmesine neden olmuştur. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de muhasebe ve denetim alanında yayın yapan seçilmiş akademik dergilerde 2020–2025 yılları arasında yayımlanan araştırma makalelerini içerik analizi yöntemiyle inceleyerek muhasebe literatüründeki güncel araştırma eğilimlerini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda araştırmada; konu alanları, araştırma yöntemleri, kullanılan kaynak türleri, araştırmacı özellikleri, yayın dili ve yazar sayıları incelenmiş; özellikle pandemi sonrası dönemde ortaya çıkan yeni araştırma yönelimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada doküman incelemesine dayalı içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamını, Türkiye'de muhasebe ve denetim alanında yayın yapan yedi ulusal akademik dergide 2020–2025 yılları arasında yayımlanan toplam 1.494 araştırma makalesi oluşturmaktadır. Makaleler; yayın yılı, konu alanı, araştırma yöntemi, veri toplama tekniği, analiz yöntemi, yazar sayısı, akademik unvan, yayın dili, anahtar kelimeler ve kaynak kullanımı açısından kodlanmış; elde edilen veriler frekans ve yüzde dağılımları kullanılarak değerlendirilmiştir. Bulgular, akademik yayınların belirli dergilerde yoğunlaştığını ve Mali Çözüm, Muhasebe ve Finansman, Muhasebe ve Denetime Bakış ve Muhasebe Bilim Dünyası dergilerinin toplam yayınların yaklaşık %72'sini oluşturduğunu göstermektedir. Konu dağılımında muhasebe standartları, bağımsız denetim ve finansal analiz çalışmalarının ağırlığını koruduğu; buna karşılık sürdürülebilirlik raporlaması, ESG, dijitalleşme, yapay zekâ ve bibliyometrik analiz gibi güncel araştırma alanlarının son yıllarda daha fazla ilgi gördüğü belirlenmiştir. Araştırma yöntemleri açısından ilişkisel tarama, literatür taraması, içerik analizi ve finansal analiz yöntemlerinin öne çıktığı, deneysel, karma ve nitel araştırmaların ise daha sınırlı kaldığı görülmüştür. Ayrıca yayınların %91,37'sinin Türkçe olduğu ve çalışmaların çoğunlukla iki yazarlı olarak gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Türkiye'de muhasebe literatüründe geleneksel araştırma alanları önemini korumakla birlikte, pandemi sonrası dönemde dijital dönüşüm, yapay zekâ, sürdürülebilirlik ve ESG odaklı araştırmaların daha görünür hâle geldiği ortaya konulmuştur. Çalışmanın, Türkiye'de muhasebe araştırmalarının güncel yönelimlerini ortaya koyarak gelecekte yapılacak araştırmalara yol gösterici katkı sunduğu değerlendirilmektedir. Gelecek araştırmalarda yöntemsel çeşitliliğin artırılması, disiplinlerarası çalışmaların geliştirilmesi ve uluslararası yayın kapasitesinin güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Denetim, Nitel Analiz, İçerik Analizi
JEL Kodları: M40, M41, M42

PUBLICATION TRENDS IN THE FIELD OF ACCOUNTING IN TURKEY: A STUDY OF SELECTED JOURNALS (2020–2025)

ABSTRACT

The field of accounting is a dynamic area of research that not only measures and reports on businesses' financial information and contributes to decision-making processes but is also influenced by economic, technological, and social developments. In recent years, in particular, the growing importance of digital transformation, artificial intelligence, sustainability, ESG, and new-generation reporting approaches has led to greater diversity in accounting research in terms of both subject matter and methodology. The purpose of this study is to identify current research trends in the accounting literature by conducting a content analysis of research articles published between 2020 and 2025 in selected academic journals in the field of accounting and auditing in Turkey. Accordingly, the study examined subject areas, research methods, types of sources used, researcher characteristics, language of publication, and number of authors; it specifically aimed to identify new research trends that emerged in the post-pandemic period. The study employed a content analysis method based on document review. The scope of the study comprises a total of 1,494 research articles published between 2020 and 2025 in seven national academic journals in the field of accounting and auditing in Turkey. The articles were coded according to publication year, subject area, research method, data collection technique, analysis method, number of authors, academic title, language of publication, keywords, and use of sources; the data obtained were evaluated using frequency and percentage distributions. The findings indicate that academic publications are concentrated in certain journals, with the journals *Mali Çözüm*, *Muhasebe ve Finansman*, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, and *Muhasebe Bilim Dünyası* accounting for approximately 72% of total publications. In terms of topic distribution, studies on accounting standards, independent auditing, and financial analysis continued to dominate; conversely, it was determined that current research areas such as sustainability reporting, ESG, digitalization, artificial intelligence, and bibliometric analysis have garnered increased attention in recent years. In terms of research methods, correlational studies, literature reviews, content analysis, and financial analysis methods were predominant, while experimental, mixed-methods, and qualitative studies remained more limited. Additionally, it was found that 91.37% of the publications were in Turkish and that the majority of the studies were authored by two authors. In conclusion, while traditional research areas in the Turkish accounting literature continue to hold significance, it has been demonstrated that research focused on digital transformation, artificial intelligence, sustainability, and ESG has gained greater prominence in the post-pandemic period. It is assessed that this study contributes to guiding future research by highlighting current trends in accounting research in Turkey. For future research, it is recommended to increase methodological diversity, develop interdisciplinary studies, and strengthen the capacity for international publication.

Keywords: Accounting, Auditing, Qualitative Analysis, Content Analysis
JEL Codes: M40, M41, M42

TÜRKİYE'DE E-TİCARET HACMİNİN BANKALARIN FAİZ DIŞI GELİRLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR ZAMAN SERİSİ ANALİZİ

Öğr. Gör. Numan Zengin
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık, Tokat, Türkiye,
numan.zengin@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0632-9160

ÖZET

Geleneksel bankacılık modelinde faiz marjlarının daraldığı günümüz makroekonomik koşullarında, faiz dışı komisyon gelirleri sürdürülebilir kârlılık için kritik bir öneme sahip olmuştur. Bu çalışma, Türkiye'de yaşanan hızlı dijital dönüşümün ve e-ticaret hacmindeki üstel büyümenin, bankacılık sektörünün net hizmet gelirleri üzerindeki gerçek etkisini ampirik olarak ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada 2019:01 ile 2025:12 dönemini kapsayan 84 aylık zaman serisi verileri kullanılmıştır. Bankalararası Kart Merkezi (BKM) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) veri tabanlarından elde edilen nominal tutarlar, TCMB-EVDS üzerinden çekilen TÜFE endeksi ile reelleştirilerek serilerdeki enflasyon illüzyonu tamamen ortadan kaldırılmıştır. Ekonometrik analiz sürecinde, zaman serisi verilerinde sıklıkla karşılaşılan otokorelasyon ve sahte regresyon (spurious regression) risklerini bertaraf etmek amacıyla doğrusal regresyon modeline birinci farklar (first difference) yöntemi entegre edilerek serilerin durağanlığı sağlanmıştır.

Literatürde dijital bankacılık ve finansal performans arasındaki ilişkiyi inceleyen mevcut çalışmaların büyük bir çoğunluğu; mobil bankacılık kullanıcı sayısı, şube dışı işlem adetleri veya genel teknoloji harcamaları gibi dolaylı değişkenler üzerinden panel veri analizlerine odaklanmaktadır. Ayrıca, yüksek enflasyonist dönemleri kapsayan araştırmaların önemli bir kısmında nominal verilerin kullanılması, rakamlar üzerinde oluşan suni (şişkin) büyüme etkisinin gözden kaçırılmasına neden olabilmektedir. Bu çalışma; dijitalleşmenin en somut ve doğrudan ticari çıktısı olan "e-ticaret işlem hacmini" merkeze alması, değişkenleri enflasyondan arındırarak saf ekonomik büyümeyi izole etmesi ve sahte regresyon problemini birinci farklar yöntemiyle aşarak gerçek bir nedensellik sunması yönüyle mevcut literatürden ayrışmakta ve alandaki önemli bir metodolojik boşluğu doldurmaktadır.

Gerçekleştirilen analizler sonucunda, birinci farklar dönüşümü ile tahmin edilen zaman serisi regresyon modelinin istatistiksel olarak bütünüyle anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$, Durbin-Watson = 2.888). Bulgulara göre, reel e-ticaret hacmindeki aylık büyüme, bankaların reel komisyon ve hizmet gelirlerindeki büyümenin %36,8'ini açıklamaktadır ($R^2 = 0.368$). E-ticaret pazarında yaratılan her 1 TL'lik reel makroekonomik büyümenin, bankacılık sektörüne ortalama 0.082 TL (8.2 Kuruş) ekstra net hizmet geliri olarak yansıdığı kanıtlanmıştır (Beta = 0.082). Bu ampirik sonuçlar, bankaların sanal POS altyapılarına, Açık Bankacılık (Open Banking) uygulamalarına ve dijital ödeme geçitlerine yaptıkları yatırımların birer zorunlu maliyet kalemi olmaktan çıkıp bilançoyu güçlendiren ana kâr merkezlerine dönüştüğünü göstermektedir. Çalışma, dijitalleşme ve banka kârlılığı tartışmalarına sahte regresyondan arındırılmış sağlam bir metodolojik perspektif sunarak literatüre ve sektör profesyonellerine stratejik bir dayanak sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zaman Serisi Regresyonu, Dijital Bankacılık, E-Ticaret Hacmi, Faiz Dışı Gelirler, FinTek
JEL Kodları: G21, L81, C22

THE EFFECT OF E-COMMERCE VOLUME ON THE NON-INTEREST INCOME OF BANKS IN TÜRKİYE: A TIME SERIES ANALYSIS

ABSTRACT

In today's macroeconomic conditions where interest margins in the traditional banking model are narrowing, non-interest commission incomes have become critically important for sustainable profitability. This study aims to empirically measure the real impact of the rapid digital transformation and the exponential growth in e-commerce volume in Türkiye on the net service incomes of the banking sector. The research utilizes 84-month time series data covering the period from 2019:01 to 2025:12. The nominal amounts obtained from the Interbank Card Center (BKM) and the Banking Regulation and Supervision Agency (BDDK) databases were converted to real terms using the CPI index retrieved from the CBRT-EVDS (Central Bank of the Republic of Türkiye), thereby completely eliminating the inflation illusion in the series. During the econometric analysis process, the first difference method was integrated into the linear regression model to ensure the stationarity of the series, aiming to eliminate the risks of autocorrelation and spurious regression frequently encountered in time series data.

The vast majority of existing studies in the literature examining the relationship between digital banking and financial performance focus on panel data analyses through indirect variables such as the number of mobile banking users, out-of-branch transaction volumes, or general technology expenditures. Furthermore, the use of nominal data in a significant portion of studies covering high inflationary periods can lead to overlooking the artificial (inflated) growth effect on the figures. This study differentiates itself from the existing literature and fills an important methodological gap in the field by focusing centrally on "e-commerce transaction volume," which is the most concrete and direct commercial output of digitalization; by isolating pure economic growth through adjusting variables for inflation; and by providing a true causality through overcoming the spurious regression problem with the first difference method.

As a result of the conducted analyses, the time series regression model estimated with the first difference transformation was found to be statistically significant as a whole ($p<0.001$, Durbin-Watson = 2.888). According to the findings, the monthly growth in real e-commerce volume explains 36.8% of the growth in the real commission and service incomes of banks ($R^2 = 0.368$). It was proven that every 1 TRY of real macroeconomic growth generated in the e-commerce market reflects on the banking sector as an average of 0.082 TRY (8.2 Kuruş) in extra net service income (Beta = 0.082). These empirical results demonstrate that the investments made by banks in virtual POS infrastructures, Open Banking applications, and digital payment gateways are no longer mandatory cost items but have transformed into main profit centers that strengthen the balance sheet. By offering a robust methodological perspective free from spurious regression to the discussions on digitalization and bank profitability, the study provides a strategic foundation for the literature and sector professionals.

Keywords: Time Series Regression, Digital Banking, E-Commerce Volume, Non-Interest Income, Fintech
JEL Codes: G21, L81, C22

DÎVÂNU LUGÂTİ'T-TÜRK'TE MUHASEBE İLE İLİŞKİLİ TARİHSEL İZLER: KAYNAK-DOĞRULAMALI SÖZCÜK/ANLAM DÜZEYİNDE BİR ANALİZ

Doç. Dr. Mehmet Akif Altunay
Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Finansman Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, mehmetaltunay@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0729-1686

ÖZET

Amaç: Çalışmanın temel amacı, DLT'de muhasebe ile ilişkili olarak yorumlanabilecek söz varlığını her bir sözcüğün ilgili anlamını ve kaynak bağlamını doğrulayarak ortaya koymaktır. Araştırma problemi iki noktada yoğunlaşmaktadır. İlk olarak, XI. yüzyıl Türkçe söz varlığında kayıt, borç ve ödeme, değer, ölçüm, değişim, kaynakların korunması ve tahsisi, doğrulama ile ekonomik usulsüzlük gibi işlevlere karşılık gelen tarihsel göstergelerin ne ölçüde belgelenebildiği araştırılmaktadır. İkinci olarak, bu göstergelerin modern muhasebe kurumlarına ilişkin anakronik çıkarımlara başvurmadan nasıl sınıflandırılabileceği ele alınmaktadır. Önceki çalışmalar DLT'nin iktisadi hayat, ticaret, ölçü birimleri ve iş kavramı bakımından kapsamlı bir söz varlığı sunduğunu göstermiştir. Bu çalışmada araştırma sınırı muhasebe ile ilişkili işlevlerle daraltılmış; sözcükler kaynak ve anlam düzeyinde ayrıştırılmıştır.

Yöntem: Araştırmada kaynak-doğrulamalı tarihsel söz varlığı tasarımı kullanılmıştır. Analiz birimi, aynı yazılış altında farklı anlamların ayrılabildiği ve varyantların ayrı ayrı izlenebildiği "sözcük/anlam kimliği"dir. Türkçe pasaj doğrulamasında temel başvuru Besim Atalay'ın DLT tercümesinin I-III. ciltlerindeki gerçek pasajlarıdır. Kabalcı 2005 edisyonu ikincil kritik başvuru olarak kullanılmıştır. Dankoff-Kelly çalışmasına okuma veya varyant uyuşmazlıklarında karşılaştırma amacıyla başvurulmuştur. TDK dizininin işlevi yer belirleme ve çapraz başvuruyla sınırlandırılmıştır. Başlangıçtaki 333 kimlik Stage-1 doğrulama, hedefli pasaj kurtarma ve varyant çözümünden geçirilmiş; ardından 25 yeniden dondurma önerisi biçim, anlam ve kimlik bütünlüğü açısından hükme bağlanmıştır. Bu süreçte 20 eski kimlik emekliye ayrılmış, dört düzeltilmiş ardıl kimlik eklenmiş ve nihai evren 317'ye sabitlenmiştir. Evren, önceden tanımlanmış dokuz işlev alanında betimsel olarak analiz edilmiştir. Son durumda 283 kimlik VERIFIED, 33 kimlik nihai TEXTUAL INSTABILITY ve bir kimlik PARTIAL statüsündedir. NOT LOCATED veya PENDING statüsünde kimlik kalmamıştır. Token sıklığı ölçümü yapılmamıştır. Raporlanan sayılar, dondurulmuş sözcük/anlam kimliklerinin işlev alanlarına göre dağılımını göstermektedir ve tarihsel yaygınlık ya da kurumsal önem ölçüsü olarak değerlendirilmemiştir.

Bulgular: 317 kimliğin dağılımında en geniş alan "mal, hazine ve sorumluluk"tur (78; %24,6). Bunu "ticaret, kazanç ve ücret" (59; %18,6), "ekonomik usulsüzlük ve kontrol" (49; %15,5), "ölçme ve miktarlandırma" (37; %11,7), "borç, alacak ve ödeme" (27; %8,5), "para, değer ve fiyat" (24; %7,6), "doğrulama ve güvence" (24; %7,6), "kayıt ve belgeleme" (13; %4,1) ve "vergi ve kamu maliyesi" (6; %1,9) izlemektedir. En doğrudan işlevsel paralellikler borç ve ödeme, ölçme ve miktarlandırma, para/değer ve doğrulama alanlarında görülmektedir. Ticaret ve kaynak sorumluluğu kümelerinde bağlamsal unsurlar daha yoğundur. Rüşvet, hırsızlık, çalınan malın tanınması, tanıklık, mühürleme, emanet, borç ödeme, ücret, kazanç ve ölçü-tartı gibi örnekler muhasebe ile ilişkili belirgin işlevsel bağlantılar sunmaktadır. Zenginlik-yoksulluk bildiren sözcükler, salt mal veya malzeme adları ve genel meslek/iş davranışları kapsam dışında tutulmuştur. Karış, bakır, karı ve ogur/ugur gibi eşsesli biçimler anlam düzeyinde ayrı kimlikler olarak ele alınmıştır. Önceki DLT iktisat ve ticaret çalışmalarındaki söz varlığıyla önemli ölçüde örtüşme vardır. Muhasebe ile ilişkili evren, daha sıkı kaynak ve anlam ölçütleriyle sınırlandırılmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme: Bulguların desteklediği çerçeve, XI. yüzyıl söz varlığında muhasebe ile ilişkili işlevlerin tarihsel izleridir. Modern muhasebe sistemi, çift taraflı kayıt düzeni, kurumsal denetim veya çağdaş iç kontrol yapısının varlığına ilişkin bir iddia bu çalışmanın kapsamı dışındadır. DLT; iktisadi ilişkilerin kayda geçirilmesi, borç ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi, değer ve bedelin ifade edilmesi, ölçme ve miktarlandırma, ücret ve kazanç, kamusal yükümlülükler, malın korunması ve paylaşımı, mühür/tanıklık yoluyla doğrulama ve ekonomik usulsüzlükler hakkında kaynakla doğrulanabilir dilsel izler sunmaktadır. Çalışma bu izleri işlevsel paralellikler olarak tanımlamakta ve

sözcük/anlam düzeyinde denetlenebilir bir kanıt zinciriyle göstermektedir. Bu yaklaşım, "proto-muhasebe" gibi geriye dönük kategorilerin kullanılmasını gereksiz kılmaktadır. Atalay tercümesinin bir yorum katmanı olması ve 33 kimliğin TEXTUAL INSTABILITY statüsünde kalması, okuma ve varyant belirsizliklerinin değerlendirmede dikkate alınmasını gerektirmektedir. Ayrıca 317 kimliklik evren tarihsel sıklık veya kurumsal yaygınlık göstergesi olarak kullanılmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Dîvânu Lugâti't-Türk, Muhasebe Tarihi, Tarihsel Sözlükbilim, Kaynak Eleştirisi, Eski Türkçe
JEL Kodları: M41, N01, Z13

HISTORICAL TRACES RELATED TO ACCOUNTING IN THE DÎVÂNU LUGÂTİ'T-TÜRK: AN ANALYSIS AT THE WORD/MEANING LEVEL BASED ON SOURCE VERIFICATION

ABSTRACT

Purpose: The primary purpose of this study is to identify the lexical items in DLT that can be interpreted as related to accounting by verifying the relevant meaning and source context of each word. The research problem focuses on two main points. First, the study investigates the extent to which historical indicators corresponding to functions such as recording, debt and payment, value, measurement, exchange, preservation and allocation of resources, verification, and economic irregularities can be documented in the 11th-century Turkish lexicon. Second, it addresses how these indicators can be classified without resorting to anachronistic inferences regarding modern accounting institutions. Previous studies have shown that DLT offers a comprehensive lexicon in terms of economic life, trade, units of measurement, and the concept of work. In this study, the scope of the research has been narrowed to functions related to accounting; the words have been analyzed at the levels of source and meaning.

Method: The study employed a source-verified historical lexical design. The unit of analysis is the "word/meaning identity," which allows for the distinction of different meanings under the same spelling and the separate tracking of variants. The primary reference for Turkish passage verification is the actual passages in volumes I–III of Besim Atalay's DLT translation. The 2005 Kabalcı edition was used as a secondary critical reference. The Dankoff-Kelly study was consulted for comparison purposes in cases of reading or variant discrepancies. The role of the TDK series was limited to location identification and cross-referencing. The initial 333 identifiers underwent Stage-1 verification, targeted passage retrieval, and variant resolution; subsequently, 25 re-freezing proposals were evaluated in terms of form, meaning, and identifier integrity. During this process, 20 old identifiers were retired, four corrected successor identifiers were added, and the final universe was fixed at 317. The corpus was descriptively analyzed across nine predefined functional domains. In the final state, 283 identities are VERIFIED, 33 identities are in the final TEXTUAL INSTABILITY status, and one identity is in the PARTIAL status. There are no identities remaining in the "NOT LOCATED" or "PENDING" statuses. Token frequency measurements were not performed. The reported numbers show the distribution of frozen word/meaning identities across functional domains and have not been evaluated as a measure of historical prevalence or institutional importance.

Findings: The broadest category among the 317 identities is "property, treasury, and responsibility" (78; 24.6%). This is followed by "trade, earnings, and wages" (59; 18.6%), "economic irregularities and control" (49; 15.5%), "measurement and quantification" (37; 11.7%), "debt, receivables, and payments" (27; 8.5%), "money, value, and price" (24; 7.6%), "verification and assurance" (24; 7.6%), "recording and documentation" (13; 4.1%), and "taxes and public finance" (6; 1.9%). The most direct functional parallels are observed in the areas of debt and payment, measurement and quantification, money/value, and verification. Contextual elements are more pronounced in the clusters of trade and resource responsibility. Examples such as bribery, theft, identification of stolen goods, testimony, sealing, trust, debt repayment, wages, earnings, and weights and measures provide clear functional links to accounting. Words denoting wealth or poverty, mere names of goods or materials, and general occupational or work-related behaviors were excluded from the scope. Homophones such as "karış," "bakır," "karı," and "ogur/ugur" have been treated as distinct entities at the semantic level. There is significant overlap with the lexical inventory from previous DLT studies on economics and trade. The accounting-related lexical universe has been delimited using stricter source and semantic criteria.

Conclusion and Evaluation: The framework supported by the findings consists of historical traces of functions related to accounting in the 11th-century lexicon. Any claim regarding the existence of a modern accounting system, a double-entry bookkeeping system, institutional oversight, or a contemporary internal control structure falls outside the scope of this study. DLT provides verifiable linguistic traces—supported by sources—regarding the recording of economic relationships, the fulfillment of debts and obligations, the expression of value and price, measurement and quantification, wages and earnings, public obligations, the protection and sharing of goods, verification through seals

or witness testimony, and economic irregularities. This study defines these traces as functional parallels and demonstrates them through a verifiable chain of evidence at the word/meaning level. This approach renders the use of retrospective categories such as “proto-accounting” unnecessary. Since Atalay’s translation serves as an interpretive layer and 33 identifiers remain in the “TEXTUAL INSTABILITY” status, reading and variant uncertainties must be taken into account in the evaluation. Furthermore, the universe of 317 identifiers was not used as an indicator of historical frequency or institutional prevalence.

Keywords: Dîvânu Lugâti’t-Türk, History of Accounting, Historical Lexicography, Source Criticism, Old Turkic
JEL Codes: M41, N01, Z13

FİNANSAL HAREKETLERİN HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI DENETİMİNDE KULLANILAN GÜNCEL SİSTEMLER VE UYGULAMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Muhammet Melih Sağıroğlu
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Pazar Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye, melih.sagiroglu@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7850-6584

ÖZET

Finansal ekosistemin dijitalleşmesi, yeni nesil ödeme teknolojilerinin yaygınlaşması ve elektronik ticaret hacminin hızla büyümesi; kamu mali yönetiminde finansal hareketlerin denetim süreçlerini doğrudan dönüştürmüştür. Bu doğrultuda Hazine ve Maliye Bakanlığı; Vergi Denetim Kurulu (VDK), Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) ve Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) bünyesinde kayıt dışı ekonomiyle mücadele etmek, vergi güvenliğini sağlamak ve mali şeffaflığı artırmak amacıyla kapsamlı dijital bilişim altyapılarını ve denetim mekanizmalarını yürürlüğe koymuştur.

Bu çalışmanın temel amacı; Türkiye'de finansal hareketlerin denetiminde aktif olarak kullanılan güncel kamu bilişim sistemlerini, idari uygulamaları ve kurumlar arası entegre veri paylaşım modellerini sistematik bir yaklaşımla incelemek ve değerlendirmektir. Çalışmada herhangi bir ampirik veri analizi, ekonometrik tahminleme veya istatistiki modelleme yapılmamış olup; yürürlükteki mevzuat hükümleri, kurumsal raporlar, idari tebliğler ve kamuya açık denetim bilişim sistemleri esas alınarak kavramsal, yapısal ve betimsel bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan ve işleyiş dinamikleri değerlendirilen başlıca güncel sistem ve uygulamalar şunlardır:

İlk olarak; mükellef hesap hareketleri, fatura verileri ve mal akışlarının anlık çapraz eşleştirmesini gerçekleştiren KAŞİF karar destek sistemi ile büyük veri işleme kapasitesine sahip VDK-MİHENK platformunun kurumsal işleyişi ele alınmaktadır.

İkinci olarak; Banka ve Finansal Kurumlar Bilgi Transfer Sistemi (BTRANS) aracılığıyla toplanan bankacılık hareketleri, IBAN transferleri, yeni nesil Ödeme Kaydedici Cihaz (ÖKC) ve POS cihazı eşleştirmeleri, e-ticaret pazar yeri veri akışları ile kripto varlık hizmet sağlayıcıları bildirimlerinin denetim sistemine entegrasyonu incelenmektedir. Üçüncü olarak; OECD standartları doğrultusunda mükellef haklarını gözeten İncelemeye Hazırlık Dosyası (VDK-İHD) ile ceza öncesi erken bilgilendirme ve mükellef farkındalığı sunan Bilinç Platformu gibi önleyici ve gönüllü uyumu teşvik eden güncel idari mekanizmalar değerlendirilmektedir.

Son olarak; MASAK koordinasyonunda yürütülen şüpheli işlem bildirimleri ve suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede kullanılan kurumsal veri entegrasyon kanallarına yer verilmektedir. Sonuç olarak çalışma; Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hayata geçirilen güncel bilişim altyapılarını, teknolojik denetim araçlarını ve idari uygulamaları bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koyarak literatüre ve uygulamacılara güncel bir sistem haritası sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Denetim Sistemleri, Hazine ve Maliye Bakanlığı, VDK-MİHENK, BTRANS, Kayıt Dışı Ekonomi
JEL Kodları: H26, G28, K34, M42

AN EVALUATION OF CONTEMPORARY SYSTEMS AND PRACTICES USED IN THE AUDIT OF FINANCIAL TRANSACTIONS BY THE MINISTRY OF TREASURY AND FINANCE

ABSTRACT

The rapid digitalization of the financial ecosystem, the widespread adoption of next-generation payment technologies, and the expansion of electronic commerce have fundamentally transformed the audit processes of financial transactions within public financial management. In response, the Ministry of Treasury and Finance—in close coordination with the Tax Inspection Board (VDK), the Turkish Revenue Administration (GİB), and the Financial Crimes Investigation Board (MASAK)—has deployed comprehensive digital information systems and administrative mechanisms to combat the shadow economy, ensure tax compliance, and enhance fiscal transparency.

The primary objective of this study is to systematically present, examine, and evaluate the contemporary public information systems, administrative applications, and inter-agency integrated data-sharing models actively utilized in the audit of financial movements in Türkiye. This study does not incorporate any empirical data analysis, econometric estimations, or statistical modeling; rather, it conducts a conceptual, structural, and descriptive evaluation based on prevailing tax legislation, administrative circulars, official reports, and publicly accessible audit information architectures. The principal contemporary systems and applications examined in this study include:

First, the operational frameworks of machine learning-driven decision support platforms, notably KAŞİF and VDK-MİHENK, which perform automated cross-examinations between financial movements, banking records, and commercial invoicing data.

Second, centralized data collection networks operated through the BTRANS data warehouse, which systematically monitors commercial IBAN transfers, next-generation Point-of-Sale (POS) and fiscal cash register integrations, online marketplace transactions, and crypto-asset provider reports. Third, preventive compliance instruments aligned with OECD standards, specifically the Pre-Audit Preparation File (VDK-İHD) and the Bilinç Platform, which aim to foster voluntary tax compliance and provide early administrative awareness prior to formal tax penalties.

Finally, institutional data integration systems managed by MASAK regarding suspicious transaction reporting (STR) and anti-money laundering controls are thoroughly detailed. Consequently, this study provides a comprehensive overview of the contemporary information technology infrastructure and administrative audit practices implemented by the Ministry of Treasury and Finance.

Keywords: Financial Audit Systems, Ministry of Treasury and Finance, VDK-MİHENK, BTRANS, Shadow Economy
JEL Codes: H26, G28, K34, M42

GEÇİŞ DÖNEMİNDEKİ FİNANSAL SİSTEMLERDE ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK: TÜRK DÜNYASI İÇİN ENTEGRE BİR RİSK–KONTROL–GÜVENCE MODELİ

Dr. Öğr. Üyesi Hami Aydın
Beykoz Üniversitesi, İstanbul-Türkiye İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finans (İngilizce) Bölümü, hamiaydin@beykoz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8806-9680

ÖZET

Amaç: Finansal sistemler; ekonomik dalgalanma, jeopolitik belirsizlik, dijital dönüşüm, siber tehditler, sürdürülebilirlik baskıları, düzenleyici değişiklikler ve artan paydaş beklentilerinden kaynaklanan birbiriyle bağlantılı risklere giderek daha fazla maruz kalmaktadır. Bu nedenle örgütsel dayanıklılık, yalnızca sermaye, likidite veya krize müdahale mekanizmaları aracılığıyla finansal şokları soğurma kapasitesi olarak değil; aynı zamanda kurumsal risk yönetimi (ERM), iç kontrol, bağımsız güvence, örgütsel öğrenme ve uyarlanabilir karar alma süreçlerini birbirine bağlayan bütünleşik bir yönetişim mimarisinin sonucu olarak anlaşılmalıdır. Güncel literatür ERM ile iç denetim, ERM ile dayanıklılık, iç kontrol ile örgütsel etkinlik ve iç denetim ile yönetişim arasındaki ilişkileri ortaya koymakla birlikte, bu araştırma alanları parçalı kalmaktadır. ERM, iç kontrol ve iç denetim güvencesinin örgütsel dayanıklılığı birlikte nasıl oluşturduğu ise, özellikle heterojen kurumsal ortamlarda, görece sınırlı biçimde incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışma, **Bütünleşik Risk-Kontrol-Güvence Dayanıklılık Modeli'ni (IRCAR)** geliştirmekte ve şu hususları incelemektedir: (1) ERM, iç kontrol ve iç denetim güvencesinin örgütsel dayanıklılığı güçlendirmek üzere nasıl bütünleştirilebileceği; (2) Türk Dünyası'nda sürdürülebilir finansal kalkınmayı hangi kurumsal ve güvence mekanizmalarının destekleyebileceği; ve (3) Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan arasındaki kurumsal ve düzenleyici farklılıkların modelin uygulanabilirliğini nasıl etkilediği. *Geçiş sürecindeki finansal sistemler* ifadesi burada, bu ülkelerin tümünü geçiş ekonomileri olarak tek tip bir sınıflandırmaya tabi tutmaktan ziyade süregelen kurumsal, düzenleyici, yönetişimsel, teknolojik ve sürdürülebilirlikle ilgili dönüşümü ifade etmektedir.

Yöntem: Çalışma üç aşamalı bir araştırma tasarımını benimsemektedir. İlk aşamada, 2020-2026 dönemini kapsayan sistematik literatür taramasında Scopus ve Web of Science yayınları, ilgili TR Dizin çalışmalarıyla desteklenerek incelenmektedir. Tarama; finansal ve örgütsel dayanıklılık, ERM, risk yönetişimi, iç kontrol, iç denetim, güvence, finansal kuruluşlar, yükselen/geçiş ekonomileri ve sürdürülebilirlik konularına odaklanmaktadır. İkinci aşamada, yönetişim, risk, kontrol, güvence, dayanıklılık ve sürdürülebilirliğin nasıl kavramsallaştırıldığını belirlemek amacıyla COSO İç Kontrol Çerçevesi, COSO ERM Çerçevesi, IIA Küresel İç Denetim Standartları, Üçlü Hat Modeli, ISO 31000, Basel Komitesi çerçeveleri ve OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. Üçüncü aşamada ise bu analizlerden türetilen yapılar ve ilişkiler IRCAR kapsamında sentezlenmekte ve Türk Dünyası'ndaki beş ülkenin seçili finansal, düzenleyici, yönetişim ve güvence özelliklerini inceleyen karşılaştırmalı bir kurumsal katmanla tamamlanmaktadır.

Bulgular: Kavramsal sentez, mevcut araştırmaların ERM'yi, iç kontrolü, iç denetimi ve örgütsel dayanıklılığı ağırlıklı olarak ayrı ayrı veya ikili ilişkiler üzerinden ele aldığını göstermektedir. Önerilen IRCAR mimarisi, bu mekanizmaları şu dizilim içinde bütünleştirmektedir:

*Kurumsal ve Düzenleyici Çevre → Yönetişim ve Risk Kültürü → Risk İstihbaratı ve ERM → İç Kontrol ve Riske Yanıt → İç Denetim ve Bağımsız Güvence → Güvence Geri Bildirimi ve Örgütsel Öğrenme → Uyarlanabilir Yönetişim → Öngörme, Şokları Soğurma, Uyum Sağlama ve Toparlanma → Örgütsel Dayanıklılık → Sürdürülebilir Finansal Kalkınma***.**

Modelin ayırt edici özelliklerinden biri geri bildirim mantığıdır: iç denetim güvencesi sürecin son noktası değildir; güvence bulguları risk değerlendirmesi, kontrol tasarımı, yönetişim kararları ve örgütsel öğrenme süreçlerine geri bildirim sağlamaktadır. Dolayısıyla kurumsal heterojenlik, IRCAR'ın Türk Dünyası'ndaki uygulanabilirliğini etkileyen bağlamsal bir koşul olarak ortaya çıkmaktadır. Sistematik incelemeye ve ülke düzeyindeki karşılaştırmaya ilişkin ayrıntılı bulgular tam metinde sunulacaktır.

Sonuç ve Değerlendirme: IRCAR, dayanıklılığı yalnızca risk, kontrol ve güvence mekanizmalarının varlığının değil, bu mekanizmaların **bütünleşme kalitesinin, bilgi akışlarının, geri bildirim mekanizmalarının ve uyum sağlama kapasitesinin** bir sonucu olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu nedenle iç denetim, geçmişe dönük kontrol doğrulamasının ötesinde, örgütsel öğrenme ve uyum sağlama süreçlerine katkıda bulunan bağımsız bir güvence mekanizması olarak konumlandırılmakta; iç kontrol risk yanıtlarını uygulamaya geçirirken ERM ileriye dönük risk istihbaratı sağlamaktadır. Kuramsal açıdan çalışma, parçalı araştırma alanlarını dinamik bir dayanıklılık mimarisi içinde bütünleştirmektedir. Mesleki açıdan ise ikame bir çerçeve önermek yerine başlıca uluslararası risk, kontrol, denetim ve yönetişim çerçevelerinin birbirini tamamlayan unsurlarını ilişkilendirmektedir. Bölgesel açıdan IRCAR, ortak risk-kontrol-güvence ilkelerini ülkeye özgü kurumsal koşullardan ayırmakta; böylece finansal kuruluşlar ile Türk Dünyası'ndaki düzenleyici, denetleyici ve mesleki kurumlar arasında daha güçlü iş birliği için uyarlanabilir bir kavramsal temel sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Dayanıklılık, Kurumsal Risk Yönetimi, İç Kontrol, İç Denetim, Türk Dünyası
JEL Kodları: G21, G28, G32, M42

ORGANIZATIONAL RESILIENCE IN TRANSITIONAL FINANCIAL SYSTEMS: AN INTEGRATED RISK–CONTROL–ASSURANCE MODEL FOR THE TURKIC WORLD

ABSTRACT

Purpose: Financial systems are increasingly exposed to interconnected risks arising from economic volatility, geopolitical uncertainty, digital transformation, cyber threats, sustainability pressures, regulatory change, and growing stakeholder expectations. Consequently, organizational resilience should not be understood merely as the capacity to absorb financial shocks through capital, liquidity, or crisis-response mechanisms, but also as an outcome of an integrated governance architecture linking enterprise risk management (ERM), internal control, independent assurance, organizational learning, and adaptive decision-making. Although recent literature establishes relationships between ERM and internal audit, ERM and resilience, internal control and organizational effectiveness, and internal audit and governance, these streams remain fragmented. Comparatively limited attention has been devoted to explaining how ERM, internal control, and internal audit assurance collectively generate organizational resilience, particularly across heterogeneous institutional environments. Accordingly, this study develops an **Integrated Risk–Control–Assurance Resilience Model (IRCAR)** and investigates: (1) how ERM, internal control, and internal audit assurance can be integrated to strengthen organizational resilience; (2) which institutional and assurance mechanisms can support sustainable financial development in the Turkic World; and (3) how institutional and regulatory differences across Türkiye, Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, and Uzbekistan affect the model's applicability. *Transitional financial systems* refers here to continuing institutional, regulatory, governance, technological, and sustainability-related transformation rather than to a uniform classification of these countries as transition economies.

Method: The study adopts a three-stage design. First, a systematic literature review covering 2020–2026 examines Scopus and Web of Science publications, supplemented by relevant TR Dizin studies, focusing on financial and organizational resilience, ERM, risk governance, internal control, internal audit, assurance, financial institutions, emerging/transition economies, and sustainability. Second, the COSO Internal Control Framework, COSO ERM Framework, IIA Global Internal Audit Standards, Three Lines Model, ISO 31000, Basel Committee frameworks, and OECD corporate governance principles are comparatively analyzed to identify how governance, risk, control, assurance, resilience, and sustainability are conceptualized. Third, the constructs and relationships derived from these analyses are synthesized into IRCAR and complemented by a comparative institutional layer examining selected financial, regulatory, governance, and assurance characteristics of the five Turkic countries.

Findings: The conceptual synthesis indicates that existing research predominantly treats ERM, internal control, internal audit, and organizational resilience separately or through bilateral relationships. The proposed IRCAR architecture integrates these mechanisms through the sequence:

Institutional and Regulatory Environment → Governance and Risk Culture → Risk Intelligence and ERM → Internal Control and Risk Response → Internal Audit and Independent Assurance → Assurance Feedback and Organizational Learning → Adaptive Governance → Anticipation, Absorption, Adaptation, and Recovery → Organizational Resilience → Sustainable Financial Development.

A defining feature is its feedback logic: internal audit assurance is not the endpoint; assurance findings feed back into risk assessment, control design, governance decisions, and organizational learning. Thus, institutional heterogeneity emerges as a contextual condition affecting IRCAR's applicability across the Turkic World. Detailed systematic-review and country-level comparative findings will be reported in the full paper.

Conclusion and Evaluation: IRCAR conceptualizes resilience as an outcome not merely of the existence of risk, control, and assurance mechanisms, but of their **integration quality, information flows, feedback mechanisms, and adaptive capacity**. Internal audit is therefore positioned beyond backward-looking control verification as an independent assurance mechanism contributing to organizational learning and adaptation; internal control operationalizes risk responses, while ERM

provides forward-looking risk intelligence. Theoretically, the study integrates fragmented research streams within a dynamic resilience architecture. Professionally, it connects complementary elements of major international risk, control, audit, and governance frameworks rather than proposing a substitute framework. Regionally, IRCAR distinguishes common risk–control–assurance principles from country-specific institutional conditions, thereby providing an adaptable conceptual foundation for financial institutions and for enhanced cooperation among regulatory, supervisory, and professional institutions across the Turkic World.

Keywords: Organizational Resilience, Enterprise Risk Management, Internal Control, Internal Audit, Turkic World
JEL Codes: G21, G28, G32, M42

SİGORTA KÂRLILIĞININ TAHMİNİNDE MAKİNE ÖĞRENMESİ MODELLERİ: TÜRKİYE'DEKİ HAYAT VE HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNDEN BULGULAR

Prof. Dr. Rafet Aktaş
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Ankara, Türkiye, raktas@aybu.edu.tr, ORCID: 0009-0008-8033-4604

Dr. Cansu Ergenç Özdaş
cansuergenc@aybu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4722-0911

Dr. Şevket Durmaz
sdurmaz@aybu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7488-7132

ÖZET

Doğru kârlılık tahminleri, sigorta şirketlerinin sermaye tahsisi, risk yönetimi ve stratejik planlaması açısından merkezi öneme sahiptir; ancak model performansı sigorta segmentleri arasında önemli ölçüde farklılaşabilmektedir. Bu çalışma, Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin net kârlılığını hayat, hayat dışı ve birleştirilmiş örneklemler itibarıyla tahmin etmede ağaç tabanlı ve sinir ağı temelli yaklaşımları karşılaştırmaktadır. Analizde şirketlerin 2014-2024 dönemine ait gelir tabloları ve bilançoları kullanılmakta ve maliyet, kârlılık ve gelir etkinliğini temsil eden 18 finansal oran oluşturulmaktadır. Eksik değerlerin ele alınması, aykırı değer taraması, kodlama, ölçekleme ve özellik seçiminin ardından veriler eğitim ve test kümelerine (%80/%20) ayrılmakta; model ayarlamasında doğrulama ve çapraz doğrulama kullanılmaktadır. Altı ağaç tabanlı model (Karar Ağacı, Bagging, Rastgele Orman, AdaBoost, Gradyan Artırma Makinesi ve XGBoost) ile dört sinir ağı modeli (yapay sinir ağı, evrişimli sinir ağı, tekrarlayan sinir ağı ve uzun kısa süreli bellek ağı) MSE, RMSE ve MAE kullanılarak değerlendirilmektedir.

Bulgular, segmentlere özgü belirgin farklılıklar ortaya koymaktadır. Hayat sigortası şirketlerinde CNN en düşük hata değerlerine ulaşmış (MSE = 0,073; RMSE = 0,270; MAE = 0,178) ve en güçlü ağaç tabanlı model olan XGBoost'u (sırasıyla 0,084; 0,290 ve 0,201) küçük bir farkla geride bırakmıştır. Hayat dışı sigorta şirketlerinde AdaBoost en iyi performansı göstermiş (MSE = 0,374; RMSE = 0,612; MAE = 0,311) ve tüm sinir ağı alternatiflerini aşmıştır. Birleştirilmiş örneklemde XGBoost genel olarak en güçlü performansı kaydetmiştir (MSE = 0,501; RMSE = 0,708; MAE = 0,350). Özellik önemi analizleri, faaliyet gideri yoğunluğu ile kârlılık-etkinlik göstergelerini tutarlı biçimde etkili tahmin ediciler olarak belirlemektedir. Duyarlılık testleri ayrıca, ağaç tabanlı modellerin özelliklerdeki değişiklikler ve alternatif veri bölümlendirmeleri karşısında genel olarak daha kararlı olduğunu göstermektedir.

Çalışma, hiçbir algoritmanın tüm sigorta segmentlerinde aynı ölçüde optimal olmadığını göstermektedir. Sinir ağları hayat sigortası örüntülerinde avantaj sağlarken, ağaç tabanlı topluluk yöntemleri hayat dışı ve birleştirilmiş portföylerde daha yüksek doğruluk ve kararlılık sunmaktadır. Bu sonuçlar, veriye dayalı tahmin ve finansal karar alma süreçlerini güçlendirmek isteyen sigorta şirketleri için segmente özgü yol gösterici bulgular sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Makine Öğrenmesi, Kârlılık Tahmini, Sigortacılık, Hayat Sigortası, Hayat Dışı Sigorta, Finansal Etkinlik
JEL Kodları: G21, G28, G32, M42

MACHINE LEARNING MODELS FOR INSURANCE PROFITABILITY FORECASTING: EVIDENCE FROM LIFE AND NON-LIFE INSURERS IN TÜRKİYE

ABSTRACT

Accurate profitability forecasts are central to insurers' capital allocation, risk management, and strategic planning, yet model performance may vary substantially across insurance segments. This study compares tree-based and neural-network approaches to forecasting the net profitability of life, non-life, and pooled insurance companies operating in Türkiye. The analysis uses firms' income statements and balance sheets for 2014-2024 and constructs 18 financial ratios representing cost, profitability, and revenue efficiency. After missing-value treatment, outlier screening, encoding, scaling, and feature selection, the data are divided into training and test sets (80/20), with validation and cross-validation used for model tuning. Six tree-based models (Decision Tree, Bagging, Random Forest, AdaBoost, Gradient Boosting Machine, and XGBoost) and four neural-network models (artificial neural network, convolutional neural network, recurrent neural network, and long short-term memory) are evaluated using MSE, RMSE, and MAE.

The findings reveal marked segment-specific differences. For life insurers, the CNN achieves the lowest errors (MSE = 0.073, RMSE = 0.270, MAE = 0.178), slightly outperforming XGBoost, the strongest tree-based model (0.084, 0.290, and 0.201, respectively). For non-life insurers, AdaBoost performs best (MSE = 0.374, RMSE = 0.612, MAE = 0.311), surpassing all neural-network alternatives. In the pooled sample, XGBoost records the strongest overall performance (MSE = 0.501, RMSE = 0.708, MAE = 0.350). Feature-importance analyses consistently identify operating-expense intensity and profitability-efficiency indicators as influential predictors. Sensitivity tests further indicate that tree-based models are generally more stable under feature perturbations and alternative data partitions.

The study shows that no single algorithm is uniformly optimal across insurance segments. Neural networks are advantageous for life-insurance patterns, whereas ensemble tree methods provide greater accuracy and stability for non-life and pooled portfolios. These results offer segment-specific guidance for insurers seeking to strengthen data-driven forecasting and financial decision-making.

Keywords: Machine Learning, Profitability Forecasting, Insurance, Life Insurance, Non-Life Insurance, Financial Efficiency
JEL Codes: G21, G28, G32, M42

VOLATİLİTENİN PİYASA LİKİDİTESİNE ETKİSİ: BIST 100 ENDEKSİ ÜZERİNE BİR ANALİZ[1]

Prof. Dr. Ali İhsan Akgün
İzmir Bakırçay Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
aliihsan.akgun@bakircay.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6441-8196

Yüksek Lisans Öğrencisi Ada Derin Ateş
İzmir Bakırçay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme ABD, adaderinates35@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, BIST 100 endeksinde volatilitenin piyasa likiditesi üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada 2012–2022 dönemine ait aylık veriler kullanılmıştır. Piyasa likiditesi Amihud İllikidite Oranı (ILLIQ) ile ölçülürken, volatilite göstergeleri olarak Parkinson Volatilitesi, 3 Aylık Tarihsel Volatilite (Hist3M) ve GARCH(1,1) koşullu volatilite modeli kullanılmıştır. Volatilite ile likidite arasındaki ilişki regresyon analizi, VAR modeli ve Granger nedensellik testi aracılığıyla değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, volatilite şoklarının piyasa likiditesi üzerinde kısa vadede anlamlı etkiler yarattığını göstermektedir. Sonuçlar, BIST 100 endeksinde volatilite-likidite ilişkisinin dinamik bir yapıya sahip olduğunu göstermekte ve gelişmekte olan piyasalarda volatilite şoklarının likidite kırılganlığı üzerindeki rolüne ilişkin önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Volatilite, Piyasa Likiditesi, Amihud İllikidite Oranı, BIST100, Mikro Yapısı, Finansal İstikrar, Gelişmekte Olan Piyasalar
JEL Kodları: C22, C58, G12, G14

[1] Bu çalışma Ada Derin ATEŞ tarafından hazırlanmakta olan, İzmir Bakırçay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Tezli Yüksek Lisans Programı'nda "Volatilitenin Piyasa Likiditesine Etkisi: BIST 100 ve S&P 500 Endekslerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Analiz" başlıklı Yüksek Lisans Tezinden kısmı olarak türetilmiştir.

THE EFFECT OF VOLATILITY ON MARKET LIQUIDITY: AN ANALYSIS OF THE BIST 100 INDEX

ABSTRACT

This study aims to examine the impact of volatility on market liquidity in the BIST 100 Index. Monthly data covering the period between 2012 and 2022 were utilized. Market liquidity was measured using the Amihud Illiquidity Ratio (ILLIQ), while volatility was represented by Parkinson Volatility, 3-Month Historical Volatility (Hist3M), and the GARCH(1,1) conditional volatility model. The relationship between volatility and liquidity was analyzed through regression analysis, the Vector Autoregression (VAR) model, and the Granger causality test. The findings indicate that volatility shocks have significant short-term effects on market liquidity. Overall, the findings suggest that the volatility–liquidity relationship in the BIST 100 Index is dynamic in nature and provide important insights into the role of volatility shocks in shaping liquidity fragility within emerging financial markets.

Keywords: Volatility, Market Liquidity, Amihud Illiquidity Ratio, BIST100, Market Microstructure, Financial Stability, Emerging Markets
JEL Codes: C22, C58, G12, G14

ENERJİ EMTİALARI VE DEĞERLİ METALLER PORTFÖYLERİNDE SHARPE ORANINA DAYALI RİSK-GETİRİ PERFORMANSI: 2010-2025 DÖNEMİNE İLİŞKİN AMPİRİK BİR ANALİZ

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Fatih Boz
KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Enerji Yönetimi Bölümü, Konya, Türkiye, fatih.boz@karatay.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1470-3084

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın temel amacı, enerji emtialarından Brent petrol, West Texas Intermediate (WTI) petrolü ve Henry Hub doğal gazının, altın, gümüş, bakır, platin ve paladyumdan oluşan beş önemli değerli metalle ayrı ayrı birleştirilmesiyle oluşturulan portföylerin risk-getiri performansını Markowitz ortalama-varyans çerçevesi ve Sharpe oranı temelinde ampirik olarak incelemek ve Sharpe oranına dayalı optimal (teğet) portföylerin eşit ağırlıklı portföylere kıyasla istatistiksel olarak üstün performans sağlayıp sağlamadığını test etmektir.

Yöntem: Analizde, Ocak 2010-Aralık 2025 dönemini kapsayan, investing.com veri tabanından elde edilen 192 aylık ABD doları cinsinden fiyat verisi kullanılmıştır. Her bir enerji emtiası için beş değerli metalle birlikte önce eşit ağırlıklı bir başlangıç portföyü oluşturulmuş, ardından Excel Solver aracılığıyla, tam yatırım ve açığa satış yasağı kısıtları altında Sharpe oranı maksimize edilerek teğet portföy belirlenmiştir. Risksiz faiz oranı, örneklem dönemindeki ortalama 10 yıllık ABD Hazine tahvili getirisiyle (%2,59) temsil edilmiştir. Başlangıç ve optimal portföyler arasındaki risk ve getiri farklarının anlamlılığı GraphPad Prism'de Pitman-Morgan testi ve eşleştirilmiş t-testi ile, emtia-değerli metal ilişkisi ise Pearson korelasyon analiziyle değerlendirilmiştir.

Bulgular: Bulgular, Sharpe oranına dayalı optimizasyonun eşit ağırlıklı portföylere kıyasla beklenen yıllık getiriyi %7 ile %20 arasında artırdığını ve toplam riski %18 ile %21 arasında azalttığını göstermektedir; risk azalışı her üç senaryo için de %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunurken, getiri artışı anlamlı bulunmamıştır. Optimal portföyler, değerli metal sepetiyle anlamlı pozitif korelasyonu nedeniyle (r=0,35-0,39) ham petrole yalnızca marjinal bir ağırlık (Brent için %1,34, WTI için %2,43) ayırırken, değerli metallerle korelasyonu istatistiksel olarak sıfırdan ayırt edilemeyen (r=-0,02) doğal gaza belirgin biçimde daha yüksek bir ağırlık (%10,26) vermektedir.

Sonuç ve Değerlendirme: Sonuç olarak çalışma, enerji emtiaları ile değerli metaller arasındaki kovaryans yapısını dikkate alan portföy çeşitlendirme stratejilerinin riski istatistiksel olarak anlamlı biçimde azaltabileceğini ve doğal gazın petrol piyasası ile jeopolitik şoklara karşı etkili bir asimetrik koruma aracı olarak hizmet edebileceğini ortaya koymaktadır. Çalışma, klasik Markowitz/Sharpe çerçevesini Brent, WTI ve Henry Hub'ı ayrı ve karşılaştırılabilir enerji senaryoları olarak ele alarak literatürdeki bir boşluğu doldurmakta ve uluslararası portföy yönetiminde enerji emtialarının, sadece petrole değil, düşük kovaryanslı doğal gaz gibi bileşenlere de rasyonel ağırlıklarla dahil edilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sharpe Oranı, Portföy Optimizasyonu, Ortalama-Varyans Analizi, Enerji Emtiaları, Değerli Metaller
JEL Kodları: G11, G12, Q02

SHARPE RATIO-BASED RISK-RETURN PERFORMANCE OF ENERGY COMMODITY AND PRECIOUS METAL PORTFOLIOS: AN EMPIRICAL ANALYSIS OF THE 2010-2025 PERIOD

ABSTRACT

Purpose: The primary aim of this study is to empirically examine, within the Markowitz mean-variance framework and on the basis of the Sharpe ratio, the risk-return performance of portfolios constructed by separately combining the energy commodities Brent crude oil, West Texas Intermediate (WTI) crude oil, and Henry Hub natural gas with five major precious metals (gold, silver, copper, platinum, and palladium), and to test whether Sharpe ratio-based optimal (tangency) portfolios statistically outperform equally weighted portfolios.

Method: The analysis uses 192 monthly price observations denominated in U.S. dollars, obtained from the Investing.com database and covering the period from January 2010 to December 2025. For each energy commodity, an initially equally weighted portfolio was constructed with the five precious metals; the tangency portfolio was then identified by maximizing the Sharpe ratio in Excel Solver subject to full-investment and no-short-selling constraints. The risk-free rate was represented by the average yield on 10-year U.S. Treasury bonds over the sample period (2.59%). The significance of the differences in risk and return between the initial and optimal portfolios was assessed in GraphPad Prism using the Pitman-Morgan test and paired t-test, while the relationship between each commodity and the precious metals was evaluated using Pearson correlation analysis.

Findings: The findings show that Sharpe ratio-based optimization increases expected annual returns by between 7% and 20% and reduces total risk by between 18% and 21% relative to equally weighted portfolios. The risk reduction is statistically significant at the 1% level in all three scenarios, whereas the increase in return is not statistically significant. Owing to their significant positive correlations with the precious-metals basket ($r = 0.35$-0.39), the optimal portfolios assign only marginal weights to crude oil (1.34% for Brent and 2.43% for WTI). In contrast, they assign a markedly higher weight (10.26%) to natural gas, whose correlation with the precious metals is statistically indistinguishable from zero ($r = -0.02$).

Conclusion and Evaluation: Overall, the study demonstrates that portfolio diversification strategies accounting for the covariance structure between energy commodities and precious metals can reduce risk in a statistically significant manner and that natural gas can serve as an effective asymmetric hedge against oil-market and geopolitical shocks. By treating Brent, WTI, and Henry Hub as distinct and comparable energy scenarios within the classical Markowitz-Sharpe framework, the study addresses a gap in the literature and suggests that international portfolio management should assign rational weights not only to oil but also to low-covariance components such as natural gas.

Keywords: Sharpe Ratio, Portfolio Optimization, Mean-Variance Analysis, Energy Commodities, Precious Metals
JEL Codes: G11, G12, Q02

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AÇIKLAMALARININ KODLANMASINDA BÜYÜK DİL MODELLERİ: ARAŞTIRMACININ REFERANS KODLAMASI İLE BİR KARŞILAŞTIRMA

Dr. Öğr. Üyesi Murat Özdemir
Giresun Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Giresun, Türkiye,
murat.ozdemir@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6608-6511

ÖZET

Amaç: Sürdürülebilirlik raporlamasının yaygınlaşması ve raporların kapsamının genişlemesi, şirket açıklamalarının sistematik ve belirli ölçütlere göre değerlendirilmesini önemli hale getirmektedir. Bununla birlikte, sürdürülebilirlik raporlarının ayrıntılı yapısı, bu raporların araştırmacılar tarafından incelenmesini ve kodlanmasını zaman alan bir süreç haline getirmektedir. Büyük dil modellerinin (LLM) metinleri sınıflandırma ve belirli ölçütlere göre değerlendirme kapasitesi, sürdürülebilirlik raporlarının incelenmesinde bu modellerin kullanımını gündeme getirmektedir. Ancak, LLM kodlamalarının araştırmacının referans kodlamasıyla ne ölçüde uyum gösterdiği henüz net değildir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS) temelinde sürdürülebilirlik açıklamalarının kodlanmasında LLM kodlaması ile araştırmacının referans kodlaması arasındaki uyum ve farklılıkları incelemektir.

Yöntem: Araştırmada, açıklama kapsamı ve düzeyi bakımından farklılık gösteren beş şirketin sürdürülebilirlik raporu incelenmiştir. Şirketlerin seçiminde raporlardaki TSRS-1 ve TSRS-2 açıklama düzeyleri dikkate alınmıştır. Analizde, TSRS-1 ve TSRS-2'de yer alan açıklamalara dayalı olarak oluşturulan 20 değerlendirme kriteri kullanılmıştır. Beş şirket ve 20 kriter üzerinden toplam 100 kodlama birimi oluşturulmuştur. Her bir kodlama birimi, araştırmacının referans kodlaması ile ChatGPT ve Gemini tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Tüm değerlendiriciler için aynı kriterler ve puanlama yönergesi kullanılmıştır. Kodlamalarda üçlü bir ölçek kullanılmıştır: 0 puan ilgili açıklamanın bulunmadığını, 0,5 puan açıklamanın kısmen mevcut olduğunu, 1 puan ise kriterin tam olarak açıklandığını göstermektedir. Sonuç olarak, 100 kodlama birimi için üç değerlendiriciye ait toplam 300 kodlama kararı elde edilmiştir. Değerlendiriciler arasındaki uyum, yüzde uyum ve ağırlıklı Cohen's kappa katsayısı kullanılarak incelenmiştir. Ağırlıklı Cohen's kappa, 0, 0,5 ve 1 puanları arasındaki farklılıkların derecesini dikkate alacak şekilde hesaplanmıştır. Araştırmacı–ChatGPT, araştırmacı–Gemini ve ChatGPT–Gemini arasındaki uyum ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Ayrıca, uyumsuzlukların hangi TSRS kriterlerinde yoğunlaştığı incelenmiştir.

Bulgular: Araştırmacı ile ChatGPT arasındaki tam uyum %72,0, Gemini ile arasındaki uyum ise %53,0 olarak bulunmuştur. Ağırlıklı Cohen's kappa sonuçları da ChatGPT'nin araştırmacı kodlamasıyla Gemini'ye kıyasla daha yüksek uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. ChatGPT'deki uyumsuzlukların büyük bölümü, araştırmacının kısmi açıklama olarak kodladığı durumların tam açıklama olarak değerlendirilmesinden kaynaklanmıştır. Gemini'de ise farklılıklar araştırmacı kodlamasına göre zıt yönlerde ortaya çıkmıştır. ChatGPT'nin uyumu özellikle nitel ve nicel kriterlerde daha yüksekken, Gemini'nin uyumu nicel kriterlerde %45,0'a düşmüştür. Her iki modelde de TSRS-2 kriterlerindeki uyum TSRS-1'e göre daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç ve Değerlendirme: Çalışma, LLM'lerin TSRS temelinde sürdürülebilirlik açıklamalarını kodlarken araştırmacının referans kodlamasından farklı sonuçlar ortaya koyduğunu göstermektedir. ChatGPT, araştırmacının referans kodlamasıyla Gemini'den daha yüksek uyum göstermiştir. ChatGPT'deki farklılıkların çoğu, kısmi açıklamaların tam açıklama olarak kodlanmasından kaynaklanmıştır. Gemini'deki farklılıklar ise araştırmacının referans kodlamasına göre zıt yönlerde ortaya çıkmıştır. Bulgular, LLM'lerin kodlama sırasında araştırmacıya destek sağlayan araçlar olarak değerlendirilebileceğini, ancak nihai kodlama kararlarının araştırmacı tarafından verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: TSRS, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Büyük Dil Modelleri, Yapay Zekâ, İçerik Analizi
JEL Kodları: M41, Q56

LARGE LANGUAGE MODELS IN THE CODING OF SUSTAINABILITY DISCLOSURES: A COMPARISON WITH RESEARCHER REFERENCE CODING

ABSTRACT

Objective: The increasing prevalence of sustainability reporting and the expanding scope of these reports make it essential to evaluate corporate disclosures systematically and according to specific criteria. However, the detailed structure of sustainability reports makes the process of analyzing and coding them by researchers time-consuming. The ability of large language models (LLMs) to classify texts and evaluate them according to specific criteria has prompted interest in using these models to analyze sustainability reports. However, it is not yet clear to what extent LLM coding aligns with the researcher's reference coding. The purpose of this study is to examine the agreement and differences between LLM coding and the researcher's reference coding when coding sustainability disclosures based on the Turkish Sustainability Reporting Standards (TSRS).

Method: The study examined the sustainability reports of five companies that differed in terms of the scope and level of disclosure. The selection of companies was based on the TSRS-1 and TSRS-2 disclosure levels in their reports. The analysis used 20 evaluation criteria developed based on the disclosures included in TSRS-1 and TSRS-2. A total of 100 coding units were created based on the five companies and the 20 criteria. Each coding unit was coded independently by the researcher, ChatGPT, and Gemini. The same criteria and scoring guidelines were used for all three evaluators. A three-point scale was used for coding: 0 points indicated that the relevant disclosure was absent, 0.5 points indicated that the disclosure was partially present, and 1 point indicated that the criterion was fully disclosed. Thus, the three evaluators made a total of 300 coding decisions for the 100 coding units. Agreement among the evaluators was examined using percentage agreement and the weighted Cohen's kappa coefficient. Weighted Cohen's kappa was calculated to account for the degree of difference between the 0, 0.5, and 1-point categories. Agreement between researcher–ChatGPT, researcher–Gemini, and ChatGPT–Gemini was evaluated separately. The study also examined which TSRS criteria accounted for the disagreements.

Findings: The overall agreement between the researcher and ChatGPT was 72.0%, while the agreement with Gemini was 53.0%. Weighted Cohen's kappa results also showed that ChatGPT had higher agreement with the researcher's coding than Gemini. Most of the discrepancies in ChatGPT resulted from cases that the researcher had coded as "partial explanations" being coded as "full explanations." In Gemini, the differences occurred in both directions relative to the researcher's coding. ChatGPT showed higher agreement for both qualitative and quantitative criteria, whereas Gemini's agreement dropped to 45.0% for quantitative criteria. For both models, agreement on the TSRS-2 criteria was higher than on the TSRS-1 criteria.

Results and Discussion: The study shows that LLMs can yield results that differ from the researcher's reference coding when coding sustainability disclosures based on the TSRS. ChatGPT showed higher agreement with the researcher's reference coding than Gemini. Most of the discrepancies in ChatGPT resulted from partial disclosures being coded as full disclosures. In Gemini, the differences occurred in both directions relative to the researcher's reference coding. The findings suggest that LLMs can be considered tools that support researchers during the coding process, but that final coding decisions should be made by the researcher.

Keywords: TSRS, Sustainability Reporting, Large Language Models, Artificial Intelligence, Content Analysis
JEL Codes: M41, Q56

JEOPOLİTİK RİSK, EKONOMİK BELİRSİZLİK VE KÜRESEL FİNANSAL OYNAKLIĞIN BIST BANKA HİSSE SENEDİ GETİRİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Bekir Zengin
Tarsus Üniversitesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, Tarsus, Türkiye, bekirzengin@tarsus.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7572-5290

Araş. Gör. Dr. Furkan Kayhan
Tarsus Üniversitesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, Tarsus, Türkiye, furkankayhan@tarsus.edu.tr, ORCID: 0009-0008-6764-4974

ÖZET

Küresel ekonomik ve finansal sistemde meydana gelen jeopolitik gelişmeler, ekonomik belirsizlikler ve finansal piyasalardaki oynaklıklar, özellikle finansal sistemin temel unsurlarından biri olan bankacılık sektörünün performansı üzerinde önemli sonuçlar doğurabilmektedir. Bankacılık sektörünün finansal aracılık faaliyetleri ve reel sektörün finansmanındaki rolü dikkate alındığında, söz konusu risk ve belirsizliklerin banka hisse senedi getirileri üzerindeki yansımalarının incelenmesi önem taşımaktadır. Banka hisse senetleri, hem makroekonomik koşullara hem de küresel finansal piyasalardaki risk algısına duyarlı olmaları nedeniyle söz konusu şokların finansal piyasalara aktarım mekanizmasının önemli göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Özellikle gelişmekte olan piyasalarda küresel ve ülkeye özgü risk unsurlarının birlikte değerlendirilmesi, finansal piyasalardaki oynaklığın bankacılık sektörü üzerindeki etkilerinin anlaşılması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, jeopolitik risk, ekonomik belirsizlik ve küresel finansal piyasa oynaklığının Türkiye'de banka hisse senedi getirileri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada 2006–2024 dönemini kapsayan toplam 228 aylık gözlemden yararlanılmıştır. Bağımlı değişken olarak BIST Banka Endeksi (XBANK) aylık getirileri kullanılırken, açıklayıcı değişkenler olarak jeopolitik risk (GPR), Türkiye'ye özgü ekonomik belirsizlik (ECSU), küresel hisse senedi piyasası oynaklığını temsil eden VIX ve küresel tahvil piyasası oynaklığını temsil eden MOVE endeksleri dikkate alınmıştır. Bunun yanında döviz kuru (USDTRY), enflasyon (ENF) ve politika faizi (POL) kontrol değişkenleri olarak modele dahil edilmiştir. Çalışmada değişkenler arasındaki ilişkiler regresyon analizleriyle incelenmiş, bulgular statik ve dinamik analizler kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan regresyon modelleri, banka hisse senedi getirilerinin özellikle döviz kuru ve küresel tahvil piyasası oynaklığından negatif yönde etkilendiğini ortaya koymaktadır. Buna karşın, enflasyonun banka getirileri üzerinde pozitif bir etkisi olduğu gözlenirken, jeopolitik risk ve politika faizi gibi unsurların endeks üzerinde doğrudan ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi saptanmamıştır. Hem statik hem de dinamik analiz yöntemleri, jeopolitik riskin bankacılık sektörü hisseleri üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını, buna karşılık ekonomik belirsizliğin bankacılık sektörü hisseleri üzerinde baskı oluşturduğunu tutarlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Türkiye'de banka hisse senedi getirilerinin ekonomik belirsizlik, döviz kuru hareketleri ve küresel finansal piyasa koşullarındaki değişimlere duyarlı olabileceğine işaret etmektedir. Sonuç olarak, bulgular Türkiye'de banka hisse senedi getirileri açısından ekonomik belirsizlik, kur hareketleri, enflasyon ve piyasa oynaklığının belirleyici değişkenler olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Jeopolitik Risk, Ekonomik Belirsizlik, Finansal Piyasa Oynaklığı, Banka Hisse Senetleri, BIST Banka Endeksi
JEL Kodları: G12, G21, E44, C32

THE EFFECTS OF GEOPOLITICAL RISK, ECONOMIC UNCERTAINTY, AND GLOBAL FINANCIAL VOLATILITY ON BIST BANK STOCK RETURNS

ABSTRACT

Geopolitical developments, economic uncertainty, and volatility in financial markets within the global economic and financial system can have significant implications for the performance of the banking sector, which constitutes one of the fundamental components of the financial system. Given the banking sector's financial intermediation functions and its role in financing the real economy, examining how these risks and uncertainties affect bank stock returns is of considerable importance. As bank stocks are highly sensitive to both macroeconomic conditions and global financial market risk perceptions, they are regarded as key indicators of the transmission of such shocks to financial markets. Particularly in emerging markets, jointly considering global and country-specific risk factors is essential for understanding the effects of financial market volatility on the banking sector. The primary objective of this study is to examine the effects of geopolitical risk, economic uncertainty, and global financial market volatility on bank stock returns in Türkiye. The analysis covers the 2006–2024 period and is based on a total of 228 monthly observations. Monthly returns on the BIST Banks Index (XBANK) are employed as the dependent variable. The explanatory variables include geopolitical risk (GPR), Türkiye-specific economic uncertainty (ECSU), the VIX Index as a proxy for global equity market volatility, and the MOVE Index as a proxy for global bond market volatility. In addition, the exchange rate (USD/TRY), inflation (INF), and the policy interest rate (POL) are incorporated into the model as control variables. The relationships among the variables are examined using regression analyses, with the findings evaluated within both static and dynamic analytical frameworks. The regression results indicate that bank stock returns are negatively affected, in particular, by exchange rate movements and global bond market volatility. By contrast, inflation is found to have a positive effect on bank stock returns, whereas geopolitical risk and the policy interest rate have no direct and statistically significant effects on the index. Both the static and dynamic analyses consistently demonstrate that geopolitical risk has no statistically significant effect on banking-sector stocks, while economic uncertainty exerts downward pressure on their returns. These findings suggest that bank stock returns in Türkiye are sensitive to economic uncertainty, exchange rate movements, and changes in global financial market conditions. Overall, the results indicate that economic uncertainty, exchange rate movements, inflation, and financial market volatility are key determinants of bank stock returns in Türkiye.

Keywords: Geopolitical Risk, Economic Uncertainty, Financial Market Volatility, Bank Stocks, BIST Banks Index
JEL Codes: G12, G21, E44, C32

BANKACILIKTA LİKİDİTE RİSKİNİN BELİRLEYİCİLERİ: TÜRKİYE BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE MMQR ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Adem Ruhan Sönmez
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İİBF, Finans ve Bankacılık, Erzincan, Türkiye,
aruhan.sonmez@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6494-6482

Yüksek Lisans Öğrencisi Yusuf Güleryüz
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe Finans ve Bankacılık ABD,
Erzincan, Türkiye, yusufguleryuz@yahoo.com, ORCID: 0009-0001-6104-4184

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların likidite riskini etkileyen bankaya özgü faktörleri belirlemek ve söz konusu etkilerin farklı likidite düzeylerinde değişip değişmediğini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye Bankalar Birliği'nden elde edilen 2005–2024 dönemine ait yıllık veriler kullanılmıştır. Analiz, 10 bankanın verilerinden oluşan dengeli panel veri setinden oluşmaktadır. Likidite riski, Krediler/Mevduat oranı ile Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler (LAKVYK) oranı olmak üzere iki değişken ile ölçülmüştür. Bağımsız değişkenler olarak sermaye yeterlilik oranı, takipteki kredilerin toplam kredilere oranı, toplam kredilerin toplam aktiflere oranı, toplam mevduatların toplam aktiflere oranı, aktif kârlılığı ve banka büyüklüğü kullanılmıştır. Değişkenlerin etkilerinin likidite dağılımının farklı noktalarında farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Q(0.10)–Q(0.90) kantillerini kapsayan Momentler Yöntemine Dayalı Kantil Regresyon (MMQR) yaklaşımı uygulanmıştır. Böylece bağımsız değişkenlerin yalnızca ortalama etkileri değil, düşük, orta ve yüksek likidite düzeylerindeki farklı etkileri de değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları, kredi yoğunluğunu temsil eden Toplam Krediler/Toplam Aktifler oranındaki artışın tüm kantillerde Krediler/Mevduat oranını artırırken LAKVYK oranını azalttığını göstermektedir. Bu bulgu, kredi yoğunluğundaki artışın bankaların likidite pozisyonunu zayıflattığı ve likidite riskini artırdığı yönünde bir sonuç ortaya koymaktadır. Takipteki Krediler/Toplam Krediler oranının LAKVYK üzerindeki negatif etkisinin özellikle alt kantillerde anlamlı olması, aktif kalitesindeki bozulmanın likidite tamponu görece zayıf bankalarda daha belirgin bir risk unsuru olduğunu göstermektedir. Toplam Mevduat/Toplam Aktifler oranının etkisi ise kullanılan likidite göstergesine göre farklılaşmakta ve fonlama yapısının likidite riski üzerindeki rolünün bilanço yapısı ile birlikte değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Banka büyüklüğü LAKVYK modelinde tüm kantillerde negatif ve anlamlı iken, Krediler/Mevduat modelinde istatistiksel olarak anlamlı değildir. Sermaye yeterlilik oranı ve aktif kârlılığının etkileri de kullanılan likidite göstergesine göre farklılaşmaktadır. Bulgular genel olarak, Türkiye bankacılık sektöründe likidite riskinin belirleyicilerinin dağılım boyunca homojen olmadığını ve bankaların likidite düzeylerine göre farklı durumların ortaya çıkabildiğini göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, iki alternatif likidite göstergesini MMQR yaklaşımıyla birlikte ele alarak bankaya özgü faktörlerin düşük, orta ve yüksek likidite düzeylerindeki etkilerini karşılaştırması bakımından literatüre katkı sunmaktadır. Sonuçlar, etkin likidite riski yönetiminde kredi portföyünün büyüklüğü ve kalitesi, fonlama yapısı ve banka ölçeğinin birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Likidite Riski, Bankacılık Sektörü, Kredi Yoğunluğu
JEL Kodları: G21, G32, C23

DETERMINANTS OF LIQUIDITY RISK IN BANKING: AN MMQR ANALYSIS OF THE TURKISH BANKING SECTOR

ABSTRACT

This study aims to identify the bank-specific factors affecting the liquidity risk of banks operating in Türkiye and to examine whether these effects vary across different liquidity levels. For this purpose, annual data covering the 2005–2024 period were obtained from the Banks Association of Türkiye. The analysis is based on a balanced panel dataset comprising 10 banks. Liquidity risk is measured using two indicators: the Loans-to-Deposits ratio and the Liquid Assets-to-Short-Term Liabilities (LA/STL) ratio. The independent variables include the capital adequacy ratio, the ratio of non-performing loans to total loans, the ratio of total loans to total assets, the ratio of total deposits to total assets, return on assets, and bank size. To determine whether the effects of these variables differ across various points of the liquidity distribution, the Method of Moments Quantile Regression (MMQR) approach is applied over quantiles ranging from Q(0.10) to Q(0.90). This approach enables the assessment of not only the average effects of the independent variables but also their heterogeneous effects at low, medium, and high liquidity levels. The empirical results demonstrate that an increase in the Total Loans-to-Total Assets ratio, which represents loan intensity, increases the Loans-to-Deposits ratio while decreasing the LA/STL ratio across all quantiles. This finding indicates that greater loan intensity weakens banks' liquidity positions and increases their liquidity risk. The negative effect of the Non-Performing Loans-to-Total Loans ratio on the LA/STL ratio is statistically significant, particularly at the lower quantiles, suggesting that deterioration in asset quality constitutes a more pronounced risk factor for banks with relatively weak liquidity buffers. The effect of the Total Deposits-to-Total Assets ratio varies depending on the liquidity indicator employed, indicating that the role of the funding structure in liquidity risk should be evaluated in conjunction with the overall balance sheet structure. Bank size has a negative and statistically significant effect across all quantiles in the LA/STL model, whereas it has no statistically significant effect in the Loans-to-Deposits model. The effects of the capital adequacy ratio and return on assets also differ depending on the liquidity indicator used. Overall, the findings reveal that the determinants of liquidity risk in the Turkish banking sector are not homogeneous across the distribution and that different outcomes may emerge depending on banks' liquidity levels. By jointly employing two alternative liquidity indicators within the MMQR framework, this study contributes to the literature by comparing the effects of bank-specific factors across low, medium, and high liquidity levels. The results underscore the importance of jointly considering the size and quality of loan portfolios, funding structure, and bank size in effective liquidity risk management.

Keywords: Liquidity Risk, Banking Sector, Loan Intensity
JEL Codes: G21, G32, C23

TÜRKİYE VE ÖZBEKİSTAN'DA KATILIM/İSLAMİ BANKACILIKTA DÜZENLEYİCİ DÖNÜŞÜM VE ŞER'İ YÖNETİŞİM: 2025–2026 REFORMLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Murat Aksu
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Pazar Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye, murat.aksu@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7457-9762

Öğr. Gör. Numan Zengin
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Pazar Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye, numan.zengin@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0632-9160

Öğr. Gör. Muhammet Melih Sağıroğlu
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Pazar Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye, melih.sagiroglu@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7850-6584

ÖZET

Katılım/İslami bankacılık sistemlerinin kurumsal yapısı, ülkelerin hukuki altyapısı ve düzenleyici tercihleri doğrultusunda farklılaşmaktadır. Türkiye uzun süredir kurumsallaşmış bir katılım bankacılığı sistemine sahipken, Özbekistan İslami bankacılığın hukuki ve kurumsal altyapısını yakın dönemde oluşturmaya başlamıştır. Türkiye'de 19 Aralık 2025 tarihli Katılım Esaslarına Uyum Tebliği mevcut yönetişim yapısını yeniden düzenlerken, Özbekistan'da 27 Mart 2026 tarihli O'RQ-1126 sayılı Kanun İslami bankacılığın temel hukuki çerçevesini oluşturmuştur. Bu çalışmanın amacı, Türkiye ve Özbekistan'da 2025–2026 döneminde gerçekleştirilen katılım/İslami bankacılık reformlarını düzenleyici yapı ve Şer'i yönetişim açısından karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırma karşılaştırmalı doküman analizi yöntemiyle yürütülmüş; 19 Aralık 2025–10 Eylül 2026 döneminde yayımlanan Resmî Gazete, BDDK, TKBB, LexUZ, Özbekistan Merkez Bankası ve Özbekistan Cumhurbaşkanlığına ait kamuya açık resmi belgeler temel veri kaynakları olarak kullanılmıştır. Düzenleyici yapılar sekiz karşılaştırma boyutu üzerinden değerlendirilmiştir. Bulgular, her iki ülkede merkezi ve finansal kuruluş düzeyindeki yönetişim mekanizmalarını birlikte kullanan çok katmanlı yapıların bulunduğunu göstermektedir. Türkiye'de Merkezi Danışma Komitesi TBB, TKBB ve FKB'nin katılımıyla sektör birlikleri temelli bir yapı oluştururken, Özbekistan'da merkezi İslami Finans Konseyinin doğrudan Merkez Bankası bünyesinde konumlandırılması öngörülmektedir. Türkiye'deki 2025 reformu mevcut sistemin kapsamını genişletmeye, merkezi standardizasyonu güçlendirmeye ve uyum-denetim süreçlerini geliştirmeye yönelmiştir. Özbekistan'daki 2026 reformu ise İslami bankacılığın lisanslama ve yönetişim altyapısını oluşturan kurucu nitelikte bir dönüşümdür. İki ülke arasındaki önemli yapısal farklılıklardan biri faaliyet modelidir. Türkiye'de sistem ağırlıklı olarak tam teşekküllü katılım bankaları üzerinden gelişirken, Özbekistan hem tam teşekküllü İslami bankalara hem de mevcut ticari bankalar bünyesinde İslami pencere uygulamalarına imkân tanıyan kademeli bir model benimsemektedir. Türkiye'de uyum, denetim ve raporlama mekanizmaları daha ayrıntılı biçimde kurumsallaşmışken, Özbekistan'da ayrıntılı ikincil düzenlemelerin geliştirilme süreci devam etmektedir. Sonuç olarak Türkiye ve Özbekistan örnekleri, benzer Şer'i yönetişim ilkelerinin farklı kurumsal modellerle uygulanabileceğini göstermektedir. Türkiye'de reform yerleşik sistemin kapsamını ve kurumsal derinliğini artırırken, Özbekistan'da yeni bir İslami finans ekosisteminin hukuki ve yönetişimsel temelleri oluşturulmaktadır. Bulgular, düzenleyici tasarımın ülkelerin kurumsal gelişim aşaması ve finansal sistem özelliklerine göre farklılaşabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, İslami Bankacılık, Şer'i Yönetişim, Türkiye, Özbekistan
JEL Kodları: G21, G28, O16

REGULATORY TRANSFORMATION AND SHARĪʿAH GOVERNANCE IN PARTICIPATION/ISLAMIC BANKING IN TÜRKİYE AND UZBEKISTAN: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE 2025–2026 REFORMS

ABSTRACT

The institutional structure of participation/Islamic banking systems varies according to national legal frameworks and regulatory preferences. While Türkiye has a long-established participation banking system, Uzbekistan has only recently begun to build the legal and institutional foundations of Islamic banking. In Türkiye, the Regulation on Compliance with Participation Principles dated 19 December 2025 reorganized the existing governance framework. In Uzbekistan, Law No. O‘RQ-1126 of 27 March 2026 established the principal legal basis for Islamic banking. The primary objective of this study is to comparatively examine the participation/Islamic banking reforms implemented in Türkiye and Uzbekistan during 2025–2026 from the perspectives of regulatory structure and Sharīʿah governance. The study employs comparative document analysis. Publicly available official documents issued between 19 December 2025 and 10 September 2026 by the Official Gazette of the Republic of Türkiye, BDDK, TKBB, LexUZ, the Central Bank of Uzbekistan, and the Presidency of Uzbekistan constitute the main data sources. The regulatory structures are assessed across eight comparative dimensions. The findings show that both countries employ multi-layered governance structures combining central and financial-institution-level mechanisms. In Türkiye, the Central Advisory Committee is organized through a sector-association-based structure involving TBB, TKBB, and FKB, whereas in Uzbekistan the central Islamic Finance Council is envisaged as being located directly within the Central Bank. Türkiye’s 2025 reform focuses on broadening the scope of the existing system, strengthening central standardization, and enhancing compliance and audit processes. Uzbekistan’s 2026 reform, by contrast, represents a foundational transformation establishing the licensing and governance infrastructure of Islamic banking. A major structural difference concerns the operating model. Whereas Türkiye’s system has developed predominantly through fully fledged participation banks, Uzbekistan permits both fully fledged Islamic banks and Islamic windows within existing commercial banks. Compliance, audit, and reporting mechanisms are more extensively institutionalized in Türkiye, while detailed secondary regulations in Uzbekistan remain under development. In conclusion, the cases of Türkiye and Uzbekistan demonstrate that similar Sharīʿah governance principles can be implemented through different institutional models. Türkiye’s reform deepens and broadens an established system, whereas Uzbekistan’s reform is creating the legal and governance foundations of a new Islamic finance ecosystem. The findings indicate that regulatory design may differ according to a country’s stage of institutional development and the characteristics of its financial system.

Keywords: Participation Banking, Islamic Banking, Sharīʿah Governance, Türkiye, Uzbekistan
JEL Codes: G21, G28, O16

FİNANS SEKTÖRÜNDE GÜNCEL BİR KAVRAM: YEŞİL VARLIK ORANI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Alataş
Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Manisa, Türkiye, ahmetalatas@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7173-0639

Doç. Dr. İsa Kılıç
İskenderun Teknik Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Ekonomi Bölümü, Hatay, Türkiye, isa.kilic@iste.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7406-2245

ÖZET

İklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilir bir ekonomik yapıya geçiş sürecinde bankalar, sahip oldukları fon tahsis işlevi nedeniyle önemli bir konumda bulunmaktadır. Bankaların kredi ve yatırım kararları, finansal kaynakların çevresel açıdan sürdürülebilir ekonomik faaliyetlere yönlendirilmesini sağlayabileceği gibi yüksek karbonlu faaliyetlerin finansmanını da sürdürebilmektedir. Bu nedenle bankaların çevresel sürdürülebilirliğe sağladıkları faaliyetlerin finansmanına katkısının ölçülmesi, izlenmesi ve karşılaştırılabilir şekilde raporlanması önem kazanmıştır. Avrupa Birliği (AB)'nde kredi kuruluşlarının taksonomiyle uyumlu ekonomik faaliyetlere yönelik finansman düzeyini göstermek amacıyla geliştirilen Green Asset Ratio (GRA) uygulamasına paralel olarak Türkiye'de de Yeşil Varlık Oranı(YVO) düzenlemesi yapılmıştır.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından 11 Nisan 2025 tarihinde yayımlanan Bankaların Yeşil Varlık Oranı Hesaplaması Hakkında Tebliğ ile duyurulan ve bu tebliğ ile detayları belirtilen YVO, bankaların çevresel sürdürülebilirliğe katkısını ölçen birincil anahtar performans göstergesi olarak düzenlenmiştir. Türkiye'de BDDK'nın yayınladığı bu tebliğe göre YVO'lar ile ilk raporlamalar 30 Haziran 2025 tarihinde başlamıştır. YVO, bankaların konsolide olmayan bilançolarında bulunan uyumlu varlıkların, yeşil varlık oranı kapsamındaki toplam varlıklara bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Bir varlığın uyumlu varlık kabul edilebilmesi için ilgili ekonomik faaliyetin teknik tarama kriterlerini karşılaması, çevresel hedeflerden en az birine önemli katkı sağlaması, diğer çevresel hedeflere önemli zarar vermemesi ve asgari sosyal güvenlik standartlarına uygun olması gerekmektedir.

Bu çalışma, Bankaların Yeşil Varlık Oranı Hesaplaması Hakkındaki Tebliğ'i; tebliğ içerisindeki düzenleyici çerçeve unsurlar, muhasebe, raporlama, denetim ve güvence hizmeti olmak üzere 5 (beş) farklı boyutta inceleyerek mevcut düzenlemenin güçlü yönleri ile uygulamada açıklığa kavuşturulması gereken alanları belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada nitel bir yöntem olan doküman incelemesi ve karşılaştırmalı düzenleme analizi yöntemleri kullanılmaktadır. Bu kapsamda, Bankaların Yeşil Varlık Oranı Hesaplaması Hakkında Tebliğ'de belirtilen hususlar; 11165 sayılı BDDK Kurul Kararı, Avrupa Birliği Taksonomi düzenlemeleri, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS) ve ilgili denetim ve güvence standartları ile karşılaştırmalı olarak incelenmektedir.

Yapılan değerlendirmede tebliğde; YVO'nun hesaplanması, uygun ve uyumlu varlıkların belirlenmesi, teknik kriterlerin belgelendirilmesi, varlıkların izlenmesi ve sonuçların BDDK'ya raporlanması konusunda temel bir çerçeve oluşturduğu görülmektedir. Bununla birlikte YVO'nun finansal bilgi kullanıcılarına duyurulup duyurulmayacağı, duyurulacaksa kamuya hangi rapor aracılığıyla açıklanacağı, kimin YVO'yu hesaplayacağı ve hangi kurumun denetleyeceği, kamuya bu oranın açıklanma sıklığı, kullanılacak standart sunum format rapor tipi, karşılaştırmalı dönem bilgileri, YVO'nun bağımsız denetlenmiş finansal tablolarla mutabakatı ve dış güvence kapsamı bahse konu tebliğde açık biçimde düzenlenmemiştir. Çalışmada bu alanların düzenlenmesinin YVO bilgilerinin güvenilirliğini, karşılaştırılabilirliğini ve denetlenebilirliğini artıracağı sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışmanın finans sektöründe YVO uygulamasının geliştirilmesine, ilgililerine ve ileride yapılacak yasal/idari düzenlemelere kavramsal bir çerçeve/rehber olarak hizmet sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Finans, Yeşil Varlık Oranı, Muhasebe, Denetim, Güvence, Raporlama
JEL Kodları: G21, M42, Q56

AN EMERGING CONCEPT IN THE FINANCIAL SECTOR: AN ASSESSMENT OF THE GREEN ASSET RATIO

ABSTRACT

Banks occupy a crucial position in combating climate change and facilitating the transition to a sustainable economic structure due to their fund allocation function. Banks' lending and investment decisions may direct financial resources towards environmentally sustainable economic activities, while also continuing to finance carbon-intensive activities. Therefore, measuring, monitoring, and reporting banks' contributions to the financing of environmentally sustainable activities in a comparable manner has become increasingly important. In parallel with the Green Asset Ratio (GAR)introduced in the European Union (EU) to indicate the extent to which credit institutions finance taxonomy-aligned economic activities, Türkiye has also introduced a Green Asset Ratio (GAR) regulation.

The Communiqué on the Calculation of the Green Asset Ratio by Banks, issued by the Banking Regulation and Supervision Agency (BRSA) on 11 April 2025, established the GAR as the primary key performance indicator for measuring banks' contributions to environmental sustainability and set out the relevant implementation details. Under the Communiqué, initial GAR reporting in Türkiye commenced on 30 June 2025. The GAR is calculated by dividing the aligned assets included in banks' non-consolidated balance sheets by the total assets covered by the Green Asset Ratio. For an asset to be classified as an aligned asset, the relevant economic activity must meet the technical screening criteria, make a substantial contribution to at least one environmental objective, do no significant harm to the other environmental objectives, and comply with minimum social safeguards.

This study aims to examine the Communiqué on the Calculation of the Green Asset Ratio by Banks across five distinct dimensions—regulatory framework elements, accounting, reporting, auditing, and assurance services—and to identify both the strengths of the existing regulation and the areas that require further clarification in practice. The study employs document analysis and comparative regulatory analysis as qualitative research methods. Within this scope, the provisions of the Communiqué are comparatively examined in relation to BRSA Board Decision No. 11165, the European Union Taxonomy regulations, the Turkish Sustainability Reporting Standards (TSRS), and the relevant auditing and assurance standards.

The assessment indicates that the Communiqué establishes a fundamental framework for calculating the GAR, identifying eligible and aligned assets, documenting compliance with technical criteria, monitoring assets, and reporting the results to the BRSA. Nevertheless, the Communiqué does not explicitly regulate whether the GAR will be disclosed to users of financial information; through which reporting instrument it will be publicly disclosed; who will be responsible for calculating the GAR and which institution will audit it; how frequently the ratio will be disclosed to the public; which standardised presentation format and report type will be used; whether comparative information from prior periods will be provided; how the GAR will be reconciled with independently audited financial statements; or the scope of external assurance. The study concludes that regulating these areas would enhance the reliability, comparability, and auditability of GAR-related information. The study is expected to contribute to the development of GAR practices in the financial sector and to serve as a conceptual framework and guide for relevant stakeholders and future legal and administrative regulations.

Keywords: Sustainable Finance, Green Asset Ratio, Accounting, Auditing, Assurance, Reporting
JEL Codes: G21, M42, Q56

MUHASEBE EĞİTİMİNDE GELECEĞİN YETKİNLİKLERİ: ULUSLARARASI ÇERÇEVELER ÜZERİNDEN SEKİZ BOYUTLU BİR MODEL ÖNERİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Elçin Dalkılıç
Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, Yozgat, Türkiye, elcin.eren@bozok.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5939-8584

Dr. Öğr. Üyesi Nurettin Özdemir
Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Yozgat, Türkiye, nurettin.ozdemir@bozok.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6101-3030

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, uluslararası mesleki eğitim ve yeterlilik belgelerinde geleceğin muhasebe profesyonelleri için öne çıkan yetkinlikleri karşılaştırmak ve bu bulgulardan hareketle Türkiye'deki yükseköğretim programlarında kullanılabilecek sekiz boyutlu bir yetkinlik modeli geliştirmektir. Çalışma, uluslararası çerçevelerde ortaklaşan ve farklılaşan yetkinlik alanlarının neler olduğu ve bu alanların gözlenebilir öğrenme çıktıları ile değerlendirme kanıtlarına nasıl dönüştürülebileceği sorularına yanıt aramaktadır.

Yöntem: Araştırma nitel doküman analiziyle yürütülmüştür. Amaçlı örneklem kapsamında IFAC'ın 2026 Uluslararası Eğitim Standartları El Kitabı ve sürdürülebilirlik eğitimi belgeleri, ACCA'nın yetkinlik ve öğrenme yaklaşımı, AICPA-CIMA'nın CGMA Yetkinlik Çerçevesi ve mesleki yeterlilik modeli ile ICAEW'nin Next Generation ACA müfredatı incelenmiştir. Belgelerin seçiminde yetkili kuruluş tarafından yayımlanma, muhasebe profesyonellerinin yetkinliklerini doğrudan tanımlama, öğrenme veya değerlendirme yaklaşımını açıklama ve güncel resmî sürüme ya da geçiş belgesine erişilebilme ölçütleri kullanılmıştır. Belgeler, yetkinliğin kapsamı, teknik ve teknik olmayan yetkinliklerin ilişkisi, öğrenmenin kademelendirilmesi ve yetkinliğin hangi performans kanıtıyla görünür hâle getirildiği soruları üzerinden kodlanmıştır. Her belge önce kendi kurumsal bağlamında çözümlenmiş, ardından tekrar eden temalar karşılaştırılmıştır. Belge sürümleri ile yayımlanma, yürürlük ve uygulama durumları Ağustos 2026'da yeniden kontrol edilmiştir. Henüz uygulamaya girmemiş düzenlemeler mevcut uygulama olarak değil, geleceğe yönelik resmî yönelim olarak kodlanmıştır. Yalnızca resmî belgeler kullanılmış ve özgül iddialar ilgili bölümlerden doğrulanmıştır.

Bulgular: Karşılaştırmalı analiz, teknik muhasebe ve raporlama bilgisinin dört yaklaşımda da mesleki yetkinliğin çekirdeğini oluşturduğunu göstermektedir. Bu bilginin dijital süreçler ve veri analitiği, yapay zekâ, sürdürülebilirlik, etik, eleştirel düşünme, iletişim ve sürekli mesleki gelişimle birlikte kullanılması beklenmektedir. Kuruluşlar arasındaki temel fark, yetkinliklerin uygulamaya aktarılma biçiminde ortaya çıkmaktadır. IFAC asgari öğrenme çıktılarına, ACCA bağlantılı kariyer ve öğrenme ekosistemine, AICPA-CIMA rol temelli problem çözme ve iş senaryolarına, ICAEW ise kademeli sınavlara, bütünleşik vakalara ve iş deneyimine ağırlık vermektedir. Ortak ve birbirini tamamlayan temaların işlevsel hâle getirilmesiyle çalışmada sekiz boyutlu bir model oluşturulmuştur. Model, teknik muhasebe ve raporlama bilgisi, dijital sistemler ve veri analitiği yetkinliği, yapay zekâ okuryazarlığı, sürdürülebilirlik raporlaması ve güvencesi, mesleki muhakeme ve eleştirel düşünme, etik ve yönetişim, iletişim ve liderlik ile yaşam boyu öğrenme boyutlarından oluşmaktadır. Her boyut, gözlenebilir bir öğrenme çıktısı, ders içi uygulama ve değerlendirme göstergesiyle eşleştirilmiştir. Bu sekizli yapı, kuruluşların birebir aktarılan resmî bir sınıflandırması değil, belgelerdeki temaların analitik sentezidir.

Sonuç ve Değerlendirme: Çalışmanın temel sonucu, muhasebe eğitimindeki dönüşümün mevcut programa birbirinden bağımsız yeni dersler eklemekle sınırlandırılamayacağıdır. Teknik bilgi, veri, teknoloji, sürdürülebilirlik, etik, muhakeme ve iletişim aynı mesleki görevler içinde bütünleştirilmelidir. Üniversitelerin program düzeyinde bir yetkinlik haritası hazırlaması, her boyutun hangi derslerde tanıtıldığını, uygulandığını ve ileri düzeyde değerlendirildiğini belirlemesi önerilmektedir. Yapılandırılmış sınavların yanında vaka analizi, veri projesi, sözlü sunum, rol simülasyonu ve portfolyo gibi çoklu değerlendirme kanıtları kullanılmalıdır. Yapay zekâ kullanılan görevlerde öğrenciler kullanım amacını, paylaşılan veriyi, doğrulama kaynaklarını ve yaptıkları düzeltmeleri açıklamalıdır. Modelin özgün katkısı, sekiz yetkinlik boyutunu gözlenebilir öğrenci performansıyla ilişkilendirmesidir. Model

dört uluslararası kurumsal yaklaşımla sınırlı kavramsal bir öneridir ve henüz paydaş görüşleri veya öğrenci performansı üzerinden sınanmamıştır. Gelecek araştırmalarda boyutların Delphi yöntemiyle değerlendirilmesi ve farklı üniversitelerde pilot uygulamalarla test edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Mesleki Yetkinlik, Yapay Zekâ, Sürdürülebilirlik, Veri Analitiği
JEL Kodları: M41, I23, O33

FUTURE COMPETENCIES IN ACCOUNTING EDUCATION: AN EIGHT DIMENSIONAL MODEL PROPOSAL BASED ON INTERNATIONAL FRAMEWORKS

ABSTRACT

Purpose: This study aims to compare the competencies emphasised for future accounting professionals in international professional education and qualification documents and, based on these findings, to develop an eight-dimensional competency model that can be used in higher education programmes in Türkiye. The study seeks to identify the competency areas that converge and diverge across international frameworks and to determine how these areas can be translated into observable learning outcomes and assessment evidence.

Method: The research was conducted using qualitative document analysis. Through purposive sampling, the study examined IFAC's 2026 Handbook of International Education Standards and sustainability education documents, ACCA's competency and learning approach, AICPA-CIMA's CGMA Competency Framework and professional qualification model, and ICAEW's Next Generation ACA curriculum. The criteria for document selection included publication by an authoritative organisation, direct identification of competencies required of accounting professionals, explanation of a learning or assessment approach, and accessibility of the current official version or a transition document. The documents were coded according to the scope of competencies, the relationship between technical and non-technical competencies, the progression of learning, and the performance evidence through which competency becomes observable. Each document was first analysed within its own institutional context, after which recurring themes were compared. Document versions and their publication, effective-date, and implementation statuses were re-examined in August 2026. Provisions not yet in effect were coded as formal directions for the future rather than as current practices. Only official documents were used, and specific claims were verified against the relevant sections of those documents.

Findings: The comparative analysis demonstrates that technical accounting and reporting knowledge constitutes the core of professional competence across all four approaches. This knowledge is expected to be applied in conjunction with digital processes and data analytics, artificial intelligence, sustainability, ethics, critical thinking, communication, and continuing professional development. The principal difference among the organisations lies in how competencies are translated into practice. IFAC emphasises minimum learning outcomes; ACCA focuses on an integrated career and learning ecosystem; AICPA-CIMA prioritises role-based problem-solving and business scenarios; and ICAEW places greater emphasis on progressive examinations, integrated case studies, and practical work experience. By operationalising the common and complementary themes, the study develops an eight-dimensional model. The model comprises technical accounting and reporting knowledge; competency in digital systems and data analytics; artificial intelligence literacy; sustainability reporting and assurance; professional judgement and critical thinking; ethics and governance; communication and leadership; and lifelong learning. Each dimension is matched with an observable learning outcome, a classroom application, and an assessment indicator. This eight-dimensional structure is not an official classification adopted verbatim from the organisations but rather an analytical synthesis of the themes identified in their documents.

Conclusion and Evaluation: The principal conclusion of the study is that the transformation of accounting education cannot be confined to adding separate new courses to the existing curriculum. Technical knowledge, data, technology, sustainability, ethics, judgement, and communication must be integrated within the same professional tasks. Universities are advised to develop programme-level competency maps identifying the courses in which each dimension is introduced, practised, and assessed at an advanced level. In addition to structured examinations, multiple forms of assessment evidence—such as case analyses, data projects, oral presentations, role simulations, and portfolios—should be used. In tasks involving artificial intelligence, students should disclose the purpose of its use, the data shared, the sources used for verification, and the corrections they made. The model's original contribution lies in linking the eight competency dimensions to observable student performance. The model is a

conceptual proposal limited to four international institutional approaches and has not yet been validated through stakeholder opinions or student performance. Future research is recommended to evaluate the dimensions using the Delphi method and test the model through pilot implementations at different universities.

Keywords: Accounting Education, Professional Competence, Artificial Intelligence, Sustainability, Data Analytics
JEL Codes: M41, I23, O33

BORSA İSTANBUL'DA İSTEĞE BAĞLI TAHAKKUKLAR VE ZARAR ÖNLEME: FİNANSMAN VE İHTİYATLILIĞIN ROLLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Tuba Toksöz
Koç Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye, ttoksoz@ku.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-9071-2153

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, firmaların zarar açıklamaktan kaçınmak amacıyla isteğe bağlı tahakkukları kullanıp kullanmadığını ve bu davranışın finansman güdüleri ile muhasebe ihtiyatlılığına bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektedir. Çalışmanın 2005–2025 dönemi, Türkiye'de Borsa İstanbul'da işlem gören finansal olmayan şirketler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (UFRS) zorunlu olarak uygulanmaya başlandığı yıldan itibaren 21 hesap dönemini kapsamaktadır.

Yöntem: Ana örneklem, Borsa İstanbul'da işlem gören finansal olmayan şirketlere ait 3.230 firma-yıl gözleminden oluşmaktadır. Çok değişkenli regresyon modellerinde isteğe bağlı tahakkuklar; küçük kâr göstergesi ve firma düzeyindeki kontrol değişkenleriyle ilişkilendirilmiş, yıl ve sektör sabit etkileri ile firma bazında kümelenmiş dirençli standart hatalar kullanılmıştır. Kothari vd. (2005) izlenerek isteğe bağlı tahakkuklar, aktif kârlılığı (ROA) değişkeniyle genişletilmiş Düzeltilmiş Jones Modeli kullanılarak tahmin edilmiştir. Gunny (2010), Uyar (2014) ve Nguyen vd. (2022) ile uyumlu olarak küçük kâr açıklanan firma-yıl gözlemleri, $0 \leq ROA < 0{,}01$ aralığındaki gözlemler şeklinde tanımlanmıştır. Ayrı etkileşim modelleriyle söz konusu ilişkinin özkaynak ihracı, muhasebe ihtiyatlılığı ve gecikmeli finansal kısıt ölçütlerine bağlı olarak değişip değişmediği incelenmiştir. Muhasebe ihtiyatlılığı, Khan ve Watts (2009) tarafından geliştirilen C-skoru kullanılarak ölçülmüştür. Finansal kısıtların ölçümünde Kaplan–Zingales ve Whited–Wu endeksleri ile kâr dağıtımına dayalı bir ölçüt kullanılmış; örneklem büyüklükleri veri mevcudiyetine bağlı olarak farklılaşmıştır.

Bulgular: Küçük kâr açıklayan firmaların isteğe bağlı tahakkuklarının anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, zarar açıklamaktan kaçınmak amacıyla kâr artırıcı tahakkuk yönetimine başvurulduğuyla uyumludur. Söz konusu ilişki özkaynak ihracında bulunan firmalarda daha güçlü, muhasebe ihtiyatlılığının daha yüksek olduğu firmalarda ise daha zayıftır. Finansal kısıtlara ilişkin sonuçlar da bu ilişkinin finansal açıdan daha fazla kısıt altında bulunan firmalarda güçlendiğine işaret etmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme: Çalışma, 2005–2025 döneminde Borsa İstanbul'da işlem gören finansal olmayan firmaların tahakkuk esaslı zarar önleme davranışlarına ilişkin uzun dönemli kanıtlar sunarak Türkiye üzerine yapılan ilgili araştırmalardaki daha kısa gözlem dönemlerini genişletmektedir. Ayrıca farklı bir kurumsal ve düzenleyici ortamda tahakkuk esaslı zarar önlemeyle uyumlu bulgular ortaya koyarak eşik değer odaklı kâr yönetimine ilişkin uluslararası literatüre katkı sağlamaktadır. Çalışmanın katkısı, yalnızca incelenen dönemin uzunluğuyla sınırlı değildir. Sıfır kâr eşiğine yönelik davranışın finansman güdüleri ve muhasebe ihtiyatlılığıyla ilişkilendirilmesi, tahakkuk esaslı zarar önlemeyle bağlantılı firma özelliklerinin daha ayrıntılı biçimde anlaşılmasını sağlamaktadır. Bulgular; yatırımcıların, denetçilerin ve düzenleyici kurumların raporlanan küçük kârların kalitesini değerlendirirken bu özellikleri dikkate almaları gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İsteğe Bağlı Tahakkuklar, Zarar Önleme, Özkaynak İhracı, Muhasebe İhtiyatlılığı, Finansal Kısıtlar
JEL Kodları: M41, G32, G39

DISCRETIONARY ACCRUALS AND LOSS AVOIDANCE IN BORSA ISTANBUL: THE ROLES OF FINANCING AND CONSERVATISM

ABSTRACT

Purpose: This study examines whether firms use discretionary accruals to avoid reporting losses and whether this behavior varies with financing incentives and accounting conservatism. Its 2005–2025 coverage spans 21 fiscal years beginning with the mandatory adoption of International Financial Reporting Standards (IFRS) for Turkish listed nonfinancial companies.

Methodology: The main sample comprises 3,230 firm-year observations of nonfinancial companies listed on Borsa Istanbul. Multivariate regressions relate discretionary accruals to a small-profit indicator and firm-level controls, with year and industry fixed effects and firm-clustered robust standard errors. Following Kothari et al. (2005), discretionary accruals are estimated using the modified Jones model augmented with return on assets (ROA). Consistent with Gunny (2010), Uyar (2014), and Nguyen et al. (2022), small-profit firm-years are defined as observations with $0 \leq ROA < 0.01$. Separate interaction models examine whether the association varies with equity issuance, accounting conservatism, and lagged financial-constraint measures. Accounting conservatism is measured using the C-score developed by Khan and Watts (2009). Financial constraints are proxied by the Kaplan–Zingales and Whited–Wu indices and a payout-based measure, with sample sizes varying according to data availability.

Findings: Firms reporting small profits exhibit significantly higher discretionary accruals, consistent with income-increasing accrual management to avoid losses. This association is stronger among equity issuers and weaker at higher levels of accounting conservatism. The financial-constraint results also suggest a stronger association among more constrained firms.

Conclusion and Discussion: The study extends the shorter observation windows of related Turkish research by providing long-horizon evidence on accrual-based loss avoidance among Borsa Istanbul-listed nonfinancial firms over 2005–2025. It also broadens the international evidence on benchmark-related earnings management by documenting findings consistent with accrual-based loss avoidance from a different institutional and regulatory setting. Its contribution extends beyond temporal coverage by connecting zero-earnings benchmark behavior to financing incentives and accounting conservatism, offering a more nuanced understanding of the firm characteristics associated with accrual-based loss avoidance. The findings suggest that investors, auditors, and regulators should consider these characteristics when evaluating the quality of small reported profits.

Keywords: Discretionary Accruals, Loss Avoidance, Equity Issuance, Accounting Conservatism, Financial Constraints
JEL Codes: M41, G32, G39

ÖZBEKİSTAN'IN KALKINMA SÜRECİNDE FİNANSAL RAPORLAMA REFORMLARI: TÜRKİYE DENEYİMİNDEN KURUMSAL VE POLİTİK ÇIKARIMLAR

Doç. Dr. Hakan Cavlak
Ardahan Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, hakancavlak@ardahan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5891-7722

Doç. Dr. Engin Boztepe
Ardahan Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, enginboztepe@ardahan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0775-6129

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Özbekistan'da finansal raporlama reformlarının bağımsızlık sonrası kalkınma sürecinde nasıl konumlandığını, uluslararası düzenlemelere uyumun kurumsal kalite ve yatırım ortamı açısından hangi işlevleri üstlendiğini, Türkiye deneyiminin Özbekistan'ın kalkınma süreci bağlamında hangi kurumsal ve politik çıkarımlar sunduğunu ortaya koymaktır.

Yöntem: Nitel, karşılaştırmalı ve doküman temelli araştırmada resmî düzenlemeler, uluslararası kuruluş raporları, standart belirleyici kurum belgeleri ve akademik çalışmalar analiz edilmiştir. Belgelerin hazırlanması, verilerin çıkarılması, sınıflandırılması ve bulguların elde edilmesi sürecinde READ yaklaşımından yararlanılmıştır. Doküman havuzu 2008-2026 döneminde yayımlanan resmî düzenlemeler, ülke raporları ve kurumsal politika belgelerinden oluşturulmuştur. Toplanan veriler; reform evresi, kurumsal düzenleyici yapı, standart setleri, uygulama kapsamı, katmanlı raporlama mimarisi, standartların ulusallaştırılması, hesap planı ve uygulama altyapısı, bağımsız denetim ve kamu gözetimi, devletin rolü, mesleki kapasite ve uygulama kültürü ile yeni raporlama alanları olarak on bir karşılaştırma boyutu altında analiz edilmiştir. Türkiye'deki ve Özbekistan'daki finansal raporlama gelişmeleri, her iki ülkeye aynı analitik soruların yöneltildiği yapılandırılmış ve odaklanmış karşılaştırma yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Bulgular: Bulgular, Özbekistan'da özellikle 2020 sonrasında IFRS ve ISA uyumu, ulusal standartların geliştirilmesi ve raporlama altyapısının güçlendirilmesine yönelik reformların hızlandığını ortaya koymaktadır. Türkiye'de IFRS temelli yapı, standartların TMS/TFRS adıyla Türkçe'ye aktarılması, düzenli güncellenmesi ve KGK merkezli düzenleme ve gözetim mekanizmaları sayesinde kurumsallaşmıştır; TFRS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS'den oluşan katmanlı finansal raporlama mimarisi, işletmelerin kamu yararı ve büyüklüklerine göre farklı raporlama yükümlülüklerine tabi tutulmasını sağlamaktadır. Özbekistan'da finansal raporlama ekosistemi, merkezî düzenleyici yapı, uygulama rehberleri, kamu gözetimi ve mesleki kapasite bakımından gelişme aşamasındadır ve devlet hem reform tasarımcısı hem de doğrudan yönlendirici rolündedir. Karşılaştırma, standartların hukuken kabulünün tek başına yeterli olmadığını; etkili reformun doğru çeviri, terminolojik tutarlılık, uygulama rehberleri, örnek finansal tablolar, sürekli güncelleme, denetçi yetkilendirmesi, kalite incelemesi ve yaptırım kapasitesi gibi hususları da birlikte gerekli kıldığını göstermektedir.

Sonuç ve Değerlendirme: Türkiye deneyimi, standartların hukuken kabul edilmesinin tek başına kurumsal dönüşüm üretmediğini; standart belirleme ve güncelleme, uygulama rehberliği, bağımsız denetim, kamu gözetimi, kalite güvence ve mesleki kapasitenin birlikte geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın temel çıkarımı, finansal raporlama ve bağımsız denetim reformlarının güçlü, uzmanlaşmış ve kurumsal sürekliliğe sahip bir düzenleyici yapı tarafından yürütülmesi gereğidir; Özbekistan açısından KGK benzeri, Bakanlıktan kurumsal olarak ayrışmış, idarî ve teknik özerkliğe sahip bir finansal raporlama ve kamu gözetim otoritesinin oluşturulması önemli bir politika seçeneği olarak değerlendirilmelidir. Çalışma, Özbekistan için bakanlık merkezli koordinasyondan daha özerk ve uzmanlaşmış bir kurumsal yapıya kademeli geçişi ve ulusal reformların Türk dünyasında finansal raporlama ve denetim alanındaki bölgesel kurumsal yakınsama ile ilişkilendirilmesini önermektedir. Sonuç olarak Türkiye deneyimi, Özbekistan için doğrudan kopyalanacak bir modelden ziyade, kurumsal ve politika düzeyinde uyarlanabilecek bir öğrenme kaynağı ve referans noktasıdır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Finansal Raporlama, Özbekistan, Türkiye
JEL Kodları: M41, M48, O16, G38

FINANCIAL REPORTING REFORMS IN UZBEKISTAN'S DEVELOPMENT PROCESS: INSTITUTIONAL AND POLICY IMPLICATIONS FROM TÜRKİYE'S EXPERIENCE

ABSTRACT

Purpose: This study aims to examine how financial reporting reforms have been positioned within Uzbekistan's post-independence development process, the functions performed by alignment with international regulations in terms of institutional quality and the investment environment, and the institutional and policy implications offered by Türkiye's experience for Uzbekistan's development process.

Method: This qualitative, comparative, and document-based study analyses official regulations, reports published by international organisations, documents issued by standard-setting bodies, and academic studies. The READ approach was employed in preparing the documents, extracting and classifying the data, and deriving the findings. The document pool comprised official regulations, country reports, and institutional policy documents published between 2008 and 2026. The collected data were analysed across eleven comparative dimensions: reform phase; institutional and regulatory structure; sets of standards; scope of application; tiered reporting architecture; localisation of standards; chart of accounts and implementation infrastructure; independent auditing and public oversight; the role of the state; professional capacity and implementation culture; and emerging reporting areas. Developments in financial reporting in Türkiye and Uzbekistan were evaluated within a structured and focused comparison framework in which the same analytical questions were applied to both countries.

Findings: The findings reveal that reforms aimed at alignment with International Financial Reporting Standards (IFRS) and International Standards on Auditing (ISA), the development of national standards, and the strengthening of reporting infrastructure have accelerated in Uzbekistan, particularly since 2020. In Türkiye, the IFRS-based framework has become institutionalised through the translation and adoption of the standards in Turkish as TMS/TFRS, their regular updating, and regulatory and oversight mechanisms centred on the Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority (KGK). The tiered financial reporting architecture comprising TFRS, the Financial Reporting Standard for Large and Medium-Sized Enterprises (BOBİ FRS), and the Financial Reporting Standard for Small and Micro Enterprises (KÜMİ FRS) enables entities to be subject to different reporting obligations according to their public-interest status and size. Uzbekistan's financial reporting ecosystem remains under development in terms of its central regulatory structure, implementation guidance, public oversight, and professional capacity, while the state acts both as the designer of reforms and as a direct steering authority. The comparison demonstrates that the legal adoption of standards alone is insufficient and that effective reform also requires accurate translation, terminological consistency, implementation guidance, illustrative financial statements, continuous updating, auditor authorisation, quality inspections, and enforcement capacity.

Conclusion and Evaluation: Türkiye's experience demonstrates that the legal adoption of standards alone does not generate institutional transformation; standard-setting and updating, implementation guidance, independent auditing, public oversight, quality assurance, and professional capacity must be developed together. The principal implication of the study is that financial reporting and independent auditing reforms should be implemented by a strong, specialised regulatory body with institutional continuity. For Uzbekistan, establishing a financial reporting and public oversight authority similar to the KGK—one that is institutionally separate from the Ministry and possesses administrative and technical autonomy—should be considered an important policy option. The study recommends that Uzbekistan gradually transition from ministry-centred coordination towards a more autonomous and specialised institutional structure and link its national reforms to regional institutional convergence in financial reporting and auditing across the Turkic world. In conclusion, Türkiye's experience represents not a model to be copied directly by Uzbekistan but a source of learning and a reference point that can be adapted at the institutional and policy levels.

Keywords: Development, Financial Reporting, Uzbekistan, Türkiye
JEL Codes: M41, M48, O16, G38

KRİPTO PARA BİRİMLERİ KÜRESEL LİKİDİTE TARAFINDAN YÖNLENDİRİLİYOR MU: XRP'NİN EŞBÜTÜNLEŞME VE DOLS ANALİZİNDEN ELDE EDİLEN KANITLAR

Öğr. Gör. Dr. Recep Ragıp Ercankal
Çukurova Üniversitesi, Kozan MYO, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Türkiye, rercenkal@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9621-6970

Öğr. Gör. Mehmet Böyüközkok
Kastamonu Üniversitesi, Daday MYO, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Türkiye, mboyukozkok@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7663-1229

Dr. Öğr. Üyesi Yahya Sönmez
Kastamonu Üniversitesi, Daday MYO, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Türkiye, yhysnmz@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-1486-2456

ÖZET

Bu çalışma, 2015M01–2024M12 dönemini kapsayan aylık zaman serisi verilerini kullanarak XRP fiyatı ile küresel likidite ve para politikası göstergeleri arasındaki uzun dönemli denge ilişkisini incelemektedir. Dijital varlık piyasalarının makroekonomik temellerden kopuk olmadığını, aksine küresel likidite döngüleriyle yapısal bir entegrasyon içinde olduğunu ortaya koymayı amaçlayan araştırmada; bağımlı değişken olarak XRP fiyatının doğal logaritması (LN XRP), bağımsız değişkenler olarak ise Geniş Para Arzı (LN_M2), Gölge Politika Faizi (LN_SR) ve CBOE Volatilite Endeksi (VIX) kullanılmıştır. Değişkenlerin birim kök özellikleri Augmented Dickey–Fuller (ADF) testi ile incelenmiş, uzun dönemli eşbütünleşme ilişkisi Johansen Eşbütünleşme Testi ile sınanmış ve uzun dönem esneklik katsayıları Dinamik OLS (DOLS) yöntemiyle tahmin edilmiştir. Johansen eşbütünleşme testi %5 anlamlılık düzeyinde en az bir eşbütünleşme vektörünün varlığını doğrulamaktadır. DOLS tahmin sonuçları, Geniş Para Arzı'nın XRP fiyatları üzerinde güçlü ve pozitif bir etkiye sahip olduğunu (Katsayı: 14,4997, p = 0,0000), Gölge Politika Faizi'nin pozitif ve anlamlı bir ilişki sergilediğini (Katsayı: 1,6379, p = 0,0046) ve VIX endeksinin negatif ve anlamlı bir etki yarattığını (Katsayı: -0,1683, p = 0,0158) göstermektedir. Elde edilen ampirik bulgular, XRP'nin piyasa stresi dönemlerinde bir güvenli liman olmaktan ziyade riske duyarlı spekülatif bir varlık olarak davrandığını kanıtlamakta ve para otoritelerinin parasal genişleme ile sıkılaşma politikalarının kripto piyasaları üzerindeki yayılma etkilerini göz önünde bulundurmaları gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kripto Para, Likidite, XRP
JEL Kodları: C32, E44, E52, G12

ARE CRYPTOCURRENCIES DRIVEN BY GLOBAL LIQUIDITY: EVIDENCE FROM XRP'S COINTEGRATION AND DOLS ANALYSIS

ABSTRACT

This study examines the long-run equilibrium relationship between XRP prices and global liquidity and monetary policy indicators using monthly time series data covering the 2015M01–2024M12 period. Aiming to empirically demonstrate that digital asset markets are structurally integrated with macro-financial liquidity cycles rather than operating in isolation from economic fundamentals, the empirical framework employs the natural logarithm of the XRP price (LN XRP) as the dependent variable alongside Broad Money Supply (LN_M2), the Shadow Policy Rate (LN_SR), and the CBOE Volatility Index (VIX) as explanatory variables. Integration orders are determined using the Augmented Dickey–Fuller (ADF) unit root test, long-run cointegration is established via the Johansen Cointegration methodology, and long-run elasticity coefficients are estimated using Dynamic OLS (DOLS). The Johansen test confirms the presence of at least one cointegrating vector (r=1) at the 5% significance level. DOLS estimation results demonstrate that Broad Money Supply exerts a statistically significant positive impact on XRP prices (Coefficient: 14.4997, p = 0.0000), the Shadow Policy Rate exhibits a positive and significant long-run relationship (Coefficient: 1.6379, p = 0.0046), and the VIX Index shows a statistically significant negative effect (Coefficient: -0.1683, p = 0.0158). Overall, the empirical findings indicate that XRP acts as a risk-sensitive speculative asset during financial stress periods rather than a safe-haven mechanism, underscoring that central banks and policy regulators should account for monetary policy spillovers into digital asset ecosystems.

Keywords: Cryptocurrency, Liquidity, XRP
JEL Codes: C32, E44, E52, G12

YEŞİL FİNANS LİTERATÜRÜNÜN GELİŞİMİ: ÜLKE UYGULAMALARI VE İSLAMİ FİNANS İLE KESİŞİMİ ÜZERİNE SİSTEMATİK BİR DEĞERLENDİRME

Yüksek Lisans Öğrencisi Beyza Nur Avcu
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bankacılık, Ankara, Türkiye,
beyza.avci@ogr.hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9025-9758

Prof. Dr. Ganite Kurt
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık, Ankara, Türkiye,
ganite.kurt@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6438-2501

ÖZET

İklim değişikliği ve çevresel bozulma, küresel finansal yapıda köklü bir dönüşümü zorunlu kılmıştır. Bu dönüşümün merkezinde yer alan yeşil finansın kurumsal ve siyasi kökleri, 1990'ların sürdürülebilir kalkınma finansmanı ve karbon piyasalarına dayanmaktadır; ancak özellikle 2010'lu yıllardan itibaren bağımsız bir akademik alan olarak kendini kabul ettirmiştir. Bu çalışma, bütüncül bir yaklaşımla yeşil finans literatürünün tarihsel gelişimini, odak noktalarındaki bölgesel ve ülkeye özgü farklılıkları ve özellikle İslami finans ile kesiştiği alanları incelemeyi amaçlamaktadır. Nitel ve literatüre dayalı sistematik bir incelemeye dayanan bu çalışma, yeşil finansın tek tip bir seyir izlemediğini, aksine farklı ülkelerin ekonomik ve finansal yapılarına göre değişen dinamikler sergilediğini ortaya koymaktadır. Çin literatürü yeşil finansı öncelikle bir kamu politikası, yeşil kredinin bir aracı ve endüstriyel dönüşümün bir aracı olarak ele alırken, Avrupa literatürü sürdürülebilir sınıflandırmalar, ESG standartları ve düzenleyici çerçevelere odaklanmaktadır. Birleşik Krallık, bir finans merkezi yaklaşımıyla özel sermayeyi harekete geçirmeyi hedeflerken, Bangladeş ve Hindistan gibi gelişmekte olan pazarlarda ise merkez bankası düzenlemeleri, çevresel risk yönetimi ve yeşil bankacılık ilkeleri ön plana çıkmaktadır.

Çalışmanın özgün katkısını oluşturan temel unsur, yeşil finans ile İslami finans arasındaki kesişim noktalarının incelenmesidir. 2017 yılında Malezya'da ihraç edilen dünyanın ilk yeşil sukukuyla uygulamada somut bir ivme kazanan bu kesişim, özellikle 2010'lu yılların ikinci yarısından itibaren akademik literatürde giderek daha belirgin hale gelmiştir. İslami yeşil finans literatürü, başlangıçta İslam hukukunun hedefleri (Maqasid al-Shariah), Fıkıh usulünde fayda (Maslahah) ve İslami eko-teoloji çerçeveleri içinde uyumluluk konusundaki teorik ve ilkesel tartışmalar yoluyla gelişmiştir; ancak günümüzde ampirik bir boyuta kaymış olup, ampirik performans göstergeleri, yeşil sukuk piyasası dinamikleri, kurumsal yönetişimde Şeriat denetim kurullarının rolü ve dindarlık ile tüketici davranışı arasındaki ilişki gibi konuları kapsamaktadır. Bangladeş, Endonezya ve MENA ülkelerine odaklanan ampirik bulgular, İslami bankacılık ilkelerinin yeşil finans uygulamalarıyla yüksek derecede uyum gösterdiğini ve çevresel performansı olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Çalışma, uluslararası literatürdeki bu hızlı gelişmeye rağmen, Türkiye bağlamında İslami finans ile yeşil finansın entegrasyonunu ele alan araştırmaların özellikle bireysel yatırımcı/tüketici davranışı ile finansal okuryazarlığın kesişim noktasında oldukça sınırlı kaldığı sonucuna varmaktadır. Bu durum, Türkiye için yeşil sukuk potansiyelinin değerlendirilmesi ve katılım bankacılığı kapsamında yeşil finans araçlarının yaygın olarak benimsenmesi konusunda önemli bir araştırma boşluğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Finans, İslami Finans, Yeşil Sukuk, Yeşil Bankacılık, İslam Hukuku, ESG
JEL Kodları: Q56, Q01, G21, Z12

THE EVOLUTION OF THE GREEN FINANCE LITERATURE: A SYSTEMATIC REVIEW OF COUNTRY PRACTICES AND ITS INTERSECTION WITH ISLAMIC FINANCE

ABSTRACT

Climate change and environmental degradation have necessitated a fundamental transformation in the global financial structure. The institutional and political roots of green finance which lies at the heart of this transformation trace back to the sustainable development finance and carbon markets of the 1990s; however, it has established itself as an independent academic field, particularly since the 2010s. Adopting a holistic approach, this study aims to examine the historical evolution of the green finance literature, regional and country-specific variations in its focal points, and in particular its intersections with Islamic finance. Based on a qualitative, systematic literature review, the study reveals that green finance does not follow a uniform trajectory; rather, it exhibits dynamics that vary according to the economic and financial structures of different countries. While the literature from China treats green finance primarily as a matter of public policy and a tool for green lending and industrial transformation, European literature focuses on sustainability taxonomies, ESG standards, and regulatory frameworks. Whereas the United Kingdom aims to mobilize private capital through a financial hub approach, central bank regulations, environmental risk management, and green banking principles take center stage in emerging markets such as Bangladesh and India.

The study's original contribution lies in its examination of the intersections between green finance and Islamic finance. This intersection which gained tangible momentum in practice with the issuance of the world's first green *sukuk* in Malaysia in 2017 has become increasingly prominent in academic literature, particularly since the second half of the 2010s. The literature on Islamic green finance initially evolved through theoretical and principled debates regarding alignment with the objectives of Islamic law (*Maqasid al-Shariah*), the concept of public interest (*Maslahah*) in Islamic legal methodology (*Usul al-Fiqh*), and Islamic eco-theological frameworks; however, it has recently shifted toward an empirical dimension, encompassing topics such as empirical performance indicators, green *sukuk* market dynamics, the role of Sharia supervisory boards in corporate governance, and the relationship between religiosity and consumer behavior. Empirical findings focusing on Bangladesh, Indonesia, and MENA countries reveal that Islamic banking principles demonstrate a high degree of alignment with green finance practices and positively influence environmental performance. The study concludes that, despite this rapid expansion in international literature, research addressing the integration of Islamic finance and green finance within the Turkish context particularly at the intersection of individual investor/consumer behavior and financial literacy remains quite limited. This situation indicates a significant research gap regarding the assessment of green *sukuk* potential in Turkey and the widespread adoption of green finance instruments within the participation banking sector.

Keywords: Green Finance, Islamic Finance, Green Sukuk, Green Banking, Islamic Law, ESG
JEL Codes: Q56, Q01, G21, Z12

ULUSLARARASI ENDEKSLERDE YER ALAN ÜNİVERSİTELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI KAPSAMINDAKİ DERSLERİN TESPİTİ: TÜRKİYE VE ÖZBEKİSTAN ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Zeynep Türk
Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finansman Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye, zeynep.turk@nisantasi.edu.tr, ORCID: 0009-0000-6000-5469

Prof. Dr. Jale Sağlar
Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Adana, Türkiye, jsaglar@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7152-9807

Doktorant Hana A. H. Almuzayyini
Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Adana, Türkiye, ORCID: 0009-0007-1207-0988

ÖZET

Sürdürülebilirlik, ekonomik faaliyetlerin dünyanın mevcut kaynaklarını tamamen yok etmeden ve gelecek nesilleri bu haklardan mahrum etmeden yerine getirilmesi olarak açıklanmaktadır. Özellikle son yıllarda sürdürülebilirlik stratejik bir konu haline dönüşmüş ve bu alanda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelere hız verilmesi dünyanın herhangi bir yerinde gelecek nesillerin hakları gözetilmeksizin yapılan olumsuz faaliyetlerin dünyanın bütününü etkilediği inancıdır. Bu süreçte işletmelerin önemli oyuncular olduğu bilinci ile işletmelerden sürdürülebilirlik ilkelerine uyum göstermesi beklenmektedir. Muhasebe ve denetim alanında da konuyla ilgili önemli gelişmeler ve düzenlemeler söz konusu olmuştur. Sürdürülebilirlik bilincinin yaygınlaşması amacıyla, içlerinde Türkiye'nin de yer aldığı öncü ülkeler işletmelerin sürdürülebilirlik raporlamasının hazırlanması ve bunların güvence denetimlerinin yapılması hususunda belirli düzenlemeler yapmıştır ve yapmaya devam etmektedir. Bu süreç Avrupa Birliği ülkelerine yapılacak ihracatlarda işletmelerden bu raporların talep edileceğinin beyan edilmesi ile hız kazanmıştır. Türkiye'de belirlenen ölçütlere uyan işletmelerin 1 Ocak 2024 itibarıyla sürdürülebilirlik raporlarının Uluslararası Sürdürülebilirlik Raporlarına uygun olarak hazırlanması ve bunların denetimden geçirilmesi hüküm altına alınmıştır. Özbekistan'da ise bu süreç 1 Ocak 2027 itibarıyla kademeli geçiş öngörülerek belirli bir grup için zorunlu tutulmuştur. Üniversitelerden beklenen dünyadaki yenilik ve değişimleri görmeleri, bunlarla ilgili dersleri hızlı bir şekilde ders planlarına almalarıdır. Bu çalışmanın amacı 2025-2026 yıllarında dünyadaki uluslararası üniversite sıralamasına giren Türkiye ve Özbekistan merkezli üniversitelerin derslerinin Sürdürülebilirlik Raporlamasını kapsayıp kapsamadığını belirlemektir. Dünya sıralamasında QS World University Rankings (QS – (Quacquarelli Symonds) Dünya Üniversite Sıralaması) ile THE World University Rankings (THE - (Times Higher Education) Dünya Üniversite Sıralaması) listelerinden yararlanılmıştır. Bu sıralamaya giren 11 Türkiye 3 Özbekistan üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler, sosyal bilimler ve benzeri çerçevedeki lisans ve lisansüstü fakülte, bölüm ve enstitüleri çalışmaya dahil edilmiştir. Bu kapsama giren üniversitelerin dünya sıralamasına girmesine rağmen ders planlarını yeniliklere öncülük etme beklentisini tam olarak karşılayamadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Muhasebe Eğitimi
JEL Kodları: M49, Q56

IDENTIFYING SUSTAINABILITY REPORTING COURSES IN UNIVERSITIES LISTED IN INTERNATIONAL RANKINGS: THE CASES OF TÜRKİYE AND UZBEKISTAN

ABSTRACT

Sustainability is defined as carrying out economic activities without completely depleting the world's existing resources and without depriving future generations of these rights. Especially in recent years, sustainability has become a strategic issue, and significant developments have taken place in this field. These developments have been accelerated by the belief that harmful activities carried out anywhere in the world without regard for the rights of future generations affect the world as a whole. In this process, businesses are recognised as important actors and are expected to comply with sustainability principles. Important developments and regulations have also taken place in the fields of accounting and auditing. In order to spread sustainability awareness, leading countries, including Türkiye, have introduced and continue to introduce regulations on the preparation of sustainability reports by businesses and on the assurance audits of these reports. This process gained momentum with the announcement that such reports would be required from businesses exporting to European Union countries. In Türkiye, businesses meeting the specified criteria have been required, as of 1 January 2024, to prepare their sustainability reports in accordance with the International Sustainability Reporting Standards and to have them audited. In Uzbekistan, the requirement has been made mandatory for a certain group of entities as of 1 January 2027, with a gradual transition envisaged. Universities are expected to follow innovations and changes in the world and to incorporate related courses into their curricula promptly. The aim of this study is to determine whether the courses of Türkiye- and Uzbekistan-based universities that entered international university rankings in 2025–2026 cover sustainability reporting. The QS World University Rankings (Quacquarelli Symonds) and the THE World University Rankings (Times Higher Education) were used. The undergraduate and graduate faculties, departments and institutes in economics and administrative sciences, social sciences and related fields of the 11 Turkish and 3 Uzbek universities included in these rankings were examined. It was found that, despite being included in the world rankings, these universities do not fully meet the expectation of leading innovation in their curricula.

Keywords: Sustainability, Sustainability Reporting, Accounting Education
JEL Codes: M49, Q56